

XVI. HERMANNUS Raymundi, præclaris Prædecessoris vestigiis strenue inhærens, negotium Conventus sui pro sua dexteritate discreta optime composuit, & consummavit, qui aliquando a Commissario Generali vocatus Zelator Ordinis, desolata, & pervia Ecclesiæ huic fenestras dedit, hortos condidit, & de hac Canoniam optime in omnibus meritis, denique totius Capituli Windesemensis Commissarius, & Progeneralis obiit anno 1654.

XVII. GODEFRIDUS a Bockoldt, Professus in Viridi Valle prope Bruxellas, in Canoniam Frenswegia iterum capit Novitios recipere, quorum primus est modernus Prior noster, & quidam Rectores Sanctimonialium Ordinis S. Augustini in Diocesi Monasteriensi; a moderno Priore, ut Commissario, & Visitatore Apostolico instituti sunt. Hic Prior templum, ambitusque pervios a pecorum sordibus purgari, summam aram Deo construi, Organum, & ambonem fieri fecit, qui sedecim annis Prioratus, quinto post Resignationem in nativo Professionis loco obiit 1676.

XVIII. JOANNES von Vroonhoven, a Capitularibus canonicè electus, quatuordecim Fratribus susceptis, 17. jam tum annis Canoniam hanc laudabiliter rexit, & adhuc regit.

Littera W.

WALDHAUSEN.

In Archi-Ducali Provincia superioris Austriæ celeberrimum, & ex omnibus hætenus recensitis nova Majestate sua nulli secundum, præstantissimum Canonorum Regularium S. Augustini Collegium, Diocesis Pataviensis S. Joanni Baptistæ, & Evangelistæ dedicatum, cujus Præpositus teste Zeillero in Itinerario Germ. cap. 6. fol. 156. cum aliis supremis Statibus votum, & sessionem habet in Comitibus Provinciæ. Fundationis Synopsin hanc nobis communicatam accipe: Comiti Conrado de Peyllstein erat Filius Regenbertus, postea Insula Episcopali Passaviensi insignitus, & Filia Jeatta, quam Conjugem duxit Otto Comes de Machland, absolutus Dominus integri Provinciæ superioris Austriæ quadrantis, vulgo *Machlandviertel* nuncupati, in quo Canoniam hæc sita est. Hic Comes, cujus pietas, & timor Domini individui comites erant, una tantum prole beatus masculina, de pluribus procreandis spe cadens, potiorem partem de abundantia bonorum suorum singulari affectu, & devotione ductus, B. V. M. obtulit, suscitans in Ejus honorem Ecclesiam cum contiguo Monasterio *Baumgartenberg* vocato, quod pius Comes Alumnis S. Bernardi incolendum credidit anno 1143. Hoc sancto opere tandem stabilito, unigenitus Comitis, unicus hæres fati cessit. Orbatus sic Pater baculo senectutis suæ, ultra progredi diffidens, & finem peregrinandi appropinquare advertens, ex instinctu S. Spiritus totam substantiam, uxore consentiente, Deo, & S. Joanni Evangelistæ obtulit, & Regenberto dicto sua bona tradidit, ut Ecclesiam, cum Cœnobio prope oppidum Walthausen ædificari faciat, & in eo Canonicos Regulares S. Augustini, Deo jugiter laudes persolventes consistere curet; quod opus omni, qua par est, sedulitate Regenbertus anno 1141. inchoavit, & captum quadriennio perfecit, perfectum Facultatibus auxit, varias conferens Parochias, & Beneficia. Perfecto ergo opere, anno 1147. Fundator primarius, Comes Otto quievit ab universo opere, & anno altero 1148. plenus dierum, & meritorum, requievit, tumulatus in dicto Monasterio Ordinis Cister: Montis Pomarij, suspensis inverso modo Insigniis gentis; in illo enim defecit Illustrissima Profapia horum Comitum, cujus memoria in Benedictione est, & nomen vivet in æternum, affluentibus enim bonis, & divitiis cor non apposuit, sed sic exposuit, ut cum fenore recipiat censum in cœlis.

Syllabus

Reverendissimorum DD. Prælatorum Collegiæ Ecclesiæ
Waldhusianæ in superiore Austria Canonorum Regularium
Ordinis S. Augustini.

I. HENRICUS electus anno 1147. obiit 1151.

II. SALKERUS electus anno 1151. obiit anno 1162. &c.

Tom. V. Cann. Regg. Orig. Pars altera.

l ii

III.

III. FRIDERICUS de Lüntz, electus anno 1162. rexit quinquennio, obiit 1167.

IV. ALBERTUS, electus 1168. rexit annis 11. obiit 1179.

V. HERTANDUS, electus 1180. rexit annis 12. obiit 1196.

VI. MANGOLDUS, electus 1196. rexit annis 4. obiit 1200.

VII. BERCHTOLDUS, electus 1200. rexit annis 6. obiit 1206.

VIII. MARSILIUS, electus anno 1206. rexit annis 18. obiit anno 1224.

IX. SIGHARDUS, electus 1224. rexit annis 3. obiit 1227.

X. HERRANDUS, electus anno 1227. rexit annis 5. obiit anno 1232.

XI. DIETMARUS, electus anno 1232. rexit annis 4. obiit anno 1236.

XII. ERTBICUS, electus anno 1236. rexit annis 6. obiit 1242. auxit Fundationem industria sua.

XIII. OTTO, electus 1242. rexit annis 11. obiit 1254. fato malo submersus.

XIV. EMBICUS, electus 1254. rexit 2. annis, 6. mens. obiit 1256.

XV. FRIDERICUS II. electus 1256. rexit 4. annis, obiit 1260.

XVI. PAULUS Rieder *von Plbs* inferioris Austriae, electus anno 1260. rexit 4. annis, obiit 1264.

XVII. FRIDERICUS III. electus 1264. rexit 22. annis, obiit 1686.

XVIII. RUDIGERUS, electus 1286. rexit anno 1. obiit 1287.

XIX. JOANNES *von Weyden*, electus 1287. rexit annis 4. obiit 1291.

XX. BERCHTOLDUS II. electus 1291. rexit annis 16. obiit 1307.

XXI. HENRICUS II. electus 1307. rexit annis 3. obiit 1310.

XXII. GERUNGUS, electus 1310. rexit 7. annis, obiit 1317. resignavit 1317.

XXIII. UDALRICUS Pernauer, electus 1317. rexit anno 1. obiit 1318.

XXIV. WISENDO Stözendorffer, electus 1318. rexit annis 30. obiit 1348. fundationem auxit.

XXV. JOANNES Redlprunner, bene meritus de bono publico, electus 1348. rexit annis 15. obiit 1363.

XXVI. FRIDERICUS IV. electus anno 1363. rexit præclare annis 19. obiit 1382.

XXVII. RAMUNGUS Stainer, electus 1382. rexit annis 8. obiit 1390.

XXVIII. HENRICUS Schweinböckh, bene meritus, electus anno 1390. rexit annis 23. obiit 1413.

XXIX. JOANNES Nürnberger, electus 1413. rexit anno 1. obiit 1414.

XXX. OTTO Schweinböckh, electus 1414. rexit annis 29. obiit 1449. resignavit anno 1443. sub quo bis est diruta, & direpta Ecclesia per Husitas, hæreticos Bohemiae.

XXXI. MARTINUS Leystenstreidt erector Collegii, electus anno 1443. rexit annis 14. obiit anno 1457. diruta Ecclesiae suae Resuscitator magnificus.

XXXII. HENRICUS Steinreutter, electus anno 1457. rexit annis 3. resignavit 1460. obiit anno 1463.

XXXIII. PAULUS II. electus anno 1460. rexit annis 4. obiit 1465. sub quo rursus Ecclesia militum furore ferme ruinam passa est; ideo tristi animo perpeti coactus præfuit.

XXXIV. ERHARDUS Meydthart, electus 1465. rexit annis 10. obiit 1475. exactionibus multis afflictus, eluctabatur tamen.

XXXV. ERHARDUS *Saumarckbter* Walthusianus electus anno 1475. rexit annis 13. obiit 1493. resignavit anno 1488. laboribus, & atate fractus, obiit 1493.

XXXVI. JOANNES *Welfer*, electus anno 1488. rexit annis 2. obiit 1490.

XXXVII. MARTINUS II. *Scheitzlach von Perg*, electus 1490. rexit annis 10. obiit 1500.

XXXVIII.

XXXVIII. CONRADUS I. Schrot de Steinwifen, pluribus titulis specialiter emeritus, electus 1500. rexit annis 30. obiit 1530.

XXXIX. CONRADUS II. *Weger von Sarmingstein*, electus 1530. rexit annis 12. obiit 1542.

XL. MICHAEL *Sonleitner von Sarmingstein*, electus anno 1542. rexit annis 19. obiit 1565. ætate factus cæcus resignavit 1561.

XLI. ALEXANDER Puechner, electus anno 1561. post 18. menses media nocte obiit anno 1562.

XLII. JOANNES IV. *Kögl von Pabneukirchen*, electus anno 1562. rexit annis 16. de equo dormiens cecidit in fauces mortis anno 1577.

XLIII. HERMANNUS *Portenreuter von Dimbach*, electus anno 1577. non solum de Collegio suo, sed & tota Provincia, & communi Patriæ salute strenue promeritus, ut in Actis publicis omnimode laudatur, rexit annis 35. obiit anno 1612.

XLIV. THOMAS *Parstorffer de Leobendorff*, electus anno 1612. post menses 18. obiit 1613.

XLV. MAXIMILIANUS *Ratgeb de Sarmingstein*, Præsul industrius, & per omnia bene meritus justissime commendatur, electus anno 1613. rexit annis 33. obiit anno 1647.

XLVI. LAURENTIUS *Vos Walchusianus*, Collegium in modernum posuit decorem, & aliis muniit censibus, electus anno 1647. rexit annis 33. obiit 1680.

XLVII. MARCELLINUS *Wilhelm von Lüntz*, electus anno 1680. rexit annis 3. obiit 1684.

XLVIII. AUGUSTINUS *de Son nau Ungarus*, electus anno 1684. secundas Primitias celebravit anno 1716. 14. Septembris &c.

XLIX. JOSEPHUS &c.

WALDSEENSE.

Celeberrimum nostris temporibus ejusdem nominis oppido (cujus sufficientem descriptionem habemus apud Zeillerum in Typographia Sueviæ folio 211.) Canonicum Augustinianorum Collegium Diœcesis Constantiensis in superiore Suevia S. Petro, Apostolorum Principi dedicatum. Excitavit hoc anno 1181. fundavitque Cæsarea munificentia Fridericus I. cognomento Barbarossa, Romanorum Imperator, & Sueviæ Dux &c. factum etiam est statim ab initio foundationis de consilio, & consensu Hermanni II. hujus nominis, Episcopi Constantiensis, quod Præpositus Waldseensis cum universis subditis suis nulla teneantur obedientia, & subjectione Archidiaconi Diœcesanis, seu Decanis sæcularibus præstanda, sed tantum obediant suis Episcopis &c. prout distincte cavetur in propriis hujus foundationis litteris, ad plenioris rei gestæ notitiam copialiter hic appolitis, juxta hunc tenorem:

In nomine SS. & Individuæ Trinitatis.

FRIDERICUS divina favente Clementia Rom. Imper. Augustus.

Noverint omnes Imperii nostri fideles, quod nos de Parochiali Ecclesia in Waldsee Collegium fecimus, & Conventum Fratrum de Regula S. Augustini ibi constituimus, cum hac libertate, ut, cum vacaverit Præpositura, plenam fratres potestatem habeant eligendi Præpositum, Deo, & hominibus complacentem; factum est etiam consilio, & consensu Hermanni Constantiensis Episcopi, quod Præpositus loci illius, & subditi sui nulla obedientia, & subjectione teneantur Archidiaconi, & Decanis; sed tantum suis obediant Episcopis. Præpositus Præposituram de manu Ducis Suevorum recipiat, nec ullam habeat potestatem bona Ecclesiæ illius alienandi, vel obligandi: quod si fecerit in irritum reducatur. Dux Suevorum, & Præpositus Ecclesiæ in Waldsee ipsum locum, & bona ei attinentia manu teneant, & defendant. Item, si Ministeriales corporis, & animi compotes fuerint, & prædia sua, vel res mobiles Eidem Conventui concedere voluerint, licentia nostra concedimus, & confirmamus, ni forte prolem legitimam habeant. Item Censualibus liberis, & hominibus cujusque conditionis hoc damus Privilegium, ut nullus hominum eos, qui ad ipsum locum pertinent, nomine beneficii vendicet. Volumus etiam, ut Ministeriales hanc habeant potestatem, ut, ubicunque obierint, & sepulturam expetierint, in eadem Ecclesia sine contradictione obtineant. Notum etiam esse volumus,

quod Ministeriales de Waldsee ad Ducatum pertinent, & de conditione sui Juris nulli, nisi Duci Suevorum respondere debent. Item statuimus, quod Præpositus ejusdem loci nec Jus, nec potestatem habeat, res, & bona Ecclesiæ distrabendi nomine pignoris, vel beneficii, vel venditionis. Ut igitur hæc omnia rata, & incommutabilia permaneant, præsentem paginam Imperiali sigillo jussimus insigniri, & nostræ Majestatis auctoritate corroborari, statuentes, ut, qui præsentem Privilegio obviare attemptarit, L. libras auri pro satisfactione componat, dimidiam partem nostræ Camera, reliquam ipsi Claustro assignaturus. Hujus rei testes sunt Berchtoldus Episcopus Constantiensis, Everhardus de Waldsee, & Conradus, Berchtoldus Everhardi filius, Berchtoldus & Everhardus de Thanne, Berchtoldus de Nistertraue, Henricus de Wintersteden, & alii quamplures.

Signum Domini Friderici Romanorum Imperatoris Inviçtissimi.

Ego Godefridus Imperialis Aula Cancellarius vice Christiani Moguntini Archi-Episcopi, & Archi-Cancellarii recognovi.

Acta sunt hæc anno MCLXXXI. Indictione 4. Regnante Domino Friderico Rom. Imperatore Gloriosissimo anno Regni ejus 30. Imperii vero 27.

Datum Ulmæ 4. Idus Maji feliciter amen.

(L.S.)

Eandem fundationem Waldseensem referunt & Bruschius de Monasteriis Germaniæ folio mihi 179. Crusius in Annalibus Sueviæ Parte 2. Libro II. c. 122. Zeilnerus in Chronico Sueviæ folio 666. & novissime Bucelinus in Germania Sacra Parte 2. folio 91. ubi & multos Barones, hodie Comites, Dapiferos de Waldsburg in hoc Cœnobio sepultos commemorat.

Taliter ergo Parochiali Ecclesiæ Waldseensi in Monasterium cooptata, & Canonicis Augustinianis isthuc loci solemniter inductis supremi Rectores, seu Præpositi, & Abbates eidem temporibus præsedisse leguntur, infra ponendi post Privilegia.

Privilegium Apostolicum Alexandri IV. P. M.

Alexander Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis, Præposito, & Conventui in Waldsee Ordinis S. Augustini Constantiensis Diœcesis salutem, & Apostolicam Benedictionem. Vestrae meritis devotionis inducimur, ut vos speciali gratia prosequamur. Cum itaque Monasterium vestrum, ut accepimus, propter Guerrarum incursum sit in bonis temporalibus non modicum diminutum, Nos propter hoc vestris supplicationibus annuentes, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut ad receptionem, & provisionem alicujus in pensionibus, vel Beneficiis Ecclesiasticis non teneamini per Litteras Apostolicas, quæ de indulgentia hujusmodi plenam, & expressam non fecerint mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat banc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & B. Petri, & Pauli Apostolorum noverit incursum. Datum Viterbii quinto Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri anno quarto.

Privilegium 2. ejusdem P. M.

Alexander Episcopus servorum Dei dilectis filiis, Præposito Monasterii in Waldsee, ejusdem Fratribus tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam professis in perpetuam rei memoriam. Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet incursum eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacra Religionis infringat. Ea propter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium in Waldsee Constantiensis Diœcesis, in quo divino estis obsequio mancipati, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti Privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum, & B. Augustini Regulam, & institutionem Præmonstratensium fratrum in eodem Monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibi temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & Canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus permaneant; liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos, & absolutos, e saculo fugientes ad conversionem reci-

pere,

peve, & absque contradictione retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro Professionem fas sit, sine Præpositi sui licentia, nisi arctioris Religionis obtentu, de eodem loco discedere, discedentem vero absque communium Litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, dummodo causam non dederitis interdicto, suppressa voce divina officia celebrare; Chryisma vero, oleum sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Ordines fuerint promovendi, a Diæcesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam, & Communionem Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ habuerit, & ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper, ut infra fines Parochiæ Jure nullus sine assensu Diæcesani Episcopi, & vestro Capellam, seu Oratorium de novo construere audeat, salvis Privilegiis Pontificum Romanorum. Ad hæc novas, & indebitas exactiones ab Archi Episcopis, Episcopis, Archi-Diaconis, seu Decanis, aliisque omnibus Ecclesiasticis, sæcularibusve personis a vobis fieri omnino prohibemus; sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberarint, nisi foro excommunicati, vel interdicti sint, aut etiam publice usurarii, nullus obstat, salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea, & possessiones, ad jus Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a Laicis detinentur, redimendi, & legitime liberandi de manibus eorundem, & ad Ecclesias, ad quas pertinent, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas; obeunte vero te nunc Præposito ejusdem loci, vel tuorum quolibet Successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum major pars consilii sanioris secundum Deum, & B. Augustini Regulam providerint eligendum; paci quoque, & tranquillitati vestra paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem tenere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Demum omnes libertates, & immunitates a Prædecessoribus nostris, Romanis Pontificibus Monasterio vestro concessas, nec non libertates, & exemptiones sæcularium exactionum, a Regibus, & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti Privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorumque, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diæcesani Episcopi Canonica Justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, vel sæcularis persona banc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, vel tertio commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, & honoris sui caveat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore, & sanguine Dei aliena fiat, & in extremo examine districtæ subiaceat ultioni; cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant, amen. ALLL amen.

Signum seu Sigillum: Suscipe, Domine servum in bonum; S. Petrus, S. Paulus, Alexander Papa IV.

Ego Alexander Ecclesiæ Catholicæ Episcopus.

Ego frater Joannes S. Laurentii in Lucin. Presbyter Cardinalis,

Ego frater Hugo &c. & S. Sabinæ Presbyter Cardinalis,

Ego Odo Tusculanensis Episcopus,

Ego Stephanus Prænestinus Episcopus,

Ego Riccardus S. Angeli Diaconus Cardinalis,

Ego Octavianus S. Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis,

Ego Petrus S. Georgii ad velum aureum Diaconus Cardinalis,

Ego Joannes S. Nicolai in carcere Tullian. Diaconus Cardinalis.

Datum Viterbii per manum Magistri Jordani S. R. E. Notarii, & Vice-Cancellarii V. Kalendas Maji Indictione 1. anno MCCLVIII. Pontificatus D. Alexandri Papæ IV. quarto.

Litteræ Celsissimi, & Reverendissimi Principis D. Archi-Episcopi Cybo ad Reverendissimum Michaëlem, Abbatem Waldseensem sub dato 7. Aprilis anno 1685. directæ.

Reverendissime Pater!

„ Cum Monasterium, & Capitulum istud in Congregationem Lateranensem suscipi
 „ curavit, numquam cum Patre Abbate Antecessore Paternitatis vestræ Reve-
 „ rendissimæ communicavi, sed totum negotium cum P. Michaële Angelo Capucino,
 „ & ad ejus instantiam egi, nec est mirum, quod Patres præfati nil ad me scripserint,
 „ sicuti superflua se reddit gratiarum actio, qua me prosequi dignati sunt. Verum
 „ tanto majori vinculo obstrictum me fateor, quod uberius animi significationi-
 „ bus compensare, quidquid a me in consecutione illius indulti actum est, voluerint,
 „ ex quo nova mihi sese offert occasio, P. V. Reverendissimam, & Capitulum istud
 „ certiorandi, me ad majora Ei etiam servitia præstanda promptum fore, quoties ab
 „ eorum indigentis requisitus ero, & P. V. Reverendissimam experiri non gravabi-
 „ tur, sicuti Enixe exoro, dum remaneo

P. V. Reverendissimæ

studiofissimus semper

Odoardus Cybo Archi-Episcopus Seleuciæ.

Romæ 7. Aprilis 1685. superscriptio Litterarum: Reverendissimo P.P. Michaëli Ab-
 bati Can. Reg. Congreg. Lateranensis in Waldsee.

Litteræ Reverendissimi D. Abbatis Provincialis Generalis Pauli Æmilli Mavæi
 ad Reverendissimum Michaëlem Abbatem Waldseensem sub dato 12. Aprilis 1685.
 exarata.

Reverendissime D. Patrone Observandissime!

„ Redditæ mihi fuerunt litteræ a Dominatione tua Reverendissima, Antecessori meo
 „ exarata; Missam B. V. pro Congregatione nostra cantatam uberrimum qui-
 „ dem emolumentum, certificatio autem de persolutione tot tantisque humanis ver-
 „ bis data, sicuti Dominationis tuæ Reverendissimæ, istiusque Venerabilis Capituli
 „ summæ benevolentia pignus est evidens, ita adæquati amoris amplexus totius Con-
 „ gregationis nomine iterare me devinctum fateor. Privilegiorum librum statim, ac
 „ in lucem editum certior factus ero, huc mitti curabo. Precor interim altissimum,
 „ ut Dominationi tuæ Reverendissimæ, & Venerabili Capitulo prosperitates sine ra-
 „ dio accumulare non dedignetur, mihi que opportunitatem demonstrandi, me esse
 „ Dominationis tuæ devinctissimum servum D. Paulus Æmilius Maphæus Abb. Ge-
 „ neralis. Romæ die 12. Aprilis 1685. superscriptio: Reverendissimo D. meo Patro-
 „ no observandissimo P. Abbati Michaëli Cann. Reg. in Waldsee.

Series

Abbatum Can. Reg. Ord. S. Augustini ad Divum Petrum in
 Oppido Waldseensi ab anno 1181.

I. Præpositus BERTHOLDUS *e Familia Comitum de Monte Sancto*, & DD. sive Baronum de Waldsee anno 1181. quo hæc Canonica fundata est. De hujus diurnitate Regiminis, & probatiore obitu ob temporum iniquitatem, & scriptorum silentium nil liquet.

II. RUDOLPHUS, Nobilis de Prato, de cujus monumentis, & præclare factis præter Familiam ad nostram memoriam nil uspiam hætenus venit, nisi, quod rexerit circa annum 1200. & supra.

III. HENRICUS I. sub quo 1258. gemino Diplomate Alexander IV. P. M. Canoniam Privilegiis amplissimis communiit, quorum in priore 5. Kalendas Aprilis dato Præpositum, & Canonicos ob damna per Guerrarum incursum Monasterio illata liberat, & eximit a Pensionibus, vel Beneficiis Ecclesiasticis persolvendis. Altero 5. Kalendas Maij consignato Collegium hoc suscipit sub Protectionem Sedis Apostolicæ,
 alia-

aliaque plurima confert &c. Bulla Alexandri quarti hæc est: *Alexander Episcopus, servus servorum Dei, dilectis Filiis, Præposito & Conventui in Waldsee Ordinis S. Augustini Constantiensis Diœcesis Salutem, & Apostolicam Benedictionem &c.* ut supra.

IV. CONRADUS I. quamdiu regnarit, nil liquet.

V. HENRICUS II. promovit ætatem, & Regimen ad annum 1326.

VI. CONRADUS II. ex Familia Comitum de Sulgen, quousque provixerit, nil nobis monumenta exhibent.

VII. HENRICUS de Veringen Comes, tertius hujus nominis, sub hoc, morum integritate, & vitæ Sanctimonia claro anno 1351. vel 1381. Ecclesia in Reithen *in dem Haisbergeu* omnimode Canonix huic incorporata est ab Udalrico Constantiensi Episcopo, pleno jure.

VIII. JACOBUS de Waldsee Baro, & D. de Waldsee, primus hujus nominis.

IX. HENRICUS IV. de Thann.

X. JOANNES de Monte Zürch, seu Monasterio S. Martini in monte urbis Tigurinx apud Helveros postulatus.

XI. WOLFFARDUS, Nobilis de Wolffurth, Suevus.

XII. CONRADUS Wiser ex Imperii Oppido Wangen, vivere, & præesse desiit anno 1387.

XIII. JACOBUS II. Spet, Nobilis de Zwifalten, sub quo ita molestus erat Status Canonix, bonis, & prædiis ut plurimum alienatis, vel distractis illicite; unde, ut illa ad Jus, & proprietatem pristinam legitime revocarentur, Bonifacius IX. P. M. anno 1392. 11. Idibus Novembris, Pontificatus sui 4. speciali Diplomate id mandavit Perusii Cantori Ecclesix Collegiatæ S. Joannis Constantix.

XIV. JACOBUS III. Meterfer, virtutum splendore, & rebus præclare, & utiliter gestis præstantissimus, de hac Canonix inter primos optime meritis, uti monumenta Waldseensia fusius docent, quibusdam Sororibus S. Francisci tertiæ Regulæ in Reichen pago, sibi, & Canonix subjecto, fundoque illis concessio Inklusorium adornare, molirique ad instantiam Venerabilis D. Conradi Kigelin, hujus Canonix Canonici, & dictarum devotarum sœminarum Confessarii, & Promotoris ædificii concessit. Ut ergo hic Inklusorium, & Fundum pro his Virginibus annuit, ita hic Conradus omnem operam, ut secundarius Fundator impendit, & insumpit, ut plenis quasi numeris absoluta esset. &c.

XV. CONRADUS Kigelin III. quem ob eximium Sanctimonia splendorem, & bonam Elisabetham, octam ex Waldsee, Virginem Venerabilem Ordinis S. Francisci vitæ Sanctitate, admiranda abstinencia, & prodigiis illustrem, Christo Evcharistico mire dilectam, & ejusdem patientis doloribus, & plagis in corpore insignitam, natam mundo anno 1386. cælo anno 1420. quamque a primis adolescentiæ annis ad ipsa admirandæ, & supremæ Sanctitatis prodigia, & fastigia evexit, clarum, & memorandum habemus, præsertim quo amore efflagrarit in efformanda bona illa Reithensi diva, quantos consumpserit nervos, & labores, quam impense sudarit in extruendo illo Inklusorio, quid operis, & sumptuum insumpserit in eruendo, & procurando fonte, quam fidelis adstiterit Curator, & Lucrator animarum, & conscientiarum Director, & Exhortator assiduus durarit in primis illis Sanctimonialibus Reithensibus, testatur ipsa Elisabetha Bona sub præfato, & nunquam sat laudato Præposito, a Summo Pontifice D. Martino quinto Mandatum Apostolicum in Concilio Constantiensi huic Canonix contra retentores bonorum, quæ illis Canonicis lupi rapaces abstulere. Cum itaque decennio præfuisset laudatissime Conradus, anno 1428. ipsis Kalendis Junij Filix suæ spirituali dictæ se sociavit in cœlis; illa vero obiit anno ætatis suæ 35. Thavmaturga Sueviæ communiter appellata, ante, & post mortem miraculis clara; cujus vitæ Historiam simpliciter, & fideliter, ut vidit, ad posterorum memoriam scriptis commendavit pijsimæ Virginis Magister dictus; quam dein terso, & polito Stylo coordinavit, & Ferdinando II. Romanorum Imperatori inscripsit, qui sub annum 1640. claruit, R. & Prænobilis D. Peregrinus a Pflaumeren, Canonicus Waldseensis.

XVI. PETRUS Mæchhaber ex Hopfenweiler, rexit laudabiliter 22. annis, de D. Petro, tutelari, & ejus Familia Canonica egregie mereri Studiosus.

XVII. HENRICUS quartus Fuchs ex Marekhdorff, felicissimus inter alios, & longe meritissimus, ob insignia, quæ Canonix sane vigilantissimus beneficia præstitit, 40. annis in Officio exactis obiit.

XVIII. LUCAS Horber, Nobilis de Ringenberg, Commendator Maximiliani Rom. Regis Consiliarius circa annum 1501. anno 10. Alexandri VI. P. M. Collegiatæ Ecclesiæ Novæ-Cellensis, & Waldseensis arctius charitatis vinculo constrictos cupiens Sanctitatis Fœdus, quo vivi, & mortui de meritis, & operibus bonis utrinque persolutis communicamus, intuit; anno 1503. pie obiit.

XIX. ADAM Molitor ex Wurzach, obiit anno 1523. 5. Maij, cum præfuisset annis 20. mensibus 3. diebus 12. Monasteria duo recepit in Societatem Confraternitatis, Sorethanum, Ord. Præmonstratensium anno 1515. pridie Idus Septembris, alterum Chartusianorum Aulæ B. V. in Buxheim, quorum similem Confraternitatem sancivit anno 1516. 17. Kalendas Junij sub Priore Georgio Mentelin, olim Waldseensi Decano, & Con-Canonico, postea ibi Chartusiano, sanctæ vitæ homine &c.

XX. HIERONYMUS Schleich ex Haisterkirch, electus 6. Maij anno 1523. assumptus postea in Pro - Episcopum Brixinensem, & Concionatorem in Cathedrali, obiit 1550. 6. Maij. speciali pietate, & doctrina clarissimus, cujus vox, ut in tabulas relatum legimus, instar tubæ resonabat; unde meritis auctus honoribus ibi diu pro sacris dixit rostris: Ut autem se & ad posteros nobilitaret, insigne volumen Concionum, suæ fructus doctrinæ reliquit, etiamnum asservatos in Bibliotheca Waldseensi, & tandem magni gloria nominis decessit anno 1550.

XXI. CHRISTOPHORUS Kloker ex Babenhausen, obiit 1567. 5. Januarij, ab Henrico Pantaleone parte 3. sub anno 1552. inter Viros Germaniæ Illustres numeratus.

XXII. MICHAEL Rubin I. ex Oppido Marckhdorff, obiit 1586. 7. Maij insigniter meritis de hac Canonica; sed nec hoc silendum, illum una cum Reverendissimo D. Hieronymo Wettenhusano, & Antonio S. Crucis Augustæ Vindeliciæ Præpositis Commentaria D. D. Hugonis nostri S. Victoris, & Humberti, ex Ordine Prædicatorum Generalis super Regulam nostram anno 1581. Dilingæ ex prælo, multorum hodie usui in lucem promovisse; recte enim ibi in Præfatione ita legimus: *Quare, si magnæ Reverendissimo D. Balthasari, Abbati, & Principi Fulda, gratia a bonis habentur, quod ejus opera tam præclave ornata D. Benedicti Regula nuper prodierit, erit profecto & suis gratia habenda locus RR. DD. Michaëli Waldseensi, Antonio S. Crucis Augustæ, & Hieronymo Wettenhusano C. R. Præpositis, quorum studio hoc opus e tenebris, & interitu prope vindicatum, in publicum commodum, & institutionem profertur &c.* Interfuit & Synodo Constantiæ sub Marco Sithico, Cardinale, & Episcopo habitæ anno 1567. unicus ex Ordinis Canonici Præpositis, excepto Abbate Wilhelmo Creuzlingensi. &c. Vitæ laudes produunt hi Versus:

*Iustitiæ cultor fuit, & pietatis amator,
Pectore versavit Religionis opus.
Rebus in angustiis miseris succurrere novit,
Illius ex oculis letus abiit inops.
Consilio valuit, juvit quoque sæpe carentes,
Vix sophia magna cuique secundus erat.
Sacratam multum pretiosis vestibus ædem
Dotavit, pulchrisque auxit imaginibus.
Impensis fieri curavit & organa magnis,
Pectora quæ sursum ad cœlica regna trahant.
Prædia culta dedit claustro, jure, atque labore
Parta, quibus multis esset ut auxilio.*

XXIII. JACOBUS quartus Haine ex Eberhardszell ortus, obiit anno 1608. 17. Novembris. Multa insignia gesta subicens, & hoc laudabile invenio, quod primus fuerit, qui de viris in omni Disciplinarum, & Litterarum genere versatissimis prospiceret, & ad almam Episcopi Augustæ Academiam Dilingæ Clericos Canonicos Professos mitteret &c.

XXIV. MICHAEL II. Spiegler ex Rauchenwis, successit anno 1609. Vir in B. V. Studiosus, Oeconomus insignis, obiit anno 1630. sacratori virtutum studio deditissimus, & felicissimus.

XXV. Abbas primus, Pontificalibus ornatus MICHAEL tertius Geiger, ex Langenargen, anno 1617. de hac Facultate, & Dignitate sibi prospexit apud Ludovicum Nuntium Apostolicum, & tertio, quartoque post anno omni adnifu incubuit, ut

&

& ipsa Pontificalia largo Diplomate a SS. Paulo quinto, & mox eo ante expeditionem mortuo a Successore Gregorio 15. anno 1621. impetrarit. Diploma ipsum infra scribetur. Inter cætera præclara facinora omnium erat celeberrimus a splendido uno Reithensi Bonæ Bethæ templo ædificato, quod ita celebre ob præfatam D. V. ut adnotatum sit anno 1626. uno mense a Festo natæ B. V. in Septembri usque ad Festum S. Michaëlis confessione se expiasse, & ad Divinam accessisse mensam 1700. Divina Sacrificia ad aras facta 600. Resignavit sponte, paulo post morte succedente anno 1632. 5. Novembris.

Privilegium Gregorij XV. quo confert Præpositis Waldseensibus, nunc Abbatibus, Pontificalia.

Ad perpetuam rei memoriam. Æquum reputamus, & congruum, ut ea, quæ de Romani Pontificis gratia processere, licet ejus superveniente obitu litteræ de super confectæ non fuerint, suum debitum consequantur effectum; dudum siquidem felicitis rec. Paulo P. P. 5. Prædecessori nostro pro parte dilectorum Filiorum, Michaëlis Abbatis Præpositi nuncupati Monasterii Can. Reg. Ordinis S. Augustini Oppidi Waldsee Constantiensis Diocæs. Provinciæ Mogunt. exposito, quod cum præfatum Monasterium sub Apostolicæ Sedis Protectione receptum magno numero Religiosorum, in eo degentium, eorumque vita exemplari, & Regularis Disciplinæ ibi observantia admodum insigne, illiusque Abbati Præposito nuncupato, pro tempore existenti plures Parochiales Ecclesiæ, & non nulla alia loca subjecta existerent, & in eadem expositione subjuncto, quodsi præfato Abbati usus Mitræ, & Baculi Pastoralium concederetur, sane decori dicti Monasterii plurimum consultum foret, & exin Divinus cultus, & pietas fidelium incrementum susciperet. Quare pro parte tam Venerabilis Fratris Jacobi, Episcopi Constantiensis dictæ Provinciæ, quam Michaëlis Abbatis, & Conventus Præfatorum eidem Prædecessori humiliter supplicato, quatenus in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaretur, idem Prædecessor Michaëlem Abbatem, & Conventus singulares Personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis Sententiis, Censuris, & Pœnis, a Jure, vel homine quavis occasione, vel causa latis, siquibus quomodolibet innodati existerent, ad effectum infra scriptorum duntaxat consequendum absolvens, & absolutos fore censens, hujusmodi supplicationibus tunc inclinatus, sub dat. ult. Quarto Calendas Octobris Pontificatus sui anno sexto decimo, dicto Michaëli Abbati, & ejus Successoribus pro tempore existentibus, ut Mitra, & Baculo Pastoralibus, Sandaliis, & Chirothecis, & aliis Pontificalibus Insigniis uti, & ea deferre, & gestare, & in dicti Monasterii, & Prioratum ab eo dependentium, ac Parochialibus ei, ut ponitur, subjectis, nec non omnibus aliis Ecclesiis, & locis Ecclesiasticis, in quibus eum in Pontificalibus celebrare contigisset, Benedictionem solemnem post Missarum, Matutinarum, Vesperarum, & aliorum Divinorum Officiorum celebrationem super populum ibi interessentem, dummodo alius Antistes, seu Sedis Apostolicæ Legatus ibi præfens non esset, & si præfens fuisset, ejus ad hoc accederet assensus, Apostolica autoritate elargitus est, nec non quascunque cruces, pallas, vestes, capsulas, & alia ornamenta, & indumenta Ecclesiastica, mappas, imagines, vasa, thuribula, tabernacula, etiam in quibus Evcharistiæ Sacramentum conservabatur, & Reliquiæ, exceptis tamen iis, in quibus Sacri Olei, vel Chrismatis unctio requirebatur, pro Monasterio, Prioratibus, Parochialibus, & aliis Ecclesiis, Capellis, & Altaribus prædicto Monasterio subjectis, illorumque usu benedicere, & consecrare, nec non Ecclesias, & Cæmeteria, & alia loca sacra, dicto Monasterio subjecta, injuria temporum, seu sanguinis, vel seminis humani effusione, vel alias quomodolibet polluta per aquæ, prius ab aliquo Catholico Antistite, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentem, ut moris est, benedictæ asperisionem, & aliis solitis solemnitatibus, & ceremoniis debite servatis reconciliare libere, & licite posset, dicta Autoritate perpetuo concessit, eosque super præmissis, & illorum occasione a quoquam directe, vel indirecte, quovis quæsito colore, vel ingenio molestari, aut perturbari, vel inquietari nullatenus unquam posse, irritum quoque, & inane, si secus super his a quoquam quavis autoritate, scienter, vel ignoranter contingeret attentari, dicta autoritate decrevit, non obstantibus præmissis, & piæ memoriæ Honorii tertii, & Alexandri quarti, & aliorum Romanorum Pontificum, Prædecessorum nostrorum, & aliis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Ne autem de absolutione, elargitione, concessione, indulto, & Decreto prædictis, pro eo, quod ipsius Pauli Prædecessoris ejus superveniente obitu litteræ desuper confectæ non

„ fuerunt, valeat quomodolibet hæsitari, dictique Michaël Abbas, & Conventus illo-
 „ rum frustrentur effectu, volumus, & dicta Apostolica Authoritate decernimus, quod
 „ absolutio, elargitio, Concessio, Indultum, & Decretum Pauli Prædecessoris hujus-
 „ modi suum fortiantur effectum, perinde, acsi a die quarto Kalendas Octobris super
 „ illis ipsius Pauli Prædecessoris Litteræ sub ejusdem diei dato confectæ fuissent, ut
 „ superius enarratur, quodque Patentes nostræ Litteræ ad probandam plene absolu-
 „ tionem, elargitionem, Concessionem, Indultum, & Decretum Pauli Prædecessoris
 „ hujusmodi ubique sufficiant, nec ad id ulterius probationis adminiculum requiratur.
 „ Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 14. Februarij anno 1621.
 „ Pontificatus nostri anno primo.

(L.S.)

XXVI. *Abbas II.* GREGORIUS Pfeiffer ex oppido Markdorff, resignante sua sponte collaudato Antecessore Kalendis Octobris electus 1. Octobr. 1632. ob insignia gesta a Serenissimo Leopoldo, primum Archi-Duce, dein & ipsius Illustrissima Coniuge Claudia Consiliarii intimi nomen impetravit. Resignavit anno 1652. obiit anno 1661. laudatissimus.

XXVII. MELCHIOR Widenmann ex Weingarten, unanimi voce DD. Capitularium 15. Januarii 1652. ex Decano electus Religiosissimus ingentem summam debitorum invenit, Canoniam omnibus redditibus destituta; hinc gravissimæ, & multiplices curæ ab initio mox dolentissimum Præfulem exercebant, eluctantem tamen, prompta, sedula manu uno, vel altero anno magnam summam debitorum persolventem. Cum ergo paululum respiravit a pecuniariis oneribus, & agri excolebantur, redditus, & census augebantur, mox & de restituendo Conventu, numero Canonico- rum augendo, cultu Dei amplificando circumspexit, & eousque deduxit, ut usque- quaque satisfaceret Deo, & hominibus. Rexit secundarius Fundator laudabilissime, & piissime 28. annis; obiit 22. Maji 1680. ætatis suæ 76. nunquam sat in terris laudatus.

XXVIII. BERNARDUS Claus ex Halberstein prope Brigantium, rexit annis duobus cum dimidio; in Festo B. V. præsentatæ anno 1683. 21. Novembris resignavit sponte sua, ampliorem exorsus honorem; prius tamen Canoniam Congregationi Lateranensi incorporari fecit litteris publicis ab eis, quorum in hoc negotio interesse potuit, & debuit, respectivo datis, & receptis his: „ Nos D. Ascanius Gozzius Venerabilis Reverendissimo Patri Bernardo, Abbati Canonico Regularium S. Augustini, ejusque Venerabili Capitulo S. Petri in Waldsee Diocesis Constantiensis, Provinciæ Moguntinæ salutem in Domino perfectam. Quamquam indifferenter bonum sit sui diffusivum, & sine acceptione personarum in alterutrum gratiam administrare debeamus, maxime, quod boni optemus inveniri dispensatores multiformis gratiæ Dei, abundantius tamen illis viscera charitatis aperimus, qui Congregationem nostram speciali amoris studio diligentes, speciali etiam fiunt dilectionis prærogativa digniores. Eapropter, cum vestrum in Congregationem nostram devotionis affectum, & summe nobis commendabilem professionis paritatem vivo cordis occursum amplectamur, vos ideo in partem sortis nostræ conscripturi, vos in communem omnium Indulgentiarum, Indultorum, Privilegiorum, Concessionum, Exemptionum, spiritualium, & temporalium admittimus, & acceptamus, & omnium aliarum gratiarum, seu prærogativarum, a Summis Pontificibus, quibus Abbates, & Canonici nostri utuntur, potiuntur, & gaudent, uti, potiri, & gaudere posse libenti animo vobis hac una injuncta conditione concedimus, ut singulo quovis triennio unam Missam cantatam de B. V. celebretis, ejusque Sacrificium pro nostra Congregatione vos, & posterii vestri applicetis, & de applicatione tali nos, seu Successores nostros per litteras certiores reddatis; vos autem in fratres nostros recipimus, & adnotamus, vobis ex nunc Orationum, Missarum, Divinorum Officiorum, jejuniorum, peregrinationum, spiritualium executionum, & bonorum omnium, quæ Dei clementia per nostras utriusque sexus personas præsentis, & futuras ubique terrarum dignabitur operari, participationem harum serie gratiosè impertimur, Monasterium vestrum, tanquam ipsius nostræ Congregationis germanum, ac de gremio vos, tanquam fratres nostros agnoscimus, & facultate a Summis Pontificibus concessa, illos nobis aggregandi, qui parem profitentur vivendi Regulam, vos aggregamus ad præmissorum veram, realem participationem, usum, & communio-

„ nem

„ nem unimus, præfenti quidem fervata, & in futurum fervanda regiminis Monaste-
 „ rii favorabili confuetudine. Vos vero, quo uberioribus noſtræ Congregationis me-
 „ ritis, & fructibus potiamini, hortamur in Domino ulterius, ut eadem ad fui confer-
 „ vationem, & incrementum apud Deum veſtris quotidianis precibus adjuvetur. In
 „ quorum fidem, & authenticam veritatem &c. Datum Mediolani ex Canonica no-
 „ ſtra S. Mariæ Paſſionis 7. Januarii anno 1682.

D. Aſcanius Gozzius,
 Abbas Generalis Lateranenſis.

(L.S.)

XXIX. MICHAEL IV. Guntz ex urbe Brigantina, 23. Nov. anno 1683. una-
 nimi voce DD. Capitularium ex vigilantiffimo Decano in digniffimum Antiftitem ele-
 ctus, poſt 13. Infulæ annos ſponte reſignavit ob infirmos 4. annos, apoplexia tactus,
 obiit 4. Auguſti 1699.

XXX. BALTHASAR Graf, natus anno 1655. 8. Septembris Waldſeæ, 37.
 annis præfuit, electus anno 1698. obiit anno 1737.

XXXI. IVO Bader, Immenſtadii ad Lacum Acronium natus 5. Octobr. 1672.
 a parentibus Nobilibus, Verbi divini fuit prorfus egregius. Philoſophiam intra do-
 meſticos Parietes docuit, publice defendit. Magiſter Novitiorum inſtillandæ Aſce-
 feos erat peritiſſimus, expoſitus ſubin ad paræciam Reuthenſem ſeſe per omnia mon-
 ſtravit Operarium in Vineâ Domini Zelofiſſimum verbo, & exemplo potentem, Glo-
 riæ Dei ſumme intentum. Anno 1735. electus ad Infulam, ſub illa ſplenduit ad De-
 corem, profuit ad incrementum, multum orans pro grege & populo ſibi concredito.
 Poſtquam 19. annis laudabiliſſime rexiffet obiit anno ætatis ſuæ 82. anno 1754. Maji
 die 12.

XXXII. ANTONIUS Johler Gebrazhofii ex Parentibus Nobilibus natus, Di-
 lingæ inter Muſas educatus, Waldſeæ inter Canonicos per Religioſam profeſſionem
 adoptatus, tandem per electionem ad Infulam evocatus fuit anno 1754. In brevi ex-
 plevit tempora multa, major enim meritis quam annis mox anno 1757. 25. Martii
 humanjs ereptus ad cœleſtia tranſiit magnum poſt ſe relinquens deſiderium.

XXXIII. BALTHASAR modernus Reverendiſſimus Prælatuſ, qui feliciffime
 Suis præeſt, natus eſt anno 1717. 12. Aprilis. Renatus Religioni Canonice per pro-
 feſſionem Religioſam 6. Januarii anno 1737. Sacerdos anno 1741. prima Octobris
 primam Deo litavit hoſtiam. Anno 1757. Aprilis 22. die communibus Electorum
 Calculis ad Mitram fuit vocatus, quam tot gemmis, quot virtutibus hætenus ornavit.
 Proſit ac præſit diu feliciter.

WALLINCKHUSANUM.

Sub limite Diœceſis Hildeſianæ in ſuperiore Saxonia Venerabile quondam Parthe-
 næum Regulare, Inſtituti Canonici Auguſtiniani, communiter Wallinckhuſen nun-
 cupatum, tempore, & authore non notato fundatum, olim per omnia florentiſſimum,
 dum decurrente ſæculo 16. in terris iſtis Lutherus invaluit, quo avita Patrum Reli-
 gio, & una devotiſſimæ hæ Veſtales ſuum locum deſerere ſunt adactæ.

WANNENTHALENSE.

Devotiſſimum quondam Sacrarum Virginum domicilium Diœceſis Conſtantienſis, &
 ut Cruſius in Annalibus Sueviæ Paralip. cap. 13. fol. 56. ſcribit, ruralis Decana-
 tus Ebingenſis in Wirtenbergia ſub viſitatione Beurenſis, ſeu Buronenſis Præpoſiti olim
 conſtitutum inclytum, ſuperiore ſæculo diriffimis hæreticorum calumniis penitus ab-
 rogatum primo ſui exordio Eremitorium, ſeu Incluſorium fuiſſe perhibetur Conradi
 cujuſdam, & aliorum Conſodalium ſub incerta ibi Regula Deo famulantium, anno
 1397. pie conditum a Friderico Comite Zollerano, Equite aurato, ut fuſius explanat
 libellus ſupplex, loci ordinario pro ſtatuenda novæ foundationis hujus confirmatione
 humiliter oblatus: „ Reverendo in Chriſto Patri DD. Burcardo, Dei, & Apoſtoli-
 „ cæ Sedis gratia Epifcopo Conſtantienſi, ſui devoti oratores, divina permiſſione Ab-
 „ bas, & totus Conventus Monafterii S. Georgii in nigra ſylva Ordinis S. Benedi-
 „ cti ſuæ Conſtantienſis Diœceſis reverentiam in omnibus debitam, & condignam. No-
 rit

„ rit Paternitas vestra Reverenda, cum pridem spectabilis DD. Fridericus, Comes, &
 „ Miles de Zolleren residens in Castro Schelzburg ad laudem, & gloriam Omnipotentis,
 „ & remedium animarum suorum progenitorum aream Heremitorii, quæ nominatur Wannenthale
 „ sub dicto Castro sitam devotis suis Conrado, & cæteris fratribus, ibi degentibus titulo
 „ proprietatis contulerit, ipsique fratres in eadem area dicti D. Comitibus sustentatione
 „ Capellam construxerint, & in honore S. Crucis, & S. Sebastiani, & omnium SS. consecrari
 „ procurarint, & Comes, qui districtus loci pro construendis habitaculis ad fratrum dictorum
 „ necessitatem congruentibus nimis arctus videbatur ipsius loci terminis postea prorogavit
 „ in longum, & latum a dicta Capella circumquaque ad 50. cubitorum mensuram, & eundem
 „ locum ab omni exactione liberum omni tempore in dictorum S. Crucis &c. honorem voluerit,
 „ & velit permanere. Quare nos tunc de consilio, & assensu unanimi fratrum Conventualium
 „ Monasterii nostri prædicti, & discreti Viri Bertholdi Rectoris parochialis Ecclesiæ in
 „ Dürnwangen, infra cujus Parochiæ limites hoc Heremitorium est; cujus quidem Ecclesiæ Jus
 „ Patronatus, seu conferendi ad nos nomine dicti Monasterii pleno jure dignoscitur
 „ pertinere, Eremitorium, & ejus Capellam, & locum una cum fratribus præsentibus, &
 „ futuris ab omni subjectione, subjugatione, & obedientia parochialibus, & quorumlibet
 „ parochialium jurium solutione exemimus, & exclusimus, ac exemptos, & exclusos esse
 „ volumus, ut esse volumus, & permanere, salvo tamen, quod fratres de area singulis
 „ annis in Festo B. Martini E. pro recompensa exemptionis, exclusionis, & cæterorum
 „ Jurium dimidiam libram ceræ ponderis consueti, ac de omni agricultura decimam
 „ majorem dictæ Ecclesiæ parochiali persolvere teneantur, ut hæc omnia in litteris,
 „ fratribus desuper per nos concessis, & traditis, nostrique Abbatis, & Conventus, ac
 „ Comitibus, & Rectoris prædictorum sigillis pendentibus sigillatis latius, &
 „ plenius adaperiuntur. Verum, quia præmissa, ut præfertur, per nos statuta
 „ persistere, aut in effectu permanere nisi vestris consensu, autoritate, & confirmatione
 „ accedentibus de jure non valent, nos Joannes Abbas, & Conventus, & Comes, &
 „ Bertholdus Rector hæc omnia, & singula, & uti præmittuntur, in quantum opus,
 „ seu utile est, præsentibus innovantes, & denuo facientes vestræ Paternitati
 „ humiliter, & devote unanimiter supplicamus, ut omnibus, & singulis præmissis
 „ vestrum consensum benevolum adhibentes eadem præmissa autoritate vestra
 „ ordinaria gratiose approbare, autorizare, & confirmare dignemini, divinæ pietatis
 „ intuitu, & nostræ supplicationis respectu. In quorum omnium testimonium sigilla
 „ nostrorum Abbatis, Comitibus, & Auctoris præsentibus sunt appensa, nosque,
 „ quia ad præsens propter quarumdam clavium ad nostrum sigillum spectantium
 „ carentiam ipsum sigillum habere nequivimus, his omnibus usitate suffragari
 „ sub sigillo D. nostri Abbatis confitemur. Datum in Monasterio supra tacto anno
 „ 1397. 5. Idus Julii Indictione 5.

Eodem anno, & mense, die 14. ad instantiam dictorum novam foundationem istam
 autoritate Ordinaria ratam fuisse, & legitime comprobata constat ex hoc Diplomate:
 „ Burcardus Dei gratia Episcopus Constantiensis omnibus præsentium inspectatoribus
 „ subscriptorum notitiam cum salute. Noveritis, quod nos omnibus, & singulis in
 „ litteris, in quibus præsentibus litteræ Episcopali pendente sigillo existunt, contentis,
 „ & prout continentur in eisdem, & juxta supplicationem nobis per eadem factam
 „ consensum nostrum benevolum adhibuimus, & præsentibus adhibemus, ipsaque
 „ in litteris contenta omnia, & singula autoritate nostra ordinaria approbavimus,
 „ autorizavimus, & confirmavimus, & in Dei nomine ex certa scientia approbamus,
 „ autorizamus, & confirmamus præsentium per tenorem adhibitis in hac parte
 „ verborum, & gestuum solemnitatibus debitis, & consuetis. Et in horum omnium
 „ testimonium nostrum sigillum Episcopale præsentibus est appensum. Datum
 „ Constantiæ anno 1397. pridie Idus Julii Indictione 5.

Posthæc memorati Eremitorii hujus inquilinis vertentibus annis utcumque inter se
 dispersis, aut alio dilapsis locum intrarunt Religiosæ Virgines, tertiam Regulam S. P.
 Francisci profitentes: Quæ tamen ipsa post aliquod tempus Autoritate Ordinaria,
 ut mos ætatis istius ferebat, dispensatæ sunt ad Institutum Canonico-Augustinianum,
 ipsisque in Rectorem spiritus, ut vocamus, Visitatorem datus est Præpositus vicini
 Monasterii Buronensis hac Bulla desuper confirmante expedita: *Otho, Dei, & Apostolica
 Sedis gratia Episcopus Constantiensis dilectis in Christo Filiabus, Lucia, & cæteris
 Sororibus tum inclusis Cellæ, seu Inclusorii annexi Ecclesiæ S. Joannis Baptistæ in
 Wannenthal Filiali Parochialis Ecclesiæ in Dürnwangen nostræ Constantiensis Diocesis
 salutem, & sinceram in Domino charitatem. Exhibita nobis pro parte vestra petitio*
 con-

continebat, quod, licet tu, Lucia, cum quibusdam aliis Sororibus, tibi associatis, videlicet velatis, & perpetuo clausis in Cella tua, seu Inclusorio cum nonnullis aliis Sororibus vobis ministrantibus, & vestra Cella negotia procurantibus in habitu, & secundum Regulam tertii Ordinis S. Francisci per nonnulla tempora desideraveritis famulari, inibique juxta gratiam vobis a Domino concessam vixeritis, sub Habitu, & Regula dietis, modo tamen de presenti aeternioris vitae intuitu, sub qua saluti vestrae securius militantes pertingere valeatis, & adipisci matura deliberatione ad hoc, & tractatu inter vos habito ab observatione dictae Regulae absolvi, & ad Ordinem S. Augustini Canonico Regularium desiderabiliter transferri cupitis, & affectatis. Nos igitur, qui perpetuum sacrae Religionis profectum in omnibus, & maxime, quae nobis Ordinario jure subsunt, Monasteriis, & Personis earum appertinentibus ferventer appetimus, vestris in hac parte supplicationibus merito inclinati propter rationabiles causas nobis expositas, nosque ad hoc inducentes, & commoventes, vos omnes, & singulas ab observantia tertiae Regulae S. Francisci Auctoritate nostra Ordinaria tenore praesentium absolvimus, & absolutas declaramus, Vosque, & vestram Cellam, seu Inclusorium praedictum ad Ordinem, & Regulam B. Augustini memorata nostra auctoritate transferimus, statuentes, ut de caetero in eodem vestro loco praefatus Canonicus Ordo, & Regula S. Augustini continuo firmiter observetur, ad quem observandum, & perpetuo tenendum Vobis, & Vobis succedentes in dicta Cella de vestra voluntate votiva in nomine D. N. J. C. adstringimus, & obligamus, & eidem Ordini, & Regulae vos, & locum vestrum incorporamus per praesentes, concedentes vobis plenam, & liberam facultatem ibi Conventum faciendi, & quaelibet Jura Conventualia exercendi, sic tamen, quod Conventus 13. Personarum velatarum, & inclusarum numerum non excedat, quae quidem intra septa Ecclesiae Cellae perpetuo manere voto se adstringant. Et quia, ut vestra continebat petitio, dictae Cellae aedificia adhuc stricta dignoscuntur, quot oportet personis capaces, quodque Inclusorii septa ad praesens pro necessitate dictarum Inclusarum, & futurarum ibi recipiendarum sat ampla non existant, Vobis, ut juxta dictamen, moderationem, & sententiam Religiosi in Christo Praepositi Canobii in Beuren dicti Ordinis S. Augustini Canonico Regularium praefatae Diocesis pro tempore existentis, cui, ut subscribitur, perpetuo suberitis, Inclusorium hoc pro vestra necessitate, & septa vestra juxta ipsius directionis arbitrium ampliare, terminare, & describere possitis, praesentibus indulgemus. Et paulo post: Pratevea te Luciam, & Sorores tuas, vobisque succedentes praesentium tenore committimus Auctoritate nostra Ordinaria Religiosis in Christo dilectis Praeposito, & Fratribus Canobii in Beuren Ordinis, & Diocesis praedictorum, qui vestras Professiones in manus suas recipiant, vos velent, includant, & alias regant, gubernent, & expediant in spiritualibus, & temporalibus juxta praefati Ordinis S. Augustini consuetudines, Privilegia, Concessiones, & Constitutiones. Insuper curam animarum vestrarum, & illorum hominum, qui se, & sua dicto loco vestro, & Ordini tradidere, Auctoritate nostra suffulti gerant &c. &c. Datum Constantiae 1426. 6. Septembris Indictione 4.

Extant & aliae Litterae, unde clare dignoscitur Jurisdictio Ecclesiastica a dicto Praeposito in has Canonissas exercita, taliter exaratae: *Wir JOANNES, Probst des Ebrwürdiggen Gottshaus Beuren, und Visitator des Closters Wannenthal &c. &c.* Et infra: *Dasß Wir, als ein Verfeber, und deme das berührte Closter Wannenthal ist zu versprechen &c. &c.* Quando autem Religiosa haec Canonissarum Augustinianarum Congregatio secundum omnem Statum suum utcunque desierit, licet nil certi constet, videtur tamen sat probabile primo mox Lutheranæ defectionis in Ducatu Wirtenbergeni tempore, vel brevi post Parthenio Claustro hoc ab Hæreticis violenter occupato Religiosas quoque Domicellas has ad unam omnes loco cedere fuisse coactas.

Superioribus annis Reverendissimus D. Joannes Prælatus Buronensis multo labore, & magnis sat expensis apud inclytos S. C. Majestatis Commissarios a Ferdinando II. Augustissimo Cæsare ad executionem restitutionis Monasteriorum Germaniæ pro tunc Deputatos intensissime laboravit pro simili recuperatione Parthenonis hujus: Cujus tamen conatus omnis cur incassum abierit, nos omnino latet.

WARTENBERGENSE.

Celeberrimum Tyrolis Canonico Regularium Collegium, a Gabriele Pennoto in Historia Tripartita Libro 2. cap. 39. num. 2. perperam Tartobergensē appellatum, jam vix nomine notum, pridem disparsens; cujus illustre quondam sydus fuit, & exin toti Ecclesiæ plurimum illuxit Nicolaus de Cusa, a Patrio municipio dictus ad ripam Mosellæ in Archi-Diocesi Trevirensi 1491. natus, ex Canonico Regulari S. R. E. Cardinalis Presbyter Tituli S. Petri ad Vincula 1448. & anno altero Episcopus

Brixienſis in Tyroli a Nicolao V. P. M. creatus, vir teſte Gulielmo Eifengrein in Catalogo teſtium veritatis, magnarum virtutum, ſacrarum Litterarum ſtudiis doctus imprimis, & eruditus, Græcæ, Latinæ, & Hebrææ linguæ peritiſſimus, Philoſophus, Rhetor, Aſtronomus, Poëta, Muſicus, & Mathematicus abſolutiſſimus, Hiſtoricus celeberrimus &c. pro Sede Apoſtolica varias Legationes ſumma cum laude peregit; tandem Tuderti in Umbria obiit pridie Idus Auguſti anno 1464. ætatis 63. cadaver Romam relatum in Eccleſia ſua titulari ſepultum eſt, hoc adſcripto Epitaphio:

Qui jacet ante tuas Nicolaus, Petre, Catenas,
Hoc opus erexit; cætera marmor habet.

Meminit Ejusdem Hundius in Metropoli Tomo 1. folio 452.

WEICHENSTEPHANIAM.

S. Stephano Protomartyri conſecratum, vetuſtiſſimum prius Canonicoꝝ Regularium Collegium, dein in Abbatiam Ordinis S. Benediſti mutatum, prope Friſingam, Baviariæ ſuperioris Oppidum, in excelſo monte. Eccleſiam hanc S. Stephano ſacram jam ante adventum S. Corbiniani, Friſingenſium primi Epifcopi ex ejuſdem ſancti vita ſat liquet ex Velleſero Rerum Boicarum Libro 4. pag. 256. Raderio in Bavaria ſancta Vol. 1. fol. 63. &c. ubi hæc legimus: *In colle ad urbem Eccleſia Stephano Martyri ſacrariam tum ſtabat, quam Corbinianus orationis cauſa viſere ſolitus: Eo cum aliquando occupatus, ſive negotiis, reliquum Clerum matutinas Deo laudes dicturum ablegaffet, montem ſubeuntibus canentium chori clarius, & clarius ab Eccleſia auditi, & mirifici ſplendoris teſto, fenestrisque emicantes viſi; introgreſſis lumen quidem evanuit, ſuaviſſimus vero late odor diffuſus, tertio demum die remiſit. Epifcopus certior de oſtento factus (Clerici enim, qui ſacro horrore percuſi, pars ante veſtibus, pars illo vix ſuperato exanimis concidere, ut ſibi quiſque redditus ad eum recurrere) animum ad locum adiecit, & modicas, quas incoluerat, ædes Eccleſiæ conjunxit.* Inde primus locum hunc inſtauravit circa annum 830. Hitto Friſingæ Epifcopus numero, & ordine ſextus, in eo Præpoſitum cum ſex Canonicoſ conſtituens, quos tamen Engelbertus Friſingenſis Eccleſiæ Antifteſ anno 1021. vel juxta alios paulo ſerius anno 1029. ad Eccleſiam S. Viti tranſtulit, & viciffim Canonicoꝝ Collegium hoc Benediſtinis tradidit, Primos autem Canonicoſ ibi Regulares fuiſſe, ex Metropoli Salisburgenſi Tomo 2. fol. 281. liquet, ubi Hundius poſt multas diverſarum Religionum, & Ordinum immutationes in pluribus Monafteriis, & Eccleſiis factas, prolixè recenſitas ſic ait: *Weichenſtephan olim Canonicoꝝ Regularium, nunc Benediſtinorum.* Vide & Tom. 3. fol. 455.

WENGA.

Hujus Canoniciæ ulterior notitia habetur in fine hujus Tomi poſt Litteram Z.

WETENBURGENSE.

Dioceſis Ratiſbonenſis, a S. Ruperto, Boiorum Apoſtolo circa annum 610. inædificatum primitus, cum adſpectante Eccleſia in honorem S. Georgii M. ſolemniter dedicatum. Hartwicus, Ratiſbonenſis Epifcopus I. hujus nominis, ordine 20. Nobili genere, & virtutibus præſtans Monachis Benediſtinis deturbatis Canonicoſ adduxit Regulares S. Auguſtini ex Auſtria, S. Floriani Canonici vocatos; quo poſt quinquennium obeunte Suſceſſor Churo Monachos Benediſtinos denuo reſtituit, Canonicoſ abactis, teſte Hundio Tomo 1. fol. 196. & Tom. 3. fol. 480. Adeltreitero Parte 1. Libro 6. n. 25. & aliis.

WERDENSE.

Canonicoꝝ Collegium Werdæ, Oppidi in Archi-Epiſcopatu Coloniae ad Germanicam Rheni ripam, ejuſdem brachio fluminis ab orientis latere præcinctum, nunc Cæſaris Inſula, vulgo *Kayſerswerd* dicitur, olim Inſula S. Sviberti nuncupabatur; nam Pipinus Potentiſſimus Francorum Dux S. Sviberto in littore locum hunc donavit; unde S. ibi Monafterium ædificavit, ubi multis pro dilatanda fide Chriſti exantlatis laboribus fato pie defunctus eſt, & multis divinitus honoratus miraculis, cujuſ Diſciplina ad Sanctimoniam abſolutam conformatus ſcribitur S. Willeicus Presbyter, qui ei in Abbatia ſucceſſit, & colitur 6. nonas Martij, altero poſt magiſtrum die, quo & in plurimis Martyrologiis ante duo circiter Sæcula exaratis conſecrata ejuſ memoria eſt;

est; quorum non nulla Ufuardi nomine prætitulantur, paucula hæc de eo prædicantia: *Apud Werdam natale S. Willeici Confessoris, Presbyteri S. Sviberti.* Similia legis in Martyrologio Coloniae anno 1490. excuso, & Hermanni Greven Charthusiani auctario, ad Ufuardum edito 25. post annos, uti & Joannis Molani, & Germanico Petri Canisii. M. S. Florarium a Canonico Regulari Anonymo concinnatum hoc addit: *De Ordine Regularium.* Consentit Constantinus Ghimius in Natalibus SS. Canonorum. At Benedictini eum sibi vendicant, teste Trithemio de viris Illustribus Ord. S. Benedicti Libro 3. cap. 167. qui Wilicum eum appellat, ut & Franciscus Haræus. Benedictinis quoque eum adnumerat Arnoldus Wion, Hugo, Menardus, Benedictus Durganius, Gabriel Bucelinus &c. Hactenus fere Bollandus in Actis SS. Tomo 1. Martij die 2. in Historia S. Willeici §. 1. §. 2. ita ait ad finem: *An Werda Monachos, an Canonice viventes Clericos collegerit S. Svibertus prædictus, in ambiguo sit, & inde statuendum, an Monachus, an vero Canonicus fuerit S. Willeicus.* Canonicum fuisse S. Willeicum, & S. Svibertum, sat probant Pennoti Notationes ad Officia propria Canonorum Regularium Lateranensium, Notatione 5. in Historiam S. Aquilini M. 29. Januarij, & Notatione 14. in Historiam S. Ludgeri 26. Martij;

W E R D E R E N S E.

Alias communiter *Werder*, in *Maria-Werder* nuncupatum, in Ducatu Brunsvicensi (ubi summum semper B. V. colendæ studium se prodidit) ejusdem honori, & nomini structum Cœnobium uno, & dimidio ab Hannovera situm milliario, anno 1114. Sacris Deo Virginibus fundavit Comes de Roden, & *Wunstorff*, Gabriel Bucelinus in Germ. Sac. Part. 3. fol. 93. Catalogus vero, seu Chronicon Episcoporum Mindensium in Sigewardo 23. Episcopo ait: *Tempore istius Sigewardi Moniales Ordinis S. Augustini locum Werder dictum propo oppidum Hannover intrarunt; antea enim locum inhabitabant quidam Canonici Regulares, propter vitam nimis singularem ejecti, & Moniales e Monasterio Overenkerken per Comites Wunstorpe & Leuvenvode die S. Catharinae anno 1114. intrarunt.* De qua vicissitudine Cranzius ita differit in sua Metropoli Libro 6. cap. 37. *Tum quoque religiosum locum Werden intrarunt Moniales, quem dudum Canonici Regulares profanarunt. Vide verum, etiam in Religione vicissitudinem. Illa atate Moniales successere Monachis ad reparationem Disciplinae regularis, & morum; nunc autem rebus conversis Regulares fratres, pulsus ob vitæ dissolutionem Monialibus ad hoc pervenere, ut collapsa Monialium loca reparent in vitam regularem.*

W E R N I E N S E.

Venerabile Canoniarum Regularium S. Augustini Parthenæum superiori ætate intra fines Diœcesis Mindensis in Westphalia belle constitutum; hoc tamen de primæ foundationis tempore, & authore, hæresi ibi fortiter obsistente non amplius requirendum; ex quo Religiosis Domicellis procul hinc exulare coactis omnem hunc locum cum appertinente Claustro Princeps terræ ad peregrinos usus convertit.

W E S E L E N S E.

Hujus Collegii nomen in *Catalogo M. S. Collegiorum Cann. Regularium*, qui in Bibliotheca Canonice S. Crucis Augustæ Vindelicorum asservatur, occurrit. Dicitur situm esse in Diœcesi Coloniensi. Nullam præterea notitiam habeo. Videtur mihi hoc Collegium prorsus jam antiquatum, hominumque memoriæ subtractum.

W E S S O B R U N E N S E.

B. Petro, Apostolorum Principi sacrum fundatum legitur cum 7. aliis per Lanfridum, Elilandum, & Wadramum fratres, Comites ab Antorff, & Logfa, circa annum 740. postea per Thassilonem, filium Utilonis, Bojorum Ducem, ampliatur, & instauratum anno 753. teste Hundio in Metropoli Salisb. tomo 3. V. Wessenbrun, Aventino L. 3. fol. 292. Auberto Miræo in Orig. Benedict. fol. 175. Bucelino parte 2. Germ. Sac. fol. 14. V. Beuren, & fol. 95. V. Wessenbrunnen, Brunnero Annalib. Boic. L. 5. fol. 681. & pluribus aliis. Aliter tamen & alii Monasterii hujus foundationis seriem recitant; &, omissis aliis priori contrariam vel potissimum tenent ipsi RR. DD. Religiosi Wessenbrunnenfes, in rem præsentem monumentum quoddam adducentes manu scriptum Archivi sui, inter antiqua reservatum hoc: „ Anno „ DCCLIII. Thassilo, filius Ottilonis Ducis, & Hiltrude, sororis Pipias, Patris Magni

„gni Caroli sub Imperio ejusdem M. Caroli Dux Bojorum in Marchia Ducatus, tunc
 „Regni Bojariorum, in saltu foresti, qui Rottwald dicitur, inter duo flumina Apa-
 „riam, & Hycum venationi operam dabat aprorum, &, dum per noctem juxta flu-
 „vium, qui ejus nomine Theffilsback dicitur, sub tenerio dormiret, vidit insomnis
 „juxta fontem ejusdem foresti per quatuor partes contra scatem se astare, & exin
 „contra meridianum scalam ad cœlos porrectam, & Angelos Dei ascendentes, & de-
 „scendentes per illam, S. autem Petrum innixum scalæ, & canentem ea, quæ in Of-
 „ficio Dedicacionis Communio cantari consuevit, & venatorum Thassilonis alter
 „Tharingeri, alter Wesso dicebatur, quorum Wesso fontem, qui hodie fons Wes-
 „sonis dictus est, a se repertum in modum crucis e terra bullientem ostendit. Ibi
 „Rex Monasterium nominis ejusdem, cooperante Bonifacio Episcopo, ædificavit, &
 „possessionibus ampliavit, ubi primus Abbas Ilfungus Altachensis Monachus, qui
 „post XLI. annos Religiosis præfuit, 2. Idus Maji obiit, & in meridionali plaga Ec-
 „clesiæ sepultus est; „ Ita monumentum domesticum, & pace mea, seu hoc, seu
 „modo priore, vel a tribus supradictis fratribus Comitibus Lanfrido, Elilando, & Wadl-
 „ramo, vel denique a Thassilone, Bojorum Duce fundatum sit Monasterium Wesso-
 „brunnense, hoc saltem certum est, in optimo flore semper constitisse usque ad imma-
 „nissimam Hunnorum irruptionem, qua ferocius sæviente B. Thieno nonus ordine Ab-
 „bas cum senis suis fratribus pro fide Christi sacrilege trucidatus Martyrium passus
 „est, & locus cum adjacente templo, & claustro absorptus interiit, postea vero utcu-
 „que demum instauratus Canonicis Regularibus cessit, penes quos supra totum unius
 „sæculi decursum, ab anno 955. ad annum usque 1065. centum, & decem annis per-
 „mansit; dum tandem Albertus, numero septimus, Canonicorum Præpositus, abdica-
 „to Canonicorum Habitu cucullum induit anno 1065. a quo tempore hoc Cœnobium
 „usque hodie incolas Domicellas non admittit, nisi Monasticen Benedictinam professos.
 „Præpositi autem Canonicorum Regularium ibi habitantium recensentur hi :

- I. RICHARDUS,
- II. GERMANUS,
- III. GUNTARDUS,
- IV. HARTMANNUS,
- V. ANSELMUS,
- VI. SYMPERTUS,
- VII. ALBERO Præpositus, & Abbas 46. annis præfuit.

W E T T E N H U S A N U M.

Imperiale Collegium Diœcesis Augustanæ in Marchionatu Burgoviensi, medio ferme itinere binas inter summe præcipuas Sueviæ urbes, Augustam Vindelicorum, & Ulmam, ad Camlachium amnem inchoatum, seu fundatum est anno secundum Bruchium de Monast. Germ. Cent. 1. fol. 180. 982. vel secundum Annales domesticos integro uno sæculo prius, anno 802. opera, & ministerio Illustrissimæ, & piissimæ D. Gertrudis Comitissæ de Roggenstein viduæ; quæ, cum a duobus filiis suis, Conrado, & Wernhero, Comitibus de Roggenstein, Equitibus Auratis ad locum aliquem Divino Numini sacrandum, instanti petitione tantum agri sibi concessum impetrasset, quantum uno die circumarare posset, ipsa pio dolo commodum miræ parvitatæ aratrum adornans, & e collo pendulum, & in sinu suo reconditum gestans, eosdem, qui adhuc Ecclesiæ huic parent, limites felici celeritate circumscripsit, & in omnimodam proprietatem obtinuit; tum propria quadam Ecclesia in honorem B. V. & S. Georgii M. juxtim ædificata, & dedicata, certis bonis, & redditibus congruis in usum perpetuum perfruendis dotata, una cum adjacente Claustro, & latifundio toto circum circa posito illam pleno jure postea possidendam, & incolendam tradidit viris religiosis sub felice auspicio, & præsidio magni Præfulis, & Doctoris Ecclesiæ Aurelii Augustini devote militantibus prima horum paris pro tunc Ordinis, & Canonicæ professionis colonia ex celeberrimo, & Imperiali itidem SS. Udalrici, & Afræ Monasterio Augustano, hodie Monachis Benedictinis subdito, plenarie desumpta: quibus & ipsa D. Fundatrix una cum his filiis perpetuo deinceps usurpanda, & gentilitio ritu gestanda dedit præclarissima Illustrissimæ Roggensteinensis Familiæ scuta, & Insignia.

Eandem Domini Sabaoth vineam ab hac Gertrude plantatam liberaliter rigavit Bertha, ejus filia, Comitissa de Roggenstein cum marito suo Winthero, Comite ab Ortenberg; cujus stemma genealogicum, & residentiam in Alsatia tum inclytam al-
 legat

legat Crusius in Annal. Suev. Parte 3. Libro 3. cap. 6. Horum proin fundatorum, & Benefactorum omnium, & singulorum grata memoria quotannis hodieum ex antiqua consuetudine solemniter habetur feria 3. post Dominicam Trinitatis, qua solemnibus exequiis in suffragium illorum rite perfolutis largissimæ quoque fiunt eleemosynæ panis, vini, & pecuniæ in pauperes, magno numero concurrantes distribui solitæ. Porro Roggensteinensis, cujus gentilitium castrum patria voce *Roggenstein* appellatum jam ab anno 1324. in rudibus suis absconditum, quantum jactus est lapidis, Wettenhusio distat, profapia priscis sæculis potens admodum inclaruit, ut famosa: ad quam vertentibus annis totus & hæreditario jure Marchionatus Burgoviensis devenit, & hujus familiæ fuit ultimus Henricus quintus, cognomine *Probus*, anno 1310. Bruschio secus 1283. terris defunctus, post mortem cum majoribus suis in templo Wettenhusii reconditus: cui & associata magna pars Nobilitatis Suevicæ: inter cujus potiores familias hac in parte facile primas tenet percelebris Baronum a *Rodt* appellata, olim in dicto Marchionatu Burgoviensi sedibus, & quibus suis uti ditissima, ita & variarum ditionum, seu castrorum, oppidorum, & pagorum possessione frequentissima; tum plures aliæ de antiqua Nobilitate Suevica stirpes inclytæ, e quibus non omnes quidem, sed certæ tantum personæ sepulturam Wettenhusii sunt adeptæ, suis locis descriptæ hæ: Ab Alta Embs, ab Eichelberg de Berg, Burggravi de Burtenschach, ab Ellerbach, de Flachberg, Güssli de Güssenberg, Hainlin de Stauffenried, Halder de Cauzenberg, de Hammerstetten, de Neideck, de Sachsenhausen, de Schwenndi, Speten de Zwifalten, de Stein, Sturmfelder, de Westernach, de Westerstetten &c. &c.

Præteritis seculis Imperii Canonica hæc a Serenissimis Principibus Austriæ, Marchionibus Burgoviæ &c. &c. donata, & cumulata est variis insignibus, quibus adhuc secure gaudet, Juribus, & Privilegiis, in quorum recognitionem piis his Benefactorum manibus quotannis in Ecclesiâ hac grata memoria solemniter parentatur. Augustissimus Princeps Leopoldus I. Romanorum Imperator Archi-Dux Austriæ, Marchio Burgoviæ &c. &c. quascunque gratias, & donationes a dictis Prædecessoribus suis multifariam impertitas novo Diplomate clementissime stabilivit, & eas plurimum augmentavit; unde Collegium hoc amplius est illustratum, quod superiore illo longævo Martis aquilonaris disturbio mille diris afflictum, ut & continuis quasi hostium, & militum direptionibus infestatum, imo penitus attritum, & ad incitas redactum tantum non omnino defecit, dum post redditam communem Patriæ pacem, tot, & tantis immanium persecutionum tempestatibus undique sedatis, faventibus superis, serenior Phœbus arrisit, ubi succedentibus annis plenissime gratiorem formam induit, omni ex parte restauratum, & excultum muris, & ædificiis ex fundamento novis: Quibus omnibus nobiliter antestat novum templum anno 1687. 27. Aprilis, Dominica 4. Paschæ in honorem B. V. & S. Georgii M. initiate Reverendissimo, & Illustrissimo DD. Eustachio Egolpho Barone a Westernach, Episcopo Diocleensi, Pro-Episcopo Augustano, & Cathedralis Ecclesiæ Canonico, & Custode &c. &c. ritu solemniter consecratum, ad invidiam splendidum, & exornatum talem in suo frontispicio præferens inscriptionem:

IN DEO MEO

D. C. M.

VIRGINI MATRI MARIE, ANGELIS, COELITIBUS &c. &c. BASILICAM HANC FUNDITUS ERECTAM SUMMO AFFECTU.

D. D. D.

DIONYSIUS EX LIB. BARON DE RHELINGEN DEI GRATIA S. R. I. PRÆLATUS ABBAS, S. C. M. CONSILIARIUS, & SACELLANUS.

ANNO MDCLXXXIII.

Memoriam æternam his, qui post me venturi sunt, relinquam. Sap. 8. v. 13.

Syllabus

Reverendissimorum, Prænobilium ac Amplissimorum DD.
Antistitum, Imperialis Canonice Wettenhusanæ.

Primis tamen & Antiquioribus aliquot Illorum, quorum nomina vel injuria temporum, vel utcunque demum interierunt etiamnum desideratis.

I. HENRICUS I. electus anno Christi 1113. per plures sub suo Regimine habere meruit Personas Illustres ac Dynastas hinc inde in vicinia nostra residentes gratio-
so multifarie beneficentiæ titulo de propria Ecclesia sua Wettenhusana strenue promeritos; de quibus uberius agitur in Annalibus nostris Domesticis; Ipse autem Henricus Præpositus dum annis 27. ad clavum sedit, seu digne ac laudabiliter præstitit, demum anno Salutis humanæ supra millesimum centesimum quadragesimum supremum diem obiit pridie Calendas Octobris.

II. EGOLPHUS electus anno 1140. post octennium a Friderico, qui postmodum anno 1142. Romani Imperii culmen ascendit) Duce Sueviæ cognomento Barbarossa sibi seu Monasterio suo clementissime donata impetravit diversa bona seu allodia in pago Gundrimingen situata, atque ista perpetuo quidem jure proprietatis de post hac libere possidenda, quæ tamen scimus postmodum anno 1545. majoris commoditatis gratia cum vicino Nobili Parthenone Edelstettensi fuisse commutata. Præfuit autem Egolphus iste annis 20. ac senecta ætate grandævus, utpote Sacerdos jam Jubilæus requievit in Domino anno Salutis humanæ 1163. die 7. Februarii.

III. WORTWINUS Nobilis Suevus ab Hohenwang electus anno 1160. nominatur in actis cum Patre suo Wortwino Seniore Ecclesiæ nostræ Wettenhusanæ ad pias causas tradidisse unum in Vico Nornheim, & alium quemdam in Tefingen situatum. Memoratur itidem Wortwinus Præpositus iste anno 1171. præfens adfuisse secundæ foundationi seu Collegiata Ecclesiæ Herbrechtingensis in regulare Monasterium transmutationi autoritate ipsiusmet primi Fundatoris Friderici Cæsaris antedicti felicissime factæ & consummata. Porrò habuit idem Wortwinus Præpositus adeo munificos Cœnobii sui Wettenhusani Benefactores Vicinos Comites Albeccenses, Kirchbergenses, & Helfensteinenses: item alios quoque minores Regulos suis locis in actis fusus explicatos. Præfuit usque ad annum 1185. quem vitæ suæ terrestres habuit ultimum die 18. Aprilis, seu (uti memorat Vetustum Necrologium) die 12. Martii.

IV. PETRUS I. electus anno 1185. provixit in assumpto Prælaturæ suæ regimine usque ad finem anni 1212. de quo eodem Venerabili Antistite Annales nostri Domestici quidquam aliud haud perhibent, quam quod ipso rerum potito plures Ecclesiæ nostræ obvenerint novæ foundationes seu donationes æque majores ac minores loco citato specialiter enumeratæ. Decessit autem Petrus Præpositus iste in pace anno 1225. die 29. Decembris.

V. SIFRIDUS Nobilis Suevus antiquo nomine *de Münster* (ex qua eadem stirpe fuit etiam Henricus quidam Wolfardi Episcopi Augustani Vassallus seu Ministerialis itidem infra, & quidem cum titulo Beneficentiæ memorandus) appellari solitus: & is quidem electus 1226. die 9. Januarii impetravit brevi post solemnem inaugurationem ac confirmationem suam autoritate ordinaria factam a Gebhardo quodam Nobili Equite Jus Patronatus Ecclesiæ (quæ est filia Matricis nostræ Wettenhusanæ) ad S. Joannem Baptistam in Eberspach ejusdemque incorporationem Monasterio nostro a Sede Apostolica clementissime concessam. Dormivit inde Sifridus iste cum Patribus suis anno Christiano 1245. die 20. Januarii.

VI. GERWICUS de Saxenhausen (familie vel olim quidem inter Nobiles Suevos perinclytæ, verum hodie nobis vix de nomine suo notæ, & sic quidem ex Annalibus Domesticis, ubi ad annum 1243. inter potissimos tum temporis Ecclesiæ nostræ Wettenhusanæ Benefactores recensetur Conradus quidam Nobilis Dynasta de Saxenhausen: item Diemarus de Saxenhausen Plebanus Ecclesiæ in Binzwang inclytus) anno Christiano 1245. Canonice Electione Prælaturæ fasces indeptus, uti & simul ab Episcopo Augustano confirmatus: a quo eodem Ordinario suo plenariam etiam obtinuit proprietatem seu remissionem juris feudalis in Decimas Hammerstättenses utcunque competentis. Obit tandem Venerabilis ac Prænobilis Antistes iste Gerwicus Sacerdotio

dotio suo Jubilæus, & ætate physica propemodum Octogenarius anno Salutis humanæ 1288. die 16. Novembris.

VII. BERTOLDUS I. Nobilis Suevus a Zimmeren electus 1288. simul & Auctoritate Ordinaria confirmatus anno sui Regiminis quinto ab Illustrissimo Comite Helfensteinio Udalrico in singularem Ecclesiæ suæ Wettenhusanæ dotem accepit omnes & singulas (quasnam autem in specie haud amplius bene constat) possessiones, quas idem Comes tum temporis in vicino pago Limbacensi habuit proprias. Item a Nobili Viro Henrico de Münster jam supra memorato gratiosæ itidem Donationis titulo acquisivit Jus Patronatus, & certa quædam bona allodialia hodie nobis ex integro servata.

Anno 1310. idem Bertoldus Præpositus in propria sua Ecclesia Wettenhusana sepulchro intulit Illustrissimum Principem Henricum hujus nominis quintum cognomento Seniore, alias etiam *Pium* nuncupari solitum ex Comitibus de Roggenstein ultimum Marchionem Burgoviæ, contra ac plures Bruschiæ de Monasteriis Germaniæ Centuria 1. fol. 180. erronee secuti scripserunt ipsum Henricum jam prius videlicet 1283. diem suum obiisse. Item 1318. cum Monasterio Neresheimensi Ord. S. Benedicti Diocesis vero Augustanæ commutavit Curiam quandam seu prædium in vico Hausheim Palatinatus Neoburgici pro aliis quibusdam hujusmodi fundis in Harthausen, Remshart, Köz, & Schnuttenbach. Istitis tamen omnibus jam pridem a Monasterio nostro utcunque distractis & abalienatis. Demum ipse sæpefatus D. Bertoldus Præpositus post præclara suæ Prælaturæ merita passim edita pacifice in Domino requievit anno 1324. die 26. Januarii.

VIII. CONRADUS electus anno 1324. enit in diebus suis a Nobili Domino Conrado a Rodt in vicino Castro Bühl residente villam nostram Schönenbergensem; hanc tamen id temporis Episcopatu Augustano jure feudali obstrictam, & paulo post inde deobligatam ac liberatam, & sic quidem ex gratiosa concessione Friderici Episcopi Augustani, qui eandem villam Schönenbergensem nostro Monasterio de posthac omnino propriam ac liberam esse voluit, & sancivit publicis litteris in perpetuam rei memoriam expeditis de dato 1330. in Vigilia omnium Sanctorum. Item idem Conradus Præpositus eodem anno prædicto a Burcardo Ellerbachio Nobilissimo Heroë (& quidem illo ipso, qui sub annum antedictum 1324. contra Ludovicum IV. cognomento Bavarum Romanorum Imperat. gloriose sustinuit famosam illam a diversis Scripturis recensitam Burgoviæ obsidionem) ad pias causas gratiosè factam obtinuit donationem Juris Patronatus Ecclesiæ & Decimarum S. Martini Ep. & Conf. in Deupach, ut & incorporationem ejusdem Auctoritate Apostolica Monasterio nostro factam, prout fusius constat ex actis. Obiit autem Conradus Præpositus iste anno Christi 1334. 10. Januarii.

IX. RUDOLPHUS electus 1334. præfuit usque ad annum 1343. quo decurrente a Nobili Viro Udalrico a Rodt coëmit duo prædia, unum in fundo Schwarzenbach appellato, alterum vero in pago Ettenbeuren situatum. Item ab Henrico de Knöringen, & Burcardo filio ejus prædium quoddam in Deupach, tum etiam Günzburgi certas quasdam Decimas a diversis aliquot domibus, hortis & agris inibi exfolvendas. Decessit autem, & mortuis annumeratus haud amplius inter mortales comparuit Rudolphus iste noster sui Regiminis Decennio propemodum absoluto, gratiæ vero humanatæ prætracto anno 1343. die 17. Martii in ambitu terræ commendatus.

X. JOANNES electus 1343. Nobilis Familia Greckiorum ab Ulma progenitus primo statim suæ Prælaturæ ingressu a Nobili Viro Henrico Schweins legitime coëmit insigne quoddam prædium in minori Küssendorff situatum, tum anno 1350. a Burcardo Halder Nobili Dynasta suæ stirpis ultimo in vicino Castro Canzenberg prope Burgoviam residente in pretiosam Cœnobia sui dotem accepit jus piscationis in Camlachio anne secus pagum Beglingen de posthac secundum præfixos terminos libere tenendum ac usurpandum. Præfuit autem dignissimus Præsul iste Joannes universim annis de viginti duobus, & ad plures abiit tumulo illatus anno Gratæ 1361. die 26. Januarii.

XI. HENRICUS II. Nobilis Suevus a Rodt electus 1361. tum post Electionem suam auctoritate ordinaria factam cum Germano fratre suo Joanne a Rodt in vicina arce Rieden confidente sibi ac Consanguineis suis fundavit Anniversarium in Ecclesia nostra Wettenhusana quot annis solemner celebrandum, pro qua fundatione seu obligatione dedit Monasterio nostro, & consignavit Günzburgi ex certo quodam prædio

quot annis solvendas tres Libras Hallenses, item sex solidos in frumento unum malterem siliginis & duo avenæ. Etiam emit a Nobili Wilhelmo a Rodt prædiolum quoddam in minori Anhausen. Obiit demum, & in sepulchro Patrum suorum intra Ecclesiam nostram repositus fuit 1374. die 9. Februarii.

XII. BERTOLDUS II. cognomento Baur seu Rusticus in litteris appellatus, qui tamen congenito statu suo videtur nobis potius fuisse homo Liber & ingenuus. Cum nempe Parentes ipsius oppido ditati de propriis Facultatibus suis Monasterio nostro præter alia fundarint etiam seu donarint Decimas minores in Ochsenbron de more solvendas: quas tamen vel inviti scimus post expletum duorum Sæculorum proxime subsequendum decursum fuisse denuo damnose perditas & abalienatas; ipse autem Bertoldus 1374. in Præpositum Electus Matrivi suæ Wettenhusanæ feliciter acquisivit solemnem Paræciæ Limbacensis incorporationem autoritate ordinaria factam 1376. pridie Festum S. Viti Martyris. Impetravit etiam a Principe terræ seu Alberto III. Duce Austriæ, Marchione Burgoviæ Forenses Jurisdictionem bassam in cunctis locis alias præfato Monasterio nostro jure proprietatis subjectis libere & constanter exercendam; item a Prænobili Familia Ellerbacensi 1341. obtinuit largissimam donationem seu fundationem respectively Juris Patronatus & Decimarum tam majorum quam minorum in Ichenhausen, Wattenweiler, Höslhurst, Rhor, Beglingen, Keistlingen, Heiblsburg & Widumspurg, tum etiam incorporationem Parochialis Ecclesiæ Ichenhusanæ a Burcardo S. R. I. Principe & Episcopo Augustano autoritate ordinaria factam, ac eidem antedicto Monasterio cum attinentiis suis in totum appropriatum. Obiit demum Bertoldus iste de Cænobio strenue promeritus 1395. die 26. Januar.

XIII. HENRICUS III. cognomento Raunerus Patria Augustanus Electus 1395. mox in aditu Prælaturæ suæ nova alia fundatione Ellerbacensi donatus ac honoratus fuit, videlicet Jure Patronatus Ecclesiæ (quæ est Filia Parochiæ Limbacensis) S. Gangulphi Martyris ac omnium decimarum in Villa minori Anhausen. Cæterum ipse Henricus Præpositus iste Mortilogio nostro Domestico inscriptus manet die 6. Septembris anni, quo ipse fatis urgentibus ad plures abiit post partum Virgineum 1408.

XIV. PETRUS II. cognomento Biermann, Nobilis Patritius Ulmenis, Electus 1408. multis precibus a Principe terræ seu Friderico Seniore Archi-Duce Austriæ hujus nominis quinto Marchione Burgoviæ felicissime consecutus est & impetravit Privilegium Exemptionis a gravissimo onere (plerumque titulo juris advocatiæ annexo) nutriendi seu pascendi Venatores, Vernas ac Canes Venaticos, & hoc quidem publicis Litteris de dato Badæ Helvetiorum anno 1412. die 25. Maij in perpetuam rei memoriam solenniter expeditis. Porro idem Petrus Præpositus a Prænobili Familia Knöringerorum emptitiæ comparavit Jus Piscationis in Camlachio amne secus pagum Beglingen deinceps perpetuo jure proprietatis tenendum & usurpandum. Obiit tandem 1432. die 18. Januarij.

XV. STEPHANUS à Berg (quæ avita stirps olim inter Suevos Nobilissima terris defecit in Marquardo S. R. I. Principe & Episcopo Augustano ultimo illius surculo sub annum 1592. die 16. Januarij Dilingæ terris defuncto) Electus anno 1430. toto perdurante sui Regiminis decursu Oeconomus apparuit Adm. industrius; siquidem à Joanne de Knöringen Seniore tum temporis Supremo Marchionatus Burgoviensis Præfecto legitime coëmit Villam Hamerstettensem jam supra memoratam cum attinentiis suis quibuscunque de posthac plenarie possidendam; atque ab eodem Domino Venditore simul etiam pro Monasterio suo in singularem dotem accepit Jus Patronatus Ecclesiæ ad B. V. in Anhausen. Et cum hætenus memorata Villa Hamerstettensis Ecclesiam seu Capellam aliquam propriam non habuerit idem Stephanus Præpositus novum quoddam Sacellum propriis sumptibus illic adstrui fecit 1439. in honorem S. Nicolai Episcopi & Confess. dicatum seu consecratum: Cujus Festum Dedicationis quotannis agitur Dominica post Festum S. Michaëlis Archangeli proxima. Emit etiam Venerabilis ac Prænobilis iste Stephanus Præpositus noster Mollandinum ibidem in Hamerstetten cum attinentiis suis. Plura item Allodia in Villis & Pagis Ettenbeuren, Grünhoff, Hochenwang & Waldbach. Campanam etiam pro Ecclesia sua Wettenhusana tum temporis præ reliquis grossiorem fecit, aliaque complura pro bono Publico & toto rei Familiaris augmento præclare gessit. Fatalis obitus ipsius incidit in diem 2. Januarij anno 1455.

XVI. WERNHERUS Mack Ichenhusanus anno 1455. die 14. Januarij Concordibus Capitularium Suffragantium votis Electus ac juxta morem Autoritate Ordinaria confirmatus præ cunctis aliis negotiis ex Officio pertractandis Forensia Monasterii

sterii sui Privilegia jam olim (uti supra dictum est) à Principe terræ ut puta Alberto III. Austriaco clementissime impertita à Sigismundo itidem Austriaco & Marchione Burgoviæ nova Confirmatione iterari fecit: Religiosam Confraternitatem cum Canonicis Regg. Monasterii Herbrechtingensis instituit: medietatem Decimarum in Elzee (altero dimidio illarum jam olim Fundatione Ellerbacensi acquisito) magno satis ære coëmit: Nec non etiam insigne prædium Nuslach sub limite Parochialis Ecclesiæ Anhusanæ situatum; atque istud à Bartholomæo Greckio, Nobili Patritio Ulmensi (ut ante diximus) inhabitatum: Quibus & aliis pluribus sat bene gestis ipse Wernherus Præpositus tandem plenus dierum quievit in pace anno 1477. die 28. Martii.

XVII. LUDOVICUS Franck, itidem Ichenhusanus Prædecessoris sui seu Wernheri Venerabilis memoriæ Præpositi ex Sorore Nepos anno 1477. die nona Aprilis unanimi assensu Capitularium Canonicorum ad commune Regimen assumptus & confirmatus primo statim sui Regiminis anno hospicio excepit Hieronymum Forsemproniensem Episcopum Nuntium Apostolicum, pro tunc ad certas Germaniæ nostræ Provincias Autoritate Apostolica ablegatum, à quo eodem nuntio ipse Ludovicus Præpositus accepit Privilegium ad majorem Divini Officii splendorem gestandi in Choro Almutias de pellibus Ferinorum confectas. Ex tunc anno 1480. à Georgio Abbate & Conventu Monasterii Fultenbacensis emit prædium quoddam in Hardberg, post biennium vero ab Henrico Truchfessio de Höfingen, Domino in Minsterhausen Allodium Feudale in Haslach, vulgo *die Grueb* dictum. Anno 1489. à Marco Ridlero Patritio Augustano & Cohæredibus ejus emit pagum Kemnath cum Attinentiis suis ex integro possidendum, Decimis tamen majoribus usque hodie Monasterio Urspergeni reservatis. Item Anno 1493. à Nobili Domina Dorothea Haydin, Nicolai Besserer Patritii Ulmensis Vidua, ac Cohæredibus illius emit duos pagos Wattenweiler & Höslhurst cum aliquot aliis bonis ac redditibus in Elzee. Anno 1497. sepulchro intulit Prænobilem ac Strenuum D. Georgium ab Ellerbach, qui de avita ac ingenua stirpe hac præ cunctis aliis (prout ex antecedentibus constat) in Monasterium nostrum adeo munifica omnium ultimus tumulum accepit intra Ecclesiam nostram Wettenhusanam, & quidem in Sacello S. Viti M. alias Ellerbacensium dicto, jam ab anno 1206. usque id ævi constanter ipsis usurpato. Anno 1505. sui Regiminis 28. Ludovicus iste Præpositus jam senio & labore fessus quasi fati sui propius imminentis præsciens, ac dehinc bono Publico per omnia rite disponere sollicitus duos de Capitulo Claustrali assumpsit sibi Coadjutores, penes quos totum rei Familiaris posthac esse voluit Directorium: quibus proin etiam omnia ad manus proprias fideliter consignavit. Quarta jam ægritudinis suæ septimana admodum periculose decumbens sacris omnibus rite munitus non sine maximo Domesticorum æque ac exterorum luctu mortem oppetiit temporalem prætacto anno 1505. die 23. Octobris sub grandi Saxo (quod effigiem ejus ad vivum prætulit) marmoreo conditus in Sacello, (quod S. Antonio Ægyptiaco Abbati Sacrum sibi ac Successoribus suis in novam Sepulturam apparavit) ad radices templi constructo, isto tamen postmodum anno 1670. ad rectificandas Ecclesiæ nostræ structuras penitus abrogato.

XVIII. UDALRICUS I. cognomento Hieber ex tenui pago Höselhurstano fectus vero (ut perperam adstruit Bruschius jam supra citatus) Etenburano honestis Parentibus editus; tum adolescentior factus anno gratiæ 1477. atatis decimo septimo ad Religiosum Cætum nostrum Wettenhusanum Canonica Professione susceptus, atque anno 1481. Sabbato Sities Caractere Sacerdotali insignitus brevi post primitus sacrificavit proxime sequenti Feria 2. Paschæ. Anno 1497. ipse Udalricus rerum Sacrarum Custos deputatus id muneris continuo laudatissime gessit quoadusque sub annum 1505. die 28. Octobris Concordibus Suffragantium Capitularium votis in Præpositum Electus paulo post Augustæ Vindelicorum à Reverendissimo ac Illustrissimo Principe ac DD. Henrico à Liechtenau S. R. I. Principe & Episcopo Augustano Autoritate Ordinaria de more confirmatus, eidem pro primis fructibus exolvit 100. Flor. nec non pro aliis Juribus, seu (uti vocant) consuetis 30. Flor. anno - - - Neo-Præsul noster Udalricus certa quædam bona Allodialia in vicino pago Waldbach jam olim (uti supra dictum est) per Nobiles à Berg Monasterio nostro ad pias Causas oblata Prænobili ac Strenuo D. Philippo à Stein commutavit pro decimis tam majoribus quam minoribus ex certis quibusdam respectivè Domibus, Hortis, Pratis & Fundis de more solvendis. Anno 1508. idem Udalricus Oeconomus sane prudentissimus præ cunctis aliis suis in Prælaturæ munere Prædecessoribus omnium primus Monasterio suo coëmit proprias quasdam Vineas in Ducatu Wirtenbergico & Præfectura Schorendorffensi ad pagum, uti vocant, majorem Heppach situatum: Quibus Successu temporis pari studio, & solerti posterorum industria amplius augmentatis hodiedum

gaudere licet. Emit itidem eodem anno à Nobili viro Jacobo Gienger Patritio Ulmenſi pagum Underboichen iſtum tamen ſolummodo ad annum 1571. Cœnobio noſtro ſervatum, de quo ſuo loco pluribus agitur in Actis. Anno 1514. Udalricus noſter ritu ſolemni fundamenta ſeu primum lapidem poſuit novæ turris noſtræ Wettenhuſanæ, quam poſtmodum Anno 1520. videre licuit omnibus numeris abſolutam: in qua ſuſpendi fecit campanam hodieſum ſonoram, eamque præ reliquis groſſiorem, utpote 46. Centenariis ponderis Ulmenſis & amplius Conſtantem, Biberaci fuſam, & pro 500. Florenis cœmptam. Eodem anno Cæmeterio Wettenhuſano pro Parochianis Sæcularibus jam à prima Monasterii Fundatione præ foribus templi conſtituto perpulchrum adeo ac gratioſum magnis impenſis adſtrui fecit montem, uti vocamus, Olivetanum opere ſculptili & ſatis eleganter apparatus, qui noviffimis temporibus noſtris vetuſta renovatione conſpicuus hodieſum floret.

Anno 1516. Idem Udalricus Religioſam Fraternitatem inſtituit cum Canonicis Regularibus Monasterii S. Michaëlis Diœceſis Tridentinæ cis Atheſin in Tyroli, item paulo poſt ſeu anno proxime ſequenti cum Pollingeniſibus atque etiam Anno 1519. cum Bernriedenſibus, utriſque iſtis Diœceſis Auguſtanæ in ſuperiori Bavaria commorantibus.

Anno 1522. Sæpe fatuſ pientiffimus Antiftes noſter Udalricus initia fieri fecit, ejus, qui hodieſum (quamvis aliquoſiter immutatus) perſtat Chori noſtri Wettenhuſani.

Anno 1524. Subditis Ruſticanis paſſim per univerſam Alſatiam, Franconiam, & Sueviam contra legitimam tam Eccleſiaſticorum quam Sæcularium poteſtatem inſano furore tumultuantibus, dum vicini ruricolæ Deſſingenſes Monasterium noſtrum violenter aggreſſi Bibliothecam ſœde lacerarunt, & Cellam vinariam etiam in totum ſpoliaverunt ac devaſtaverunt Udalricus Præpoſitus in plures aliquot ſubditos ſuos æque Rebelles haud tamen omnes (potioribus nimirum antiquam fidelitatem ſincere præſtantibus) ſerio quidem animadvertit, juxta tamen pro congenita probitate, manſuetudine ac industria ſua illos in officio continuit, cæteris Rebellibus cum toto reliquorum agmine à Liga Suevica fugatis & ad interneccionem deletis.

Anno 1524. Udalricus Paterfamilias ſane peregreſſus ſat magnum & oblongum in medio atrii exterioris conſtrui fecit ædificium, vulgo *das Stuckbaus* nuncupatum: Atque iſtud diverſis rei Familiaris uſibus ut puta Granariæ, Cellariæ, Piſtrina, ſervando itidem jumentorum pabulo ac ſtabulandis pecoribus dèputatum: quod ipſum dum ſolitis œconomia uſibus ſat diu deſerviit, demum 1664. ſuperiore Bello Suecico miſerrime laceratum, ſed & juxta ſimul mole ac vetuſtate ſua oppido ruinoſum ad rectificandas alias Clauſtrales contiguas ſtructuras novas omnino fuit dirutum & abrogatum.

Anno 1532. Udalricus laudatiſſimus vere Præpoſitus de Monasterio haſtenus pluribus titulis ſat egregie promeritus die 24. Aprilis ſub medium noctis perſonante hora duodecima ipſo feſto S. Georgii Martyris Patroni Tutelaris Wettenhuſani pientiffime in Domino requievit, idem eodem ipſo die poſt exequias ſolemniter celebratas in ſupramemorato Sacello Antoniano reconditus: cujus nomen apud omnes celebre fuiſſe ac magnum ſatis conſtat ex eo, quod ad diem deſiſtionis ejus triceſimum (qui pro tunc incidit in diem 12. Maji Feria Sexta poſt Dominicam exaudi) indictum hinc inde convolarint Sacerdotes Sæculares octoginta, uti & copioſa pauperulorum caterva omnes & ſinguli lauto prandio reſecti. Epitaphium illius pario marmore ſtatutum primitus in Choro juxta ſummum Altare in Cornu Epistolæ muro incluſum denuo anno 1672. in renovatione ejusdem Chori ſuo loco motum hodieſum proſtat in ambitu viſendum.

XIX. GEORGIUS I. cognomento Frey Günzburgenſis anno 1497. Dominica prima Adventus de more ſolemniter Profeſſus, inde poſt quadriennium proximum Neo-Myſta factus Sacerdotales Primitias celebravit die 26. Decembris in Feſto S. Stephani Proto-Martyris; tum anno 1513. in Vicarium Parochialis Eccleſiæ Limpacenſis nominatus, demum anno 1532. tertio Calendas Aprilis in Præpoſitum electus, uti & de more autoritate ordinaria confirmatus, poſtmodum anno 1545. prædia quædam & allodia in vicino pago Gundrimmingen, jam olim (ut ſupra dictum eſt) a Friderico Cæſare Barbaroſſa Monasterio noſtro ad pias cauſas legata ſeu fundata majoris commoditatis ergo pro aliis bonis in Wattenweiler & majore Anhaufen commutavit Nobili Parthenoni Edelſtetenſi.

Anno 1551. mense Februario Georgius Præpositus iste urgente gravi corporis infirmitate suo Claustrali Regimini lubens in totum cessit, solique animæ suæ saluti securus assequendæ de posthac invigilans demum cum patribus suis requievit anno proxime sequenti die 16. Januarii in Sacello S. Antonii reconditus.

XX. GEORGIUS II. cognomento Friz Ichenhufanus anno 1547. die 2. Januar. professus, atque anno proxime sequenti mense Decembri in Presbyterum ordinatus primitus ad aram stetit die 27. ejusdem mensis Decembris, tum anno 1551. die 4. Martii in Præpositum electus primo statim sui Regiminis anno Decimas in Widumsperg sæpe memorata fundatione Ellerbacensi acquisitas, modo tamen istas a vicino homine inimico aliquantulum infestatas virili resistentia Monasterio suo servavit indemnes & illæfas.

Anno 1546. Decimas in Rhor itidem a Prænobili Familia Ellerbacensium gratiose donatas Venerabilis iste Dominus Georgius Præpositus vel invitatus quasi commutavit Domino Georgio Besserer Patrio Ulmenfi pro aliis Decimis in pago Ochsenbronn, & sic quidem non nisi ad placandum Dominum Besserer antedictum utpote suæ Religionis professione Lutheranum, eumque pro tunc damnato illi fœderi Schmalcaldico id temporis potentissimo pertinaciter addictum. Decessit autem Venerabilis Antistes iste Georgius homo sincerus & candidus, imo & verus Israëlita sine dolo toto perdurante Prælaturæ suæ Regimine nemini non charus admodum & dilectus adhuc in vigore virilis ætatis immaturo fato subreptus anno Christi 1559. ætatis 37. die 14. Julii in sæpe dicto Sacello Antoniano tumulum nactus.

XXI. BARTHOLOMÆUS I. cognomento *Sutor* itidem Ichenhufanus ante ingressum Religionis Clericus ac Sacerdos secularis anno 1558. Dominica prima Adventus in Ecclesia nostra Wettehufana Sacros Canones Augustinianos professus, pauloque post in Vicarium patriæ Ecclesiæ suæ constitutus, ac demum anno 1559. die 5. Augusti Prælaturæ Wettehufanæ Sedi vacanti Canonice electione impositus simul etiam in id autoritate ordinaria fuit confirmatus; quia tamen in dignitate triennio solum perstitit, tum interea temporis numerum Claustralium Canonicorum suorum notabiliter adauxit, sed vel maxime juribus ac privilegiis antiquis nunquam non facta tecta servandis constanter intendit, præsertim cum Supremum Marchionatus Burgovienfis Dicasterium plusquam fortiter attentavit, & multimodis machinationibus arrogare sibi præsumpserit advocatiam de posthac in ipsum Monasterium nostrum administrandam; contra ac generose vigilantissimus Antistes iste Bartholomæus noster usque in diem mortis suæ plusquam audacter restitit, & omnino prævaluit. Obiit autem ipse anno 1562. eodem mense ac die, quo ante triennium Prælaturæ Regimen adiit videlicet nonis Augusti cum Prædecessoribus suis ultimioribus in Sacello S. Antonii Abbatis condigno honore reconditus.

XXII. MICHAEL Fabri ex Ottenbeuren, pago scilicet cognominis Abbatæ Benedictinæ de Diœcesi Augustana in Algoja propius adito honestis parentibus huic mundo natus anno 1562. die 13. Augusti per Scrutinium electus & ab ordinario authentice confirmatus Prælaturam adiit ætate seu statu suo adhuc quidem Juvenis, prudentia tamen ac doctrina longe maturus, utpote homo litterarum studiis totus quantum immersus, & ideo etiam litterarum Fautor ac Patronus pro toto posse omnino maximus; quique eapropter suos juniores Clericos (de quibus hæctenus studiorum causa plane nullus Monasterio pedem extulit) ipse omnium primus ad exterarum Universitates & Academias publicas emisit altioribus disciplinis imbuendos; sed & ipse Michael Præpositus singulari præpollens oris facundia passim apud omnes Cicero *Germanicus* æque ac *Latinus* inaudit, unde & a forensibus Marchionatus Burgovienfis constatibus specialiter invitatus & exoratus ipsorum loco & nomine docto sermone excepit ad partes nostras, & ad suam Residentiam Günzburgensem primitus adventantem Serenissimum Principem Ferdinandum Austriacum, Ferdinandi I. Romanorum Imperatoris filium Archi-Ducem Austriæ Marchionem Burgoviæ &c. &c. Vir (Michael Præpositus iste) tum vita, tum Prælatura longiori sane dignissimus, nisi adversa fortuna utramque ipsi etiam præter spem citius ademisset. Ex causis ergo gravioribus ac ponderosis animum ejus moventibus 1571. die 20. Maji spontanea resignatione se abdicans, & eum postmodum 1576. Parochiam Günzburgensem administraturus in provinciam stat, desuper evocatus longinquæ Regioni alterius sæculi appropinquat, videlicet anno 1576. die 24. Martii post mortem suam itidem sæpefato Sacello Antoniano illatus.

XXIII. GEORGIUS III. Mennhofer, Ichenhusanus anno 1554. die 22. Julii in Festo S. Mariæ Magdalenaë professus ac subinde anno 1557. post Presbyteratum in Angaria quadragesimali susceptum successivis vicibus in Vicarium Parochialem Ecclesiarum Höselhurstanæ, Wattenweilerianæ, & Ichenhusanæ constitutus taliter quæstorem animarum egit, quousque demum anno 1571. die 16. Novembris Canonica Electione promotus Præposituram adiit, atque etiam in id Episcopalem confirmationem accepit. Qui tamen toto Regiminis sui tempore sese demonstravit œconomum non nisi per omnia plane inutilem, unde post æs alienum magno numero contractum, iuste (etsi vir inculpata vitæ) exauthoratus mense Augusto Regimine cedens mox in Parochum Ecclesiæ in Ichenhausen evasit, ubi tamen locorum non nisi ad sesqui annum amplius supervixit: cujus exanime corpus ad Ecclesiam nostram Wettenhusanam deportatum sepulturam accepit in sæpe memorato Sacello Antoniano 1577. die 16. Aprilis.

XXIV. HIERONYMUS Nobilis Suevus a Rodt, Illustris Viri Sebastiani Domini in Busnanshausen & Orvenhausen filius anno 1547. Calendis Martii huic mundo natus, tum adolescens anno Christiano die 29. Octobris Regulari Professione ad gremium nostrum Wettenhusanum susceptus, sed & anno 1564. in Presbyterum ordinatus primam Missam solenniter celebravit anno 1571. die 24. Junii in Nativitate S. Joannis Baptistæ Præcursoris Domini, item anno proxime sequenti in Decanum constitutus atque anno 1575. in Præpositum electus, postmodum 1603. ad instantiam Ordinarii seu Henrici a Knöringen S. R. I. Principis & Episcopi Augustani præ cunctis Prædecessoribus suis ipse omnium primus a Clemente Papa VIII. Mitra Præfulari & aliis Insignibus Pontificalibus pro meritis honoratus est Initiatore ipsomet Reverendissimo ac Illustrissimo Domino Ordinario antedicto. Decessit demum Augustæ Vindelicorum in Monasterio S. Crucis sub cura Medicorum detentus anno 1605. die 6. Februarii Dominica Septuagesimæ corpore mortali resolutus. Fuit autem Dignissimus Præful iste Hieronymus Cœnobii sui in Spiritualibus æque ac temporalibus egregius illustrator, ac quasi alter industrius Fundator, laudatissimus Regularis Disciplinæ post abrogatam omnem proprietatem mirificus Zelator, reddituum temporalium insignis Augmentator; sed & Vir in Scripturis Sacris æque ac profanis longe peritissimus, doctissimus. Dehinc etiam trium Episcoporum Augustensium, videlicet Marquardi, Joannis Ottonis, ac Henrici primum ante memorati Consiliarius intimus, Monasteriorum etiam Sequioris Ordinis Visitator autoritate ordinaria constitutus, Asceta perfectissimus, nunquam non ab omnibus magni habitus, Epitaphium illius oppido magnum præferens Christum de Cruce depositum hodie dum aspectatur in novo templo nostro post organum in sublimi suspensum.

XXV. JACOBUS Flechslin Dilinganus anno 1578. die 31. Julii Canonice professus inde suo tempore primitias Sacerdotales celebravit 1602. die 1. Februarii, tum anno 1605. die 26. ejusdem mensis antedicti per Scrutinium in Præpositum electus Pontificalia Insignia itidem accepit ab antedicto Reverendissimo ac Illustrissimo Ordinario suo Henrico proxime sequenti Dominica prima Quadragesimæ. Anno 1610. in Synodo Diocesana Augustæ Vindelicorum habita Jacobus Præpositus iste noster præ quibusvis aliis Prælatibus Regularibus honoratus in Cathedrali Ecclesia Missam Solemnem in Pontificalibus celebravit, ubi & in Visitorem sui Ordinis per Diœcesin Augustanam autoritate ordinaria constitutus hujuscemodi munus pluribus annis per omnia præclarissime gessit; unde & fama ipsius etiam apud externos adeo inclaruit, dum scilicet anno 1613. ab Augustissimo Romanorum Imperatore Matthia in Præpositum Archi-Ducalis Canonice Claustrum-Neoburgensis in inferiori Austria, sed & una simul in communem ejusdem Ordinis sui Visitorem, seu Restauratorem Austria, Styria, Moravia &c. &c. fuit intensissime postulatus, a suis tamen Capitularibus Wettenhusanis neutiquam dimissus sane Regularis Antistes ob innatam quasi rerum agendarum peritiam ubique locorum pretiose habitus.

Anno 1608. Insigne prorsus ædificium pro mansione hospitem magnis impensis construi fecit Jacobus Præpositus, quod ad annum usque 1683. integerrime perduravit, fundos item & agros alios atque alios, prata & ligneta quam plurima pro Monasterio suo coëmit, ac dehinc redditus Camerales notabiliter adauxit. Ipsi autem præ reliquis opus est, quod etiamnum inhabitamus Claustrale Domicilium nostrum anno 1616. cœptum ac intra biennium undequaque feliciter absolutum. Tandem vero certis ex causis ipse sponte cessit, ac totum Prælaturæ Regimen ad manus Ordinarii plenissime resignavit anno 1628. mense Octobri, ex tunc in Franconiam digressus, ubi ultimis vitæ temporibus sub limite Diœcesis Herbipolensis Parochiam Gos-

wersteniensē annis 13. administravit ibidem loci (dum interea temporis in Suffraganeum Bambergensē fuit quidem evocatus, neutiquam tamen in id persuasus) demum corpore mortali resolutus anno 1640. die 6. Februarii.

XXVI. UDALRICUS II. cognomento Mack ex pago Wasseralfingen ditionis Elvacensis in inferiori Suevia à tenui quidem loco honestis tamen parentibus 1586. die 28. Decembris natus ad gremium vero nostrum Wettenhusanum anno 1613. die 4. Julii receptus, tum anno 1622. quæ fuit die 6. Martii Primitias Sacerdotales celebravit anno 1626. rei Familiari Præfectus seu in Cellarium & Granarium constitutus id muneris maxima sedulitate gessit. Anno 1628. die vigesima prima Octobris per inspirationem (ut vocant) seu communibus omnium Capitularium Suffragiis ad Prælaturam Electus, ac mox postredie à sæpefato Ordinario suo Henrico Reverendissimo ac Illustrissimo Principe & Episcopo Augustano mitra Præfulari redimitus in ipso statim sui Regiminis ingressu maxima quæque fuit molitus, atque inter hæc quidem grandem etiam ac novam Cellam vinariam cum perampla paris magnitudinis domo (vulgo *das Bindbauß*) desuper inædificata, plura item œconomix summe necessaria ac utilia in opus deducere firmissime quidem statuit, seu proposuit, quæ tamen omnia pessime subvertit Bellona Suecica id temporis universæ Patriæ nostræ plusquam terribiliter illapsa; unde & optimus Præsul Udalricus nimio terrore ac timore consumptus, seu unice præ tristitia ac animi mœrore suffocatus, prius tamen sacris omnibus præmunitus animam Creatori suo reddidit, idem post mortem suam communi ac gravissimo omnium luctu in Sacello Prælatorum tumulatus anno 1632. die 8. Augusti.

XXVII. ERHARDUS Spegele natus Elchingensis Thomæ Abbatis ibidem ex Fratre Nepos cum eodem memorato Prædecessore suo Udalrico venerabilis memoriæ Præposito uno eodemque anno & die Professus Sacerdotales inde Primitias habuit anno 1624. Dominica Septuagesimæ die 11. Februarii. Anno 1632. die 11. Augusti in Præpositum electus, ac post etiam Autoritate Ordinaria confirmatus, item & Infulatus de posthac toto perdurante Prælaturæ suæ decursu non nisi pane tribulationis sustentatus propemodum innumeras devoravit injurias ac pertulit calamitates, persecutiones, fustigationes à Sueco milite, quas tamen inter nefandas hujusmodi miseras etsi tot & tantas, ipse Erhardus Præpositus nunquam animo fractus Monasterium suum omnino servavit integrum, ut puta secundum antiquas Possessiones suas neutiquam diminutum aut laceratum, raro sane id temporis Exemplo aliorum Monasteriorum, quæ pariter longævo tempore dirissimis exactionibus coangustata præter gravissima, quæ hinc inde contraxerunt debita, complures divendere debuerunt fundos & agros, imo & pagos integros quam plures.

Anno 1652. Erhardus Præpositus iste miseriarum satur & laborum mense Aprili spontanea resignatione Potestati & Regimini suo in tot adversis plusquam fortiter & constanter exantlato sponte cessit ad Vicinam Paræciam Ichenhusanam digressus: Cujus exinde curam laudatissime gessit usque dum fatali morbo correptus terrestri vita defecit 1658. die 19. Martii, inde omnium ultimus in sæpe memorato Sacello Antoniano sepultus.

XXVIII. GODEFRIDUS Rheter, Nobilis Suevus Fiessensis, Henrici Collegiatæ Ecclesiæ Augustanæ ad S. Mauritium Canonici, ac pro tempore Senioris ex Fratre Nepos anno 1631. die 2. Febr. Professus, brevi tamen adversitate Belli Suecici cum aliis fugatus & in Bavariam delatus in Monasterio Dieffensi post susceptum Presbyteratus ordinem primum ad Altare Sacrificium litavit. Tum anno 1636. Herbrechtin-gam digressus inibi continuo substitit usque dum Monasterium istud anno 1648. Pacificatione Westphalica Duci Wirtenbergico in plenariam Possessionem cessit, eaque propter ipse Godefridus denuo cum suis Wettenhusium reversus isthic demum anno 1652. die 4. Maij in Præpositum Electus & Autoritate Ordinaria quidem confirmatus nunquam tamen Præfulari Benedictione insigniri voluit, quamvis Vir omnino fuerit Doctissimus nec minus æque corpore ac animo præstantissimus. Aspicere debuit Monasterium suum longæva temporum calamitate miserrime spoliatum ac laceratum, nec tamen in tam calamitoso statu ullum omnino habere potuit remedium subventioni seu restorationi suscipiendæ proficuum. Dum subditos suos Ruricolos vidit & expertus est plerosque fame, peste, vel bello fugatos vel necatos, cæteros vero numero paucos oppido depauperatos. Tandem perpendens gravissimam æris alieni copiam, & econtra redditus congruæ sustentationi minime congruos, sicque malum omni ex parte, plusquam fortiter in dies accrescere, de restoratione aliqua sibi merissime diffidens ac quasi desperans Prælaturæ fasces ultro dimisit, eosque ad manus Ordinarii in totum resignavit, tum 150. Florenis pro Viatico obtentis dilapsus in regionem lon-

ginquam abiit, ac tandem (uti fama ferebat) in partibus Mosellanis Officio Pastoris ruralis immortalus die non notato naturæ debitum exsolvit circa annum Domini 1680.

XXIX. DIONYSIUS à Rhelingen, Joannis Patritii Augustani Domini in Haldenberg (cujus Stemma Genealogicum exhibet Gabriel Bucelinus part. 2. ad finem) Filius, Joannis Christophori de Rheling Archi-Episcopalis Salisburgensis Consilarii Germanus Frater anno 1610. die 16. Aprilis huic mundo natus, tum absolutis Studiis Humanioribus anno 1626. in Patrio Monasterio ad S. Crucem Augustæ Vindelicorum Canonicum Regularem Professus, exinde vero tumultuante Bello Suecico cum aliis omnibus exulare coactus atque 1633. Salisburgum deportatus ibidem Theologiæ studuit, sed & anno proxime sequenti apud Canonicos Regulares Cathedralis Ecclesiæ Secoviensis in Styria die 6. Augusti Dominica 9. post Pentecosten ritu solenni primum Sacrificium litavit, nec non brevi post in Ducali Canonica Berchtesgadensi Sub-Decanum simul ac Magistrum Novitiorum, ut & Concionatorem ad populum egit, quoadusque demum anno 1640. domum revocatus ibidem Oeconomix Præfectus, ac post etiam Decani Professoris Scholastici Vid. SS. Theologiæ atque etiam SS. Canonum munus præclarissime gessit usque ad annum 1658. dum scilicet eo currente die 23. Julii vacanti Sedi Imperialis Ecclesiæ nostræ Wettenhusanæ per Canonicam postulationem fuit impositus, ac mox etiam sequenti die 4. Augusti Dom. 8. post Pentec. in Festo S. Dominici Confessoris præfulari Benedictione fuit insignitus, ex quo die 6. ejusdem mensis Wettenhusum descendit, ubi præter miseriam & acetum invenit plane nihil, nisi merissimam rerum omnium egestatem, atque inopiam, utputa Granarium, Cellarium, Ærarium jam pridem penitus exhaustum, & quod amplius est totum fere Monasterium in ruinis ac structuris suis miserime laceratis, omnino sopitum, sed vel maxime deprehendit æs alienum supra nimis videlicet ad 40000. Florenos aggravatum cum Creditoribus & Exactoribus omnino rigidissimis; quibus tamen, & quibusvis aliis obstaculis, etsi revera gravissimis neutiquam tamen attentis Dionysius Neo-Præpositus suo (quo utebatur Symbolo: In Deo meo) plusquam firmiter innixus ausu Herculeo omnimodam suscepit restaurationem sine mora pro viribus exequendam: & quidem à Jove sumens principium, dum scilicet ante omnia Chorum seu Officium Divinum jam ab anno 1632. continuis Bellorum disturbis usque hætenus præpeditum ac intermissum ad proximum Divæ Virginis assumptæ Festum magno Zelo restituit: In quo (subintellige Choro) Religiosissimus Antistes quotidie fere (defectu aliorum Sacerdotum) Hebdometarii vicee supplevit, meditationem quotidianam simul & Examen tam generale tam particulare (à quibus in efficacissimum aliorum Exemplum nunquam abfuit) singulis diebus impretermisæ faciendum instituit, Numerum Religiosorum Claustralium insigniter adauxit: Clericis junioribus sese non solum Magistrum Novitiorum, sed & Professore Scholasticum impigre stitit: Veteri templo nimium obsoleto & angusto novum à Fundamentis ædificatum substituit, quod Altaribus itidem novis, Suggestu, Organo, ac Sacris Cimeliis oppido pluribus instruxit. Atque illud ipsum anno 1687. die 27. Aprilis Dom. 4. post Pascha solenniter consecrari voluit: Præter quæ in turri contigua (prius in meliorem formam redacta) campanas quinque omnino novas suspendi fecit; Bibliothecam (qualem à prima Monasterii Fundatione copiosorem videre nunquam licuit) magnis sumptibus apparavit: Cæmeterium, quod pro Parochianis Sæcularibus ab antiquo immediate ante fores Templi nostri constitit, extra Claustrum transtulit; ac aliud novum in vicinia statuit: Prælaturam, Hospitium, Pistrinum, Molendinum, Braxatorium & alias Officinas, imo totum (si Conventum excipias) Monasterium novum à Fundamentis excitavit: Hortum nostrum altero tanto majorem ac suis spatiis ampliorem fecit. Molendinum Hamerstettienfem jam à longo duorum Sæculorum decursu penitus neglectum novum à Fundamentis restituit. Telonium Wettenhusanum hætenus Günzburgi perfolutum mille Florenis in parata pecunia numeratis emptum eidem Monasterio suo in perpetuum attribuit: Vineis nostris Wirtenbergicis alias novas itidem emptitie comparatas adjecit: Dynastiam Knöringensem anno 1672. per Contractum Antichriseos obtinuit, & ultra viginti annos Monasterium suum illa gaudere fecit, sicque redditus & census annuos plurimum augmentavit.

Præter hæc recensita idem Dionysius Præpositus Oeconomus sane plusquam industrius debita, uti vocant, passiva etsi omnino gravissima ad Teruncium usque felicissime solvit; Jurisdictionem Territorialem seu Jus Gladii a Principe terræ seu Augustissimo Imperatore Leopoldo I. Archi-Duce Austriæ Marchione Burgoviæ &c. &c. clementissime concessum obtinuit: a quo eodem Imperatore ipse Præsul Dionysius ampliores etiam pro meritis honores accepit, utputa titulo & dignitate Consilarii & Sacellani Cæsarei, item etiam Doctoris SS. Theologiæ donatus. Porro in Visitationem

rem sui Ordinis Canonico-Augustiniani in Diocesi Augustana anno 1668. autoritate ordinaria constitutus, juxta quoque passim alter sui Monasterii Fundator nuncupari meruit; pluribus item Commissionibus Cæsareis gloriose perfunctus in toto Circulo Suevico pretiose habitus sæpius inter litigantes etiam in maximis discordiis arbiter electus ad plenam partium sibi invicem adversantium satisfactionem cuncta prospere ac felicissime gessit seu composuit. Pro juribus ac privilegiis Monasterii sui illibate servandis se nunquam non quasi murum fortissimum opposuit: unde & sic adversariis omnino formidabilis apparuit: quos tamen adeo graves inter labores æque sacros ac profanos disciplinæ regularis continuo illibate servandæ constanter observantissimus a Choro ipsis etiam minutionum diebus nunquam abfuit toto Prælaturæ suæ tempore, extra mensam regularem nec minimum quid delibare solitus, sed & quandoque negotiorum causa extra Monasterium digressus dummodo uno eodemque die domum redire licuit, semper jejunos permansit; nec minus stupendo profus Religiosa Castitatis exemplo mirifice præluxit; præter horas Canonicas & cursum (ut vocamus Marianum) Pfalterium etiam, seu tria Rosaria Mariana Litanias item & preces alias per plures in singulos dies usque ad ultimum vitæ terminum devotissime persolvit; juxta quoque toto tempore altioribus studiis totus quantus immersus perstitit, & sic quidem in finem vitæ suæ, cujus ultimam metam attigit anno 1692. die 15. Februarii tam Religiosa Professione quam Sacerdotio suo Jubilæus, cui Reverendissimus ac Amplissimus DD. Felix Præpositus Augustanus ad S. Crucem (ut & postredie Reverendissimus ac Amplissimus DD. Adalbertus S. R. I. Prælatus & Abbas Roggenburgensis, uti & die tertio Decanus noster Wettenhusanus) parentavit. Funebrem vero Concionem habuit R. P. Fischer S. J. pro tempore Cathedralis Ecclesiæ Augustanæ Concionator ordinarius.

Repositus fuit in Crypta subterranea per ipsum anno 1672. intra Ecclesiam nostram recens apparatus cum tali Epitaphio:

DIONYSIUS

Ex Baronibus de Rheligen & Haldenberg S. R. I. Prælatus Wettenhusanus Sacræ Cæsareæ Majestatis Consiliarius & Sacellanus:

per quem

Deus optimus

nostra stare fecit omnia

heic

in Deo suo

jacet

Fatali mortis spiculo prostratus Anno MDCXCII. die 15. Febr. natus annos 82. Religiosus Canonicus 66. Sacerdos 58. Antistes regens 34.

Hæc Requies mea in Sæculum Sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam. *Psal.* 131. v. 15.

Labor est ante me

donec intrem in Sanctuarium Dei.

Psal. 72. v. 16. & 17.

Castro doloris die trigesimo post reconditas corporis exuvias. Sequentia Emblemata fuere appensa.

ELOGIUM I.

Nascitur DIONYSIUS ex Perillustri Familia Baronum de Rheligen in Haldenberg &c.

EMBLEMA.

Pyramis e quadratis lapidibus, quos e rupe decisos ex utroque latere in nube depicta manus hinc inde structuræ ejusdem imponit, sensim in sublime educenda: adjunctis superius Rehlingani Stemmatis insignibus.

Epigraphe: FORTES CREANTUR FORTIBUS.

Dabo tibi filium, cui benedicturus sum. *Gen.* 17. v. 16.

Pyramis Herculeis par majestate columnis,
 E forti fortis marmore facta strues:
 Illa Rhelingani quia Stemmatis ornamentum est,
 PRÆSULIS eximii, quæ sit origo, docet.

ELOGIUM II.

Adolescens sub sedula Parentum disciplina morum gravitate ac insigni pietate juveniles annos prævertit.

EMBLEMA.

Pyramis a manu artifice malleo & scalpro fabrili elaboranda ac dædolanda: circumjacente reliqua fabrilium instrumentorum suppellectile.

Epigraphe: HIS PERFICITUR.

Noli subtrahere a Puero disciplinam. *Prov. 18. v. 13.*

A crebro recipit saxum ceu vulnere formam,
 Aspera virtuti sic Decus omne ferunt.
 PRÆSULIS haud aliter mentem poluere Parentes,
 Dum Deus & formam virtus avita dedit.

ELOGIUM III.

Spretis mundanis Dignitatibus ac delitiis Cann. Regg. Ordinis S. Augustini Religiosum Institutum amplectitur in celebri Canonica ad S. Crucem Augustæ.

EMBLEMA.

Pyramis triplici muro cincta, irritoque ab hostibus conatu oppugnata.

Epigraphe: NULLIBI TUTIOR.

Est Civitas hic, & salvabor in ea. *Gen. 19.*

Æmula Romanæ sunt Arcis Claustra, Piorum
 Tuta quies, muro cincta velut triplici.
 Hac profugus mundo PRÆSUL latet arce securus,
 Nec stygii metuit fortia castra Jovis.

ELOGIUM IV.

In terrestri Religionis Paradyso plane virtuosam ac cœlestem vitam ducit, mente a caducis abstracta atque ad æterna anhelante.

EMBLEMA.

Pyramis eximie altitudinis, supremo cacumine nubes transcendens.

Epigraphe: SIDERA VERTICE.

Nostra autem Conversatio in cœlis est. *Philipp. 3. v. 20.*

Corpore terram habitas, PRÆSUL, super æthera mente,
 Hoc propior cœlo, quo magis orbe procul.
 Devia sæpe via est, multos sua meta fefellit;
 Ne male deflectas, est tibi meta Deus.

ELOGIUM V.

Omnibus in Ordine officiis laudabiliter administratis, tandem ob insignem prudentiæ & pietatis famam ad Præfularem dignitatem & Regimen Imperialis ac antiquissimi Collegii Wettenhusani postulatur.

EMBLEMA.

Pyramis e pristina humiliore basi dimota, altiorique spectabilis ædificii fastigio imponenda.

Epigraphe: DIGNIUS ATTOLENDÆ.

Tu eris super Domum meam. *Gen. 41. v. 40.*

Munera dum subiit Dionysius omnia, summum
 In Prælatura fixerat Ille gradum.
 Inde ut conspicuus toto fulgeret in orbe,
 Adjecit radios splendida Mitra suos.

ELOGIUM VI.

Ejusdem Collegii rudera & cineres in novum tam spiritualium quam materialium ædificiorum splendorem erigit, secundi ob id Fundatoris nomen omnium suffragio affectus.

EMBLEMA.

Pyramis cum aurescente eidem hedera: Ad cujus radices prostratum Cœnobium, porrectam è cœlo spei anchoram tenens, affurgit.

Epigraphe: INNIXA SURSUM.

Erexit nobis muros everfos, stare fecit portas & feras. *Eccl. 49. v. 15.*

Fundator merito nostri DIONYSIUS alter
 Cenobii dictus, quod cinis ante fuit.
 Erexit splendore novo collapsa: Labori
 Quis tanto tribuet Præmia digna? DEUS.

ELOGIUM VII.

Illud Apostoli: Oportet autem Episcopum irreprehensibilem esse, sibi dictum putans, Præfulare Officium tanta cum laude administravit, ut à multis Dignitate non minus quam prudentia ac nobilitate præstantibus Viris optimi atque Sapientissimi Præfulis IDEA nuncuparetur.

EMBLEMA.

Pyramis perpendiculo & amussi examinata, atque sine ulla partium prævaricatione aut inclinatione ad rectam altitudinem surrexisse deprehensa.

Epigraphe: NIL PARTIBUS ERRAT.

Opportet ergo Episcopum (Prælatum) irreprehensibilem esse. *1. ad Timoth. 5. v. 2.*

A Recto non deflexit DIONYSIUS unquam
 Tramite, norma Boni PRÆSULIS, atque decus.
 Hic labor, hoc opus est magnæ virtutis, ubique
 Casibus in variis esse sui similem.

ELOGIUM VIII.

Magni PRÆSULIS AUGUSTINI magnus humilitate Filius, illud S. Parentis sui monitum: Cum summo honore summa sit humilitas: secutus, tanto se viliores credit, quanto major omnium ore atque encomiis celebrabatur.

EMBLEMA.

Pyramis spectabili altitudine ac Majestate quo celsior affurgens, eo semper minor & in acumen denique desinens.

Epigraphe: QUO ALTIOR EO MINOR.

Quanto magnus es, humilia te in omnibus. *Eccl. 3. v. 20.*

Magnus in orbe fuit Præful, renuitque videri;
 Hoc major Reliquis, quo minor Ipse sibi.
 Sed bene se nescit, fama super athera notus,
 Quis fuerit, melius post sua fata sciet.

ELOGIUM IX.

De Eximia Dionysii virtute ex vero dici potuit, quod per ardua graderetur, nam difficillima quævis forti animo aggressus feliciter ad finem cuncta perduxit, tota pene Germania stupente & gratulante.

EMBLEMA.

Pyramis cum serpente ejus fastigio implexo.

Epigraphe: INVIA NULLA VIA.

Omnia possum in Eo, qui me confortat. *Philipp. 4. v. 13.*

Multa licet posses, PRÆSUL, virtute per orbem,
Plus tamen ut posses, voverat ille tibi.
Sed postquam letho te posse occumbere vidit,
Ille dolens cupiit, te potuisse minus.

ELOGIUM X.

Religiosæ mortificationis studiosissimus, præter assiduam Jejuniorum, Orationum, ac Vigiliarum asperitatem, qua debile corpus afflictabat, etiam crebras adversæ valetudinis molestias hilari atque patientissimo animo pertulit, non sine ingenti fructu & lucro.

EMBLEMA.

Pyramis cum rosa gentilitia, spinoso frutice cincta, è quo hinc inde ad supremum usque cacumen accrescentes Rosas cœlestis manus carpit, indeque floridum sertum conficit.

Epigraphe: PROSUNT ET ORNANT.

Et fructum afferunt in Patientia. *Lucæ 8. v. 15.*

PRÆSULIS in mediis mitis Patientia spinis
Ambulat, & multas colligit inde Rosas.
Collige spinosos, Patientia, collige flores,
A te, quæ tribuet, Præmia Christus habet.

ELOGIUM XI.

Beatissimæ Virginis MARIE Cultor eximius, eandem singularem Wettehusiani Collegii Patronam, & in rebus dubiis atque adversis Consultricem ac Adjutricem fidi-
dissimam habere meruit.

EMBLEMA.

Turris Davidica in nubibus depicta, & clypeis undique obarmata, supra illam B. V. infra eandem in terra Pyramis cernitur, quam bina manus ex utroque latere duplici scuto, è memorata turri desumpto, contra hostium tela defendit.

Epigraphe: CUSTODITA CUSTODIT.

Rebus in adversis, Turris Davidica, VIRGO
PRÆSULIS auxilium, spes, clypeusque fuit.
Scilicet ILLA Pios, sed custodita, tuetur;
Obsequium quisquis postulat, ante ferat.

ELOGIUM XII.

Illud Regii Pfaltis: IN DEO MEO, transgrediar murum; Symboli loco assumens, Divina nixus fiducia, inter plurimos tum tristium temporum tum malevolorum hominum adversos turbines animo semper stetit, veluti Marpesia Cautes, in Deum erecto.

EMBLEMA.

Pyramis in medio mari ventorum ac procellarum feroci impetu infestata, sed immota.

Epigraphe: IN DEO MEO.

Vir sapiens fortis est. *Proverb. 24. v. 5.*

Pyramis ut pelagi mediis in fluctibus extans,
Æstum commoti fert bene firma sali:
Fortunæ sic multa tulit ludibria PRÆSUL,
Inque DEO vicit cuncta pericula SVO.

ELOGIUM XIII.

Erga Pauperes & Orphanos admodum liberalis, larga stipe, ac missis etiam sæpissime ex propria mensa exquisitis ferculis, illorum necessitati subveniebat.

EMBLEMA.

Pyramis cum gentilitia Rosa in cacumine, è qua turmatim advolantes apiculæ mella legunt, inque depictum in nubibus alveare asportant.

Epigraphe: IN CÆLESTES THESAUROS.

Fæneratur Domino, qui miseretur pauperis. *Prov. 19. v. 17.*

Pascua ceu flores Apibus sunt publica, Egenis
Sic communis erat, PRÆSULIS arca, penus.
Horum quæ manibus præmisit ad astra, recepit.
Sic vos non vobis mellificastis Apes.

ELOGIUM XIV.

Veniens ad vitæ finem, invicta in bono perseverantia ad finem quoque deduxit arduum Religiosæ perfectionis opus.

EMBLEMA.

Pyramis lignea strue cincta, atque ex omni parte jam elaborata, in cuius supremo cacumine Gentilitia Rosa nitet, quasi quidam florum fasciculus, quem recens exstructis & consummatis ædificiis imponere solent, in signum lætitiæ ob operis consummationem.

Epigraphe: CONGRATULAMINI MIHI.

Confummatum est. *Joan.* vel
OPERIS VICTORIA FINIS.

Nil bene cæpta juvant; Operis Victoria Finis,
PRÆSULIS hæc nostri Gloria magna fuit.
Occupat hinc summum Florum Regina cacumen,
Victori ut possit nectere ferta suo.

ELOGIUM XV.

Tandem senio confectus ac labore, exhausti viribus corporis dissolutionem exoptat, ac mortem avide præstolatur.

EMBLEMA.

Pyramis pervetusta, ubique fatiscens, ac proxima ruinæ.

Epigraphe: VETUSTATE NON VIOLENTIA.

Desiderium habens dissolvi & esse cum Christo. *Philipp. 1. v. 23.*

Lætus avet lethum PRÆSUL, fractoque solutus
Corpore sidereas gestit adire plagas.
Janua nempe Piis vitæ est mors; Ergo Viator
Ut moriære pius, vivere disce pie.

ELOGIUM XVI.

Vitæ in morte lucrum obtinet, dum pro mortali & caduca immortalem ac felicem accipit in æternitate.

EMBLEMA.

Pyramis, è cuius cacumine Gentilitia Rosa, humanæ vitæ symbolum, immitti Euro decussa decidit; ejus loco cœlesti manu immarcescibilem è Paradyso Rosarum coronidem substituente.

Epigraphe: CUM FOENORE REDDO.

Et mori lucrum. *Philipp. 1. v. 21.*

Quid doleat PRÆSUL spoliū mortale? beata
Cui mors æternū vivere posse dedit?
Jacturam fragilis redimit non labilis ætas,
Sic vitæ, in vitæ funere, fœnus habet.

ELOGIUM XVII.

Dum moritur mundo, oritur cœlo, vitam non perdens, sed in meliorem vertens.

EMBLEMA.

Pyramis in terra decidentibus undique fragmentis dejecta, sed in cœlo exstrui cæpta.

Epigraphe: SURGET IN MELIUS.

Opportet mortale hoc induere immortalitatem. 1. ad Corinth. 15. v. 53.

Corruit heu! PRÆSUL funesta morte peremptus,
Nostrum heu! delitium, spesque decusque jacet.
At jacet ut surgat: DEUS Author humillima quævis
Erigit, & cœlo destinat inde suo.

ELOGIUM XVIII.

Vivit post funera DIONYSIUS in celeberrimo Collegio Wettenhusano à se funditus erecto ac restaurato, Ejusque memoria apud Posterōs in benedictione & laudibus erit, quamdiu stabit Nobile Asceterium. Et si homines tacebunt, lapides clamabunt.

EMBLEMA.

Pyramis prostrata ante Prælaturam Imperialis Collegii nostri, quod ubique Reverendissimi Præfulis Insignia, præcipue tamen supra splendidum Prælaturæ ædificium 8. Pyramides exhibet.

Epigraphe: POST FATA SUPERSTES.

Memoria justī cum laudibus. *Proverb. 10. v. 7.*

Non omnis moreris DIONYSI, stabit in ævum,
Authoremque suum grande loquetur Opus.
Ligna canent, lapides clamabunt, sicque manebit
Immortalis honos, fama, decusque tuum.

XXX. FRIDERICUS Vogl Ehingæ oppido Danubiano ditionis Austriacæ anno 1639. die 7. Maji in lucem terrestrem editus, atque Ulmæ in Monasterio Wengensi à puero educatus (Admodum Reverendi Nobilis ac Clarissimi Viri Jacobi Protonotarii Apostolici Decani ruralis & Parochi in Homberg, nec non Spectatissimi Domini Christophori Senatoris Ehingensis Germanus Frater) post autem anno 1655. die 24. Junij inter nostrates Sacram Regulam Canonico-Augustinianam Professus suo tempore Primitias Sacerdotales celebravit 1662. die 11. Junij Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi in Festo S. Barnabæ Apostoli. Anno 1665. die 30. Augusti in Decanum Constitutus post annos 14. videlicet 1679. die 20. Julii lubens iterum cessit officio, atque Augustæ Vindelicorum apud S. Georgium Parochum egit, usque dum anno 1692. die 12. Martij in Præpositum Wettenhusanum electus ac sequenti mense Mayo Dominica infra Octavam Ascensionis Domini de more in Ecclesia nostra Wettenhusana solenni Benedictione insignitus in officio Prælaturæ perstitit usque ad annum 1704. quo currente in antedicto Monasterio Georgiano, sacris omnibus rite munitus die 20. Februarij pie in Domino sopitus, ac mox postridie Wettenhusum revectus tumulum accepit in nova Crypta subterranea. Ad Monasterium Georgianum ante se jam prius, nimirum anno 1703. die 10. Augusti timore perdurantis Belli recepit. Durante suo Regimine Religiosam Confraternitatem contraxit cum Monasteriis Ulmenſi, Urspergenſi, Elchingenſi, Nereshemiensſi, & Fultenbacenſi de quo pluribus in Actis.

XXXI. BARTHOLOMÆUS II. cognomento Koppenhofer gente Bojus Patria Andecensis, anno 1663. die 27. Augusti huic mundo natus, Monachi, Bojorum Metropoli in Domo Gregoriana mansuetioribus musis excultus, tum lapsu temporis 1683. 27. Octobris Dominica 22. post Pentecosten Canonica Professione ad Imperiale Collegium nostrum Wettenhusanum receptus, subinde in Presbyterum ordinatus Primitias

tias solennes ad aram celebravit 1690. die 18. Octobris Dominica 22. post Pentecosten in Festo S. Lucæ Evangelistæ; Nec diu latuit sub modio virtus, sed administrandis jam satis matura Officiis super Ecclesiæ Candelabra Custos Bonus fuit Constitutus, ut inde evaderet melior Cellarius, optimus denique in rebus Oeconomicis Procurator, sed melius dixissem Coadjutor, siquidem (ut jam supra memoravimus) absente Reverendissimo Capite propter periculosos Gallici militis tumultus, totam Regiminis molem ipse solus sustentabat, ipsis etiam hostibus hybernantibus Colloquij affabilitate, & suavissimo conversandi modo gratissimus: Dignissimus proinde, ut, qui Atlantis munere tanto tempore erat defunctus, ipsam denique Prælaturæ dignitatem anno 1704. die 27. Maij (Interregno nimirum ob militem Gallum jam à mense Decembri superioris anni usque id temporis Monasterio nostro potenter insidentem præter morem diutius protracto) assumeret, per Scrutinium ad id electus, & Autoritate Ordinaria confirmatus. Qui paulo, videlicet die 6. Julij Dominica post Pentecosten in Octava SS. Apostolorum Petri & Pauli Augustæ Vindelicorum in Ecclesia S. Crucis solennem Benedictionem Abbatialem accepit, Initiatore Reverendissimo ac Illustrissimo D.D. Eustachio Egolpho à Westernach, Episcopo Diocensi, Suffraganeo Augustano, Cathedralis Ecclesiæ Augustanæ Canonico & Præposito; Assistentibus Reverendissimis Prænobilibus ac Amplissimis DD. Felice S. Crucis, & Leopoldo S. Georgij, ibidem Augustæ Præpositis. Regiminis clavo ad motus exhaustum Martis ingluvie ærarium brevi temporis intervallo ita locupletavit, ut nullo ære alieno gravatus novos ditiori antiquæ fundos adjecerit, quos inter insigne prædium, vulgo *Aich-Hoff* dictum, quod à DD. L. B. de Vöhlin Neoburgi ad Camlachium residente pretio satis magno coëmit, & ruinæ proximum restauravit, eo majori pretio æstimabile, quia Jurisdictione Territoriali seu Jure Gladii gaudet. Ex quo jam satis patet Bartholomæum Oeconomum fuisse providum, qualem etiam Lapides illi tamdiu clamabunt, quamdiu Lapis super Lapidem manebit, quibus Camlachium amnem Hortum nostrum interfluentem à Molendino usque ad Horti finem impositis etiam Pontibus Lapideis ita constrinxit, ut omnes, quotquot hucusque viderunt, tanquam opus nunquam non duraturum deprædicaverint. Admiranda porro, eaque singularis in Præposito isto toto Regiminis sui tempore eluxit in subditis regendis prudentia atque dexteritas, dum imperia in suos insueta prorsus discretione novit moderari; & quamvis in illo singularis non fuerit Litterarum notitia, supplevit tamen omnia stupenda illius prudentia, quæ tantam ipsi etiam apud extraneos comparavit famam, ut à Reverendissimo S. R. I. Prælatorum Collegio ad gravissima cum Serenissimo Duce Wirtembergico Alexandro pertractanda negotia fuerit deputatus. Caterum major erat in Bartholomæo nostro erga Cœlites, eorumque in terris habitacula Religio, quam pro bonis temporalibus conservandis & augmentandis sollicitudo. Testantur hoc aut funditus ab ipso extracta, aut reparata, & perpulchre exornata Divorum Domicilia in Deupach, Eberspach, Hamerstetten, & Cœmeterio extra Claustrum pro Parochianis Sæcularibus posito. Testantur hoc supellectilis Sacræ Vasa argentea & aurea, Paramenta Ecclesiæ pretiosa, quorum plurimorum illa, quam suis insignibus prætulit Galli effigies, Bartholomæum auctorem decantat, quæque inter ferculum (Monstrantiam vocant) ab auri argenteque sub felicissimo suo Regimine Bartholomæus iste etiam Insignem Particulam S. Crucis dono accepit à R. P. Maximiliano Wangensi Capucino superioris Austriæ, quam ab Ordinario approbatam in ipsa SS. Rosarii solennitate per Reverendissimum, Perillustrissimum ac Amplissimum DD. Joannem Baptistam Præpositum ad S. Crucem Augustæ, & Abbatem Lateran. prima vice in Ecclesia nostra solenni pompa exponi fecit 1739. sequenti statim anno hac ipsa SS. Rosarii Festivitate Medicorum ope restitutus (Apoplexia enim tactus erat) secundas suas Primitias DEO O. M. Sacerdos Jubilæus obtulit. Ubi pro Concione dixit Amplissimus Orator Reverendissimus, Prænobilis ac Amplissimus DD. Michaël Abbas Fultenbacensis sub isto Themate: Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, & erat Mater JESU ibi Joan. 2. v. 1. Idem Reverendissimus Fultenbacensis, & Perillustris S. R. I. Prælatus Joannes Evangelista p. m. Bartholomæum Sacerdotem Jubilæum ad aram ducebant, & Assistentis munere fungebantur. Aderat etiam actui huic sollemnissimo Abbatissa nobilis Parthenonis Edelstettensis Maria Anna Francisca nata de Boubenhofen cum duabus Domicellis Capitularibus de Schenck & Boubenhofen.

Illustrissimus ac Generosissimus DD. Marquardus Adamus Antonius L. B. de Riedheim, D. in Harthausen &c. Hospes Reverendissimo semper gratissimus duos pariter Filios suos natu majores DD. Alexandrum, & Maximilianum ad condecorandam hanc solennitatem secum adduxerat. At brevi temporis intervallo Conversæ sunt nuptiæ in luctum 1. Machab. 9. in ipso namque SS. Apostolorum Simonis & Judæ die Festo memorati anni 1740. circa horam 4^{am} matutinam ultima infirmitate cor-

reptus, & sub invocatione B. V. Deupacensium Auxiliatricis, quadrante ad sextam matutinam primo sacris omnibus rite munitus, sibi que ad extremum usque halitum præsentissimus in Corona Filiorum adstantium expiravit, & altesato Reverendissimo Fultenbacensi etiam pro Concione funebri argumentum subministravit. Anno Regiminis sui gloriosissimi 36.

XXXII. MELCHIOR GAST Krumbaci Oppido Sueviæ haud ignobili in lucem prodiit 1691. undecima Decembris perhonestis parentibus. Musis mansuetioribus Dilingæ egregie excultus ad Imperialem nostram Canoniam 1709. transit, ubi suscepto S. Religionis habitu omnia Novitii Canonico-Augustiniani munia adeo implevit, ut ad Professionem omnium votis promoveretur. Professus in Dilingana Academia tales in severioribus Disciplinis fecit progressus, ut easdem Domi suis Confratribus Professor profunde Doctus per plures annos sine invidia communicaverit. Sacerdos 1716. factus, Vicarium in Deupach & Eberspach Zelosissimum Novitiorum Magistrum bina vice solertissimum quin etiam Culinæ & Cellariæ Præfectum omnino sobrium & œconomum per omnia egregium egit. Atque hæc officia totidem fuere gradus, per quos ad supremum Præpositi dignitatem non præcipiti saltu, sed merito gressu ascendit 1740. decima Novembris. Autoritate Ordinaria confirmatus Præfularem Benedictionem accepit decima tertia Novembris anni præfati à Reverendissimo DD. Jacobo de Mayer, Suffraganeo Augustano, & Episcopo Pergamensi, Assistentibus Reverendissimis Dominis Dominis Præfulibus Michaële Abbate Fultenbacensi, & Joanne Baptista ad S. Crucem Augustæ Præposito, & Abbate Lateranensi. Quamprimum ad Regiminis Clavum sedit, eo statim omnes animi curas intendit, ut Antecessorum suorum vestigiis insisteret, imo etiam illis aliquo modo supparem sese exhiberet. Et vere se talem exhibuit, dum illis omnibus, quæ Illustrissimus Abbas Dionysius de novo quasi plantavit, Fridericus cum Bartholomæo rigavit, Melchior Præpositus intus & foris incrementum dedit. Dedit incrementum suppellectili Sacræ, dum in vasa argentea & aurea, in Paramenta Ecclesiæ pretiosa ingentem pecuniarum summam pia quadam prodigalitate profudit; dedit incrementum foris dum temporales redditus adminiculante Austriaca Clementia, annuente nimirum Maria Theresia Imperatrice & Regina Augustissima per pagos Grosköz, & Köfingen, tanquam prædia oppignoraticia ad 35. Annos vi pacti utrinque firmati notabiliter adauxit, & paulo post per Allodium Ehingerorum in Klein-Köz 22000. Floren. coemptum nostris redditibus novam accessionem fecit. In dicto pago Grosköz arcem (*Vöstung vndt Burg* antiquitus dictam) sed ruinæ jam proximam, de novo exstruxit, & omnibus necessariis abundanter instruxit, ibidemque Domum Parochialem, & habitationem Præfecti non sine magnis expensis reparavit. Habuit Præpositus iste & Paterfamilias pro bono sui Collegii semper Vigilantissimus in Spiritualibus & temporalibus potentes Adversarios, quorum tamen insultus & machinationes feliciter superavit, dum illis pro Clypeo objecit fortissimo illa Psalmistæ in Symbolum suum assumpta Verba: Dominus Protector meus. Expertus est etiam verissimum esse: quod inimici hominis sint Domestici ejus, nam durante suo Regimine subditus nequam, Franciscus Kopp Kemnatensis, quem à puero inter famulos assumpsit, eo progressus est audaciæ, ut balneum nostrum salubre vulgo *Klingenbaad* dictum, & prædium in Nuslach cum magno Collegii nostri damno in Cineres redigere ausu plusquam temerario non exhorruerit; qui tamen Incendiarius postea mira DEI Dispositione deprehensus, & ad rogam damnatus, prius tamen fune suffocatus promeritas sceleri suo pœnas dedit, sicque morte illustri obiit. Flamma, quæ memoratum Balneum consumpsit, ignem Charitatis in Corde Melchioris nostri magis accendit, quod ex eo colligimus, quia novum ibidem ædificium in subsidium proximi variis languoribus affecti funditus erexit, & in nobiliorem à priori formam restituit, ad quod ipse propriis suis manibus primum Lapidem posuit. Porro Domum nostram praxatoriam antehac nimis angustam notabiliter ampliavit, & molendinum nostrum ex toto novum construxit, cui etiam Officinam Serrariam, vulgo *Schneidmühle*, addidit; pluraque alia Præpositus iste de Collegio nostro optime meritus, & æterna memoria dignus laudabilissime præstitit. Dignissimus propterea fuit, ut à Serenissimo Ordinario D. D. Josepho Landgravio Hassiæ ad Jubilariam solennitatem in monte sancto Andex 28. Septembris Anni millesimi septingentesimi quinquagesimi quinti ab ipso inchoandam deputaretur. Sed pro dolor! abiit ad præfatam solennitatem, eademque solenne initium fecit, & dum iterum ad Collegium suum redire voluit, non amplius valuit, quia in pago Bäl repentina infirmitate correptus, & post octiduum in Dieffenhe Can. Reg. Collegium delatus morbo Tympanitis quotidie ingravescente nona Octobris hora tertia Vespertina in voluntatem Dei omnia suaviter disponentis resignatissimus obiit, ibique apud Con-Canonicos suos funebrem inter pompam sepulchrum

chrum accepit anno incrementosi sui Regiminis decimo quinto sub Reverendissimo, Perillustri ac Amplissimo D.D. Bertholdo Præposito Diëssensi. Maximarum virtutum Præsule, cujus Magnanimitati, Benevolentia, ac Amori Wcttenhusum nostrum immortales Gratias debet, habet, & habebit semper. Quod autem Dolori nostro hac super jactura justissimo aliquale saltem lenimen attulit, Cor ipsius fuit, quod nobis transmitit, simulque indicavit, Thefaurum suum fuisse nostrum Collegium, ubi enim Thefaurus, ibi Cor. Quod dolore Cordis intrinsecus tacti tertia post obitum die veluti perpetuam Paterni Amoris Thefferam accepimus, & in monumento Patrum nostrorum deposuimus. Lapidì sepulchrali in Crypta nostra subterranea inscripsimus Epitaphium (hoc enim solum mæstissimis Filiis restabat erga defuncti amantissimi Patris Cor amoris Filialis obsequium) sequentis Tenoris.

Reverendissimi D.D. Melchioris Præpositi, Damasii in Collegio Cann. Regg. MDCCLV. septimo Idus Octobris fati extincti.

Hoc jacet in tumulo.

Non totum, sed pars tumulo concluditur isto
 Nam cor, non corpus Præsulis, urna tegit.
 Hanc fecit nobis mors indiscreta figuram,
 Partem pro toto, dum dedit illa, Patre.
 Fallor! Mors discreta fuit; de corpore toto
 Membrum nobilius nam dare non potuit.
 Cor dedit, & fati est; quia cor post fata superstes
 Nobis ex tumulo, jugiter, inquit, amo.
 Jugiter, inquit, amo. Fratres hoc corde docemur,
 Ut nobis unum cor sit, & unus amor.

Descripsimus Præpositum hunc in funebri Epistola ad DD. Confoederatos data velut hominem quemdam nobilem, qui abiit in Regionem longinquam accipere sibi Regnum, & reverti. Luc. 19. Reverendissimus vero Perillustris ac Amplissimus DD. Georgius S. R. I. Prælatus, & Abbas Roggenburgensis, cui faustissima quæque precamur, eundem Abbatem Melchiorem in Concione funebri sub figura Tobia in Regiones exteras peregrinantis numerosissimo Auditorio accomodatissime proposuit; cui insuper mons sanctus Andex in debitam gratitudinis Thefferam (prout ipsius Litteræ ad nos exarata loquuntur) sequens Monumentum posuit, totique Litterato orbi Typi Beneficio ita exposuit:

Monumentum Regale.

Ergo Rex es tu? imo Rex Vetustus
 ex Magis Christi adoratoribus

MELCHIOR

Obedientia tibi luxit, & te duxit Stella
 non ex Jacob orta, sed ex JOSEPH,
 Principe & Pontifice
 Augustano simul & Augusto.

Hanc Cœli Lucem, & viæ Ducem,
 Cometam Sanitas, Sanctitas tua Cynosuram,
 inde verita, hinc reverita est,
 & actutum ad nutum secuta.

Mox in Andecensi Bethlehem, Domo Panis
 Prodigiousas ob tres Hostias, contra tres Hostes,
 Beneficiis Liberales, & pie prodigas,
 invenisti, ob quem venisti,

R r r 2

Non

Non tamen in pannis, sed in panis specie
 Candidum simul & rubicundum,
 Puerum cum MARIA
 Matre ejus Virgine,
 Bis Thavmaturga
 Apertis ad aram Thesauris Myſta genuflexus
 Myſtica & Regia offers munera,
 Aurum, Thus, Myrrham;
 imo his plura:
 Nam DEO Patri hoſtiam offers Filium,
 Te ipſum DEI Filio
 in odorem ſuavitatis.

Peraſta adoratione properas remeare ad eum,
 à quo miſſus, & ad eos à quibus
 ægre dimiſſus fueras
 Non ſine Prognostico ægritudinis,
 utpote quibus præſagiit
 valetudo tua dubia
 certum vale.

Ut proin redux premas Regum veſtigia,
 Per aliam viam reverſus es in Regionem tuam,
 Non jam à viæ occaſu ad ſolis ortum,
 ſed ab ortu ſolis ad vitæ occaſum,
 via vere Regia, non lutea,
 ſed lactea.

Vix tumor tubam animavit & Tympanitis Tympanum;
 Sine mora vaſa colligis, & reſidua diſpergis munera,
 Spiritum reddens DEO, Corpus exanime Damasio,
 Cor Imperiali ac Libero Wettenhuſio,
 Monti Sancto tui memoriam.

Contriſtavit nos abitus tuus, dein & obitus,
 Sed aditus tuus nos lætificavit;
 Adiſti quippe Regnum, quod pridem meruiſti
 Te Sancte regendo, juſte tuos.

Quid mirum igitur, ſi talem plangamus Regem?
 Sed faceſſat planctus! gratulemur potius Regi,
 Qui ex terreſtri Solo ad Solium migrat Cœleſte,
 Perpetuum, ut pie auguramur, acturus Jubilæum.

Monumentum hoc Regale noſtram, noſtrorumque Succeſſorum ſemper monebit
 mentem, ne unquam Præſulis noſtri Melchioris oblivſcamur, à cujus ulteriori Laude
 abſtinemus, dum illum pro meritis laudavit alienus, non os noſtrum. Hoc unicum
 adhuc dicimus, & poſteriorum memoriae velut laudis Epitomen tranſcribimus: Dum
 Melchior vixit in Religione, inſtruxit, docuit, adminiſtravit, procuravit! Rexit,
 & auxit.

XXXIII. AUGUSTINUS Bauhof Pferſæ prope Auguſtam in mundum natus
 7. Maij 1709. poſtea in Auguſtensi Gymnaſio inter Muſas educatus, & ibidem Phi-
 loſophicis Scientiis imbutus in utraque Palæſtra tales fecit progreſſus, ut ad noſtram
 Canoniam digreſſus præ reliquis Candidatis partas ad ſacram Religionem patentes
 invenerit, quas Scientiarum morumque integerrimorum Clavibus ſibi ipſi facile refe-
 ravit. Ad Sacram Profeſſionem 23. Octobris 1729. admiſſus non obſcura dedit indi-
 cia, quod ſit homo ad Infulam Wettenhuſanam à Deo miſſus. Scientiis namque
 Theologicis & Juridicis adeo animum excoluit, ut mox quarto poſt Profeſſionem an-
 no

no nempe 1733. Sacerdotali dignitate insigniri sit promeritus. Non multo post Professor Humaniorum constitutus per plures annos Gymnasio nostro præfuit, & Studio-
 fæ nostræ Juventuti impigre docendo vel maxime profuit. A Fonte Castalidum ad
 Cellam Vinariam & Culinam vocatus utrobique temperantiæ erat Studiosissimus,
 dein Vicarius in Hamerstetten simulque Cellarius Confratres pavit potu & cibo, Pa-
 rochianos vero suos Verbo Divino Prædicator ferventissimus. A Martha transit ad
 Mariam in Deupach Auxiliatricem, hujus Thavimaturgæ Cultum ut apud omnes pro-
 moveret, omnem movit Lapidem, & ita quidem feliciter movit, ut Augustino motore
 & Promotore Confraternitas de Corde MARIÆ ibidem erecta sub ipso hoc Præsidi
 Mariano maximum ceperit incrementum. Porro in acceptis referunt Augustino no-
 stro Deupacenses Viam Sanctæ Crucis Vicariatus sui tempore pariter institutam, uti
 etiam Corpus Sancti Ursini Martyris, publicæ Venerationi expositum. Curam ani-
 marum Curæ Domesticæ exceperunt, dum, pro illis sufficienter approbatus, ad tem-
 poralium Administratorem Oeconomus omni exceptione major à Prædecessore suo
 fuit expositus. Quidquid Melchior Præpositus ædificiorum tam intra quam extra
 Collegii septa struxit, Procuratore Augustino simul & Coadjutore construxit & quem-
 admodum cum illo Regiminis molem & curas divisit, sic etiam cum illo proveniente
 exinde gloriam & honorem divisam habere voluit. Profecto magnæ molis erat totum
 qua late patet Atrium nostrum luteum & lutosum antea Lapidibus consternere; sed
 etiam hic Augustinus Bauhof nomen & omen habuit, quia Collegii nostri aream, quod
 aliis labor frustraneus & vix non impossibilis videbatur, paucorum annorum spatio
 Lapidibus ex Lapidina nostra & quidem sine subditorum opera & auxilio advectis,
 totam Lapideam restituit. Sed etiam in hoc plus cæteris Procuratoribus laboravit,
 dum per sex annos in Officio Oeconomi simul & Culinarii, quod antehac nullus fecit,
 maximo cum fructu nec minori laude ministravit. Et quamvis in operibus Marthæ
 per integrum sexennium totus fuerit, nunquam tamen cum Maria spiritualia, eaque
 quotidiana exercitia neglexit, quibus alios Novitiorum Magister bina vice constitutus
 optime instruxit. Imo quod plus est, in tanta negotiorum varietate Mariani Præsidis
 in Deupach officium nunquam dimisit, & non obstantibus succenturiatis laboribus
 Domesticis singulis quatuor temporibus de laudibus Virgineæ Matris facundissime pe-
 roravit. At non sine præmio labor Oratoris Mariani fuit; nam hæc ipsa Mater Deu-
 pacensis, quam tamdiu Augustinus Filius glorificavit, etiam glorificavit Augustinum
 Filium, & post tot labores pro ipsius honore & Canonici nostræ Emolumento exantla-
 tos ad Amplissimos S. R. I. Præfulis honores promovit. Verissimum nempe est: Qui-
 cunque glorificaverit me, glorificabo eum. Ascendit autem ab Officio Mariani Præ-
 sidis Augustinus ad Dignitatem Wettenhusani Præfulis 29. Octobris 1756. Præsiden-
 te Canonici Electioni, & sub hoc Themate: Tu qui nosti Corda omnium, ostende
 quem Elegeris ex his Actor. 1. pro felici Electione perorante Reverendissimo DD.
 Nicolao Antonio Seiz, Reverendissimi ac Serenissimi S. R. I. Principis & Episcopi Au-
 gustani Josephi Landgravio Hassiæ tunc temporis in Spiritualibus Vicario Generali.
 Assistentibus Reverendissimis, Perillustribus, ac Amplissimis DD. Præfulibus Georgio
 S. R. I. Prælato, & Abbate Roggenburgensi, Joanne Baptista Præposito ad S. Crucem
 Augustæ, & Abbate Lateranensi, Testibus AA. RR. ac RR. DD. PP. Claudio Bann-
 egger Canonico Roggenburgensi tunc temporis Cancellariæ Assessore, & Bartholo-
 mæo Crysta Ecclesiæ ad S. Crucem Augustæ Canonico Regulari & tunc temporis Pro-
 curatore. Augustinus Præpositus Neo-Electus, & statim Autoritate Ordinaria Con-
 firmatus Abbatialem Benedictionem accepit 16. Novembris 1755. à Reverendissimo
 Perillustri ac Amplissimo DD. Adelman de Adelmansfelden tunc temporis Suffra-
 ganeo, & Episcopo Macariteni. Augustinum nobis præesse, sentimus cum gaudio,
 quæcunque hæctenus molitus est opera ad bonum & emolumentum Collegii ejusque
 Canonicorum cedunt. Habemus in illo Regularis Disciplinæ ferventissimum Zelo-
 tem, Rei Oeconomici expertissimum Promotorem, Jurium nostrorum dexterrimum
 Defensorem, & quod rei caput est, Præsulem vere magnum, & Filiorum suorum aman-
 tem, quorum omnium cubacula fornacibus sub ipsa auspiciatissimi Regiminis sui initia
 instruxit. Vasculis Vitreis ad mensam argentea substituit. Hortum Domesticum
 eleganti solariorum decoravit. Pupillorum ac Pauperum Causis per saluberrima Decreta
 ut misericors & justus Pater optime providit. Sublimiorum Scientiarum Mecænatem
 Philosophicarum Thesium Iconismus loquitur, Effigiem Eminentissimi, ac Purpurati
 Cardinalis Galli exprimens, cujus Honoribus consecratum esse voluit, sequentibus
 proin Litteris ab Eminentissimo Thesium Patrono est honoratus.

Reverendissime Pater!

Acepi nudius tertius, Reverendissime Pater! una cum tuis amantissimis Litteris quamplura earum Conclusionum exemplaria, quæ pro tua erga me eximia humanitate mihi dicare voluisti; & in quibus (quod præter spem, & opinionem meam accidit) non solum laudis plenam Epistolam, sed vidi etiam mei Imaginem affabre, & mirum in modum expressam. Itaque etiam tacente me, facile omnes qui in hoc tuo florentissimo Collegio commorantur, videre possunt, quantum tibi, quantum Professori tuo Ordinario, ejusque Discipulis debeam.

Primum igitur maximas, ut debeo, tibi, dein Professori tuo, unicuique denique Vestrum. Et dum vivam non solum hujus egregii muneris memoriam conservabo sempiternam; verum etiam me tantum tibi debere profitebor, quantum ab homine deberi homini plurimum potest. Denique crede mihi, Reverendissime Abbas! nunquam committam, ut ullum à me grati animi munus ullo aut loco, aut tempore possis desiderare. Interea peto à te, ut amare me pergas, & tibi plane persuadeas te à me mirifice diligi

Ptis Tuæ Rmæ

Datum Romæ die 16. Dec.
1758.Amantissimus Famulus
D. A. A. Card. Galli.

Tacemus alia Beneficia, quæ plena manu etiam in mansuetiores Musas Wettenhusanas congestit. Dum autem Reverendissimus Augustinus noster totus amplificandi honoris Zelo inflammatus ardet Cœlesti Benedictionis imbre irrigatur ac felici successu ejusdem conatus coronantur. Non tantum Dynastia Krumbacensi, & Hirbenfi per Contractum Hypothecarium nobis vindicata proventus nostros auxit, sed novis insuper honorum titulis ab Aula Cæsarea ornatus incedit. Anno 1759. vigesimo nono Maij Augustissimus Imperator Franciscus I., Augustissima Imperatrix & Regina Maria Theresia ex proprio motu ob insignia merita ac præstantissimas dotes Augustinum INTIMI ac ACTUALIS CONSILIARII titulo cum omnibus Juribus, Privilegiis ac Prærogativis eidem adhærentibus clementissime donarunt. Eodem adhuc anno per Diploma sequens pro se suisque Successoribus ARCHI-CAPELLANI HÆREDITARII dignitatem obtinuit.

WIR MARIA THERESIA &c. &c. Bekennen öffentlich mit diesem Brief, für Uns, Unsere Erben, und Nachkommen an Unserem Durchleuchtigst Königl. Erz-Haus, und thun kund jedermänniglich: Was massen Wir zwar seit angetretener Unserer Regierung Uns insonderheit angelegen gehalten, nach dem Löbl. beyspiehl unserer gottseeligsten Vorfabrenen an gedacht unserm Königlichen Ertz-Haus nicht allein unserer Erb-Königreich, Fürstentum- und Landen, Ehren, Würden, und Freyheiten zu erhalten, sondern auch mit deren Vermehr- und Erböhung in erwehnt unserer Vorfabrer Fußstapfen zu treten, und dardurch unseren Nachkommen Ursach zu hinterlassen, auf daß auch sie deren Untertbanen, und ergebenen Diener Wohlthaten, und Verdienste zu keiner Zeit unbelohnt lassen mögten; In welcher Absicht wir dann nicht nur unsere Länder, und deren Getreue-sonderen auch gut gesinnte, und beygethane Reichs-Stände, und alte Geschlechter wegen ihrer sowohl zu Friedens-als Kriegs Zeiten mit Aufsehung Guts und Bluts zu Aufnehmung unseres Erz-Hauses, und für die gemeine Sache, je und allzeit erwiesenen getreu-nuzbar- und erspriesslichen Diensten, neben anderen stattlichen Prærogativen, und Herrlichkeiten mit verschiedenen Erb- und Ehen-Aemteren, womit selbe bisshero nicht versehen gewesen, von neuem allergnädigst gewürdiget und gezieret haben.

Wie zumahlen aber an diesen-denen weltlichen treu geborsambsten Ständen allein zum Genuß gereichenden gnädigsten Würdigungen der geistliche Stand keinen Theil bat, da doch derselbe nicht minder, als die Erstere, dem gemeinen Weesen, und unserm Ertz-Haus sowohl bey fürgewesten vorigen, als auch, und sonderbeitlich bey dermaligem Krieg, und sonst in allen Fürfallenbeiten seine Devotion, Liebe, und Treue jederzeit lobwürdig gewesen; Als halten Wir für recht, und billig, daß auch derselbige eines besondern Denckzeichen unsers ihm zutragenden Kayserl. Königl. und Ertz-Herzogl. sanfftmütigen Willens sich zu rühmen haben solle. Wann wir dann gnädigst angesehen, wahrgenommen, und betrachtet die vielfältige treu erspriessliche Dienste, so der würdig

würdig andächtige unser geheimer Rath, Hof-Caplan, und lieber getreuer Augustinus des Heiligen Römischen Reichs Pralat, und Infulirter Abbt des Reichs-Gotteshauses Wettenhausen aus Eysfer für das Vatterland, und eigenem Löbl: Antrieb seiner gegen uns, und unser Durchleüchtigstes Königl: Ertz-Hausß obnablässig tragenden Devotion, besonders in dermabligen Kriegs-Läufften an Tag geleyet, da selber sowohl für das allgemeine Beste seine Reichs- und Creys-Schuldigkeiten, und Beyträgen mit allem Eysfer, Behändigkeit, und guten Willen, wie es einem wahren Patrioten zustebet, Pflichtschuldigt erstattet, als auch bey gegenwärtigen Umständen zu Bestreitung deren fast unerschwinglichen Kriegs-Unkosten uns bereitwilligst unter die Arm gegriffen, und absonderlich über die Herrschafft Krumbach und Hürben einen billigen Pfandts-Contract eingegangen, hiezu sein zwar auch devotes Capitul herbey gebracht, und nebst deme bey dem uff Groß-Köz und Rösingen bafstenden Pfand-Schilling einige Vortheile eingestanden, mithin mit allem Eysfer und Aufrichtigkeit, nach dem rühmlichen Beyspiel seiner Vorfabrer, welche nicht minder unserm Ertz-Hausß viele getreue Dienste geleistet, sich in verschiedenen Vorfällen wercktbätig dergestalten aller devotest erwiesen, daß wir zu gnädigster Bezeugung unsers an seinem bisberigen Betragen, und bezeigt allerghorsamsten Dienst-Eysfer tragenden Wohlgefallens bewogen worden, ihn nebst der einem jeglichen Abbtten allda schon vorlängst ertheilten Kayf. Königl. Raths Würde, zu unserm Geheimben Rath allermildest zu erkiesen; wie dann derselbe nicht minder ins künfftige nach seiner stattlichen Vernunft, Capacität, auch in Justiz-Land- und Polizey-Sachen habender guten Erfabrenheit, und anderen ihm beywohnenden exemplarischen Gemüths-Gaaben willigst fortzufabren, so vermögend, als denen nachkommenden Vorstebem zu gleichmäßigen Antrieb ein lobwürdiges Exempel zu hinterlassen immerfort beflissen seyn wird.

Als haben wir in dieser gnädigsten Zuversicht mit wohlbedachten Muth, gutem Rath, und rechten Wissen ihm Augustino Abbtten des Gottshauses Wettenhausen zu mildester Erkantnus solch seiner besonderen Verdiensten auch noch die weiters besondere Gnad erwiesen, und demselben von nun an auf beständig das Prædicat, und die Ehren-Würde unsers Erb-Ertz-Hof-Caplans zu einer besonderen Distinction allernädigst zugeleyet. Und damit auch seine Nachfolgere, mithin das gesamte Gottes-Hausß ein ewiges Denckzeichen davon habe; Als wollen wir diese Ehren-Würde unsers Erb-Ertz-Hof-Caplans auch auf seine Nachfolgere hiemit erstreckt haben, in der Hoffnung, daß auch selbe in der von selben uns bezeugten Devotion beharren, und durch sein Beyspiel und diese Gnad immer mehr und mehr aneyseren lassen werden. Thun das auch aus Kayserl. Königl. und Ertz-Herzogl. Machts-Vollkommenheit hiemit wissentlich in Krafft dieses Briefs, also, und dergestalten, daß er Augustinus Abbt des Gotteshauses Wettenhausen, und alle künfftige Vorstehere desselben Stiffts und Gotteshauses von nun an ewig- und beständig unsere, und unserer Nachkommen Erb-Ertz-Hof-Caplane seyn, sich dieses Tituls gebrauchen, also nennen, und schreiben, und solchen Titel in allen ihren Reden, Schrifften, Handlungen, und Sachen, gegen uns, unsere Erben, und Nachkommen, und sonsten gegen jedermänniglich gebrauchen, sowohl auch von uns, und allermänniglich also genennt, gechet, geschrieben, dafür erkennet, geachtet, gewürdiget, und gehalten werden, darbey auch aller- und ieglicher dieser Erb-Ertz-Hof-Caplaney anhängig, und zuständigen Würden, Ehren, Gnaden, Vortheil, Recht, und Gerechtigkeit, als andere derley Erb-Ertz-Hof-Caplane von Alters her in unsern Erb-Königreich und Landen gehabt oder ins künfftig überkommen mögten, sich allerdings freuen, gebrauchen, und genieffen sollen, können, und mögen, nach Recht oder Gewohnheit von allermänniglich ungehindert.

„ Wir gebiethen darauf allen, und ieden Unseren Fürsten, Geist- und Weltlichen Obrigkeiten, Prælaten, Grafen, Freyherren, Ritteren, Knechten, Landes-Hauptleuthen, Land-Marschallen, Præsidenten deren Stellen, Vice-Domen, Vögten, Pflegern, Verweesern, Burggrafen, Landrichteren, Schultheissen, Burgermeisteren, Richtern, Räthen, Burgern, Gemeinden, und sonst all andern Unsern Amt-Leuthen, Unterthanen, und Getreuen, was Würden, Standes, oder Weefens die seynd, ernst, und festiglich mit diesem Brief, und wollen, daß sie mehr gedachten AUGUSTINUM Abbtten des Gotteshauses Wettenhausen, und alle nachkommende geistliche Vorstehere daselbst bey vorstehenden Ehren- und Würden rühmlich bleiben, sie als Erb-Ertz-Hof-Caplane ehren, erkennen, und halten, auch alle sothaner Würdte anhängige Gnaden, Prærogativen, und Freyheiten ungehindert genieffen lassen, darwider nicht handeln, noch das anderen gestatten, in keinerley Weiß noch Weeg, als lieb einem ieden seye, Unsere schwäre Ungnad, und Straff, und darzu eine Pöen von fünfzig Marck löthigen Goldes zu vermeiden,

„ die ein ieder, so oft er freventlich hierwieder handlete, Uns halb in Unfere Cam-
 „ mer, und den anderen halben Theil denen Beleydigten unnachlässlich zu bezahlen
 „ verfallen seyn solle. Dafs meynen Wir ernstlich mit Urkund dieses Briefs, be-
 „ sieglet mit Unseren grösseren Kayserl. Königl. und Ertz-Herzogl. anhangenden
 „ grösseren Innsigel, der geben ist in Unserer Haupt- und Residenz-Stadt Wien den
 „ achtzehenden Monaths-Tag Augusti, im siebenzehen hundert neun und fünfzig-
 „ sten: Unserer Reiche im neunzehenden Jahre.

MARIA THERESIA.

(L.S.)

Johann Graf Chotecz.

Ad Mandatum Sacrae Cæsareo-
 Regiæ Majestatis proprium

Job. Christoph Freyh. v. Bartenstein.

Lorenz Joseph v. Carqui.

Registrator J. S. v. Kirstenau.

* Quid aliud restat nobis, quam ut Amandissimo Præsuli nostro tot honorum titulis
 fulgenti gratulabundi accinamus:

Vive diu! & magni mensuram Nominis imple;
 Porro Augustinum per tua facta refer!
 Te Divus Cæsar, te Diva Theresia magnis
 Exornat titulis, suspicit ordo, colit;
Antistes merito hinc *Excellentissimus* audis
 Quam Laudem meritam jam tibi nemo neget.
 Sed Præcessores tanto dum excellis honore
 Præsul amate annis sic quoque vince tuis.
 Omnem debet tibi Wcttenhusa decorem,
 Æternum per te nomen habere valens.
 Dent superi vires! a te nam cætera summes,
 AUGUSTINUS eras semper, & hoc satis est.

Scriptores Imperialis Canonice Wcttenhusanæ.

R. D. Antonius Kieber natione Suevus SS. Theologiæ & SS. Cann. Candidatus, & al-
 quamdiu Collegii Wcttenhusani Subdecanus. Vir singulari pietate & Litteratura
 conspicuus. Obiit anno 1592. 30. Junii, scriptis quæ sequuntur opusculis.

1. de Villico iniquitatis. L. 1.
2. de Lampadibus quinque Virginum extinctis.
3. de Sex Hydriis in Nuptiis Canæ Galileæ.
4. de Siti Christi Salvatoris moribundi.

R. D. Augustinus Trappeldrein natione Suevus, pluribus annis officio Decani perfun-
 ctus SS. Theologiæ & SS. Cann. Candidatus. Ob juratum, ut ita dicam, zelum Ca-
 nonicæ Religionis, & ob stupendam rerum agendarum peritiam, etiam ad alia Dice-
 cesis Augustanæ Canonici Ordinis Collegia reformanda autoritate Ordinarii de-
 lectus, & ablegatus, tandem Sexagenario major anno 1603. die 2. Nov. pluribus
 aggregatus, ac communi omnium comploratu tumulo illatus, a se pie scripta reli-
 quit Opuscula:

1. De quotidiano Officio Divino in Conventu Dei inculpate solvendo.
2. De Reformatione, & strictiori Observantia Clausura & Silentii.
3. De Remediis æternæ Salutis Infirmantibus oppido necessariis.
4. De Singularitate commodorum temporalium in Religione eliminanda.
5. Conciones de tempore & Festis, item Quadragesimales.

R. D.

R. D. Bernardus Meichelbeck Suevus, hujus Collegii Canonicus, & Universitate Dilingana Philosophiæ & Theologiæ Studiis apprime excultus, sed & Asceta versatissimus, ac proinde ad alia nostri Ordinis Collegia in Decanatus munere administranda petitus. Senio tandem ac laboribus fractus in suo Wettenhusano domicilio piensissime obiit anno 1648. qui dum adhuc sospes & incolumis viveret, magno studio ac zelo ferventi plura conscripsit Opuscula Ascetica, quæ tamen omnia immanis furor Militis Suecici anno 1632. in hostili totius Monasterii direptione feraliter absumpsit, modicis solum fragmentis inde relictis. Noscuntur autem fuisse sequentia.

1. Meditationes in singulos anni dies.
2. Meditationes particulares pro annuo secessu decemdiari.
3. Exhortationes de quotidiano profectu Claustralium.
4. Media juvandi proximum in Via Salutis.
5. Conciones per annum de tempore & Sanctis.
6. Regula progrediendi de Virtute in Virtutem.

Reverendissimus D. Franciscus Pappus Nobilis Rhætus, Patria Veldkirchensis Imperialis Collegii Wettenhusani Professor, & anno 1635. ad Regimen Præposituræ Herbrechtingensis in Partibus Wirtembergiæ destinatus, & Autoritate Ordinaria confirmatus, dum ultra duodecennium laudatissime præfuit, denuo sub annum 1648. Pace Westphalica deturbatus, ac Monasterium suum alienis in prædam cedere coactus ad Religiosæ Professionis suæ locum remeavit, ubi adhuc ad decennium & ultra superstes, Studiis Litterariis, & Exercitiis Sacris impense deditus, demum sexagenario major anno 1659. die 12. Augusti piensissime in Domino requievit, qui quondam adhuc ætate junior Mathesi, & specialiter Astronomiæ deditissimus doctissime scripsit:

1. De Constellationibus in genere.
2. De Radio Solari & Lunari.
3. De Notitia Syderum.
4. Horologium Festivum.
5. Duas adjecit Decades Chronico Wettenhusano a Reverendissimo Philippo Fabri conscripto.

R. D. Joannes Chrysofomus Fabri in Imperiali Civitate Spirensi natus. Anno 1601. die 11. Novembris per tria Vota Apostolico Ordini se mancipavit. Sacerdos factus primam Deo litavit hostiam 1607. Dom. IV. Quadragesimæ. Maximarum virtutum Vir postulatus fuit in Decanum Celeberrimæ Canonici S. Georgii Augustæ Vindelicorum. Demum in Cathedrali Ecclesia Chiemseensi (ubi Belli Suecici tempore mutata Religiosæ professionis suæ mansione stabilitatis votum emiserat) mortuus & sepultus est anno 1634. ætatis 53. die 13. Aprilis. Dilectæ suæ Wettenhusæ, cui ægre Belli Suecici tempestate valedixerat, reliquit de laboribus manuum suarum Decem Volumina, adhuc extantia quæ *Officina Concionatorum* nomen gerunt. Thesaurus plane magnus, ex quo maxima subsidia habebunt Concionatores de Tempore, de Dominicis per annum, de Beata Virgine, de Sanctis, de Virtutibus, de Vitiis &c.

R. D. Augustinus Hailg natione Suevus, Patria Scherensis. Professus est vitam Canonicam anno 1607. Sacerdotio initiatus anno 1612. Anno 1659. Calendis Februarii jam Septuagenario major inter Suos non tam ætate physica quam Professione Canonica Senior placida morte sopitus; olim vero toto fere, quo in Religione vixit tempore, curis Parochialibus intentus uti & aliquot annis in Exercitu Cæsareo Missionarii Castrensis munere laudabilissime perfunctus, suæ Bibliothecæ domesticæ pia quædam reliquit Opuscula manuscripta, quæ leguntur esse sequentia.

1. De Fervore Canonici Religionis irremisse tenendo. L. 1.
2. De interna Consolatione mentis jugiter servanda. L. 1.
3. De Viribus Animæ constantissime fovendis. L. 1.
4. De diversis Gradibus internæ Compunctionis. L. 1.
5. De Nobilitate Religiosi fervoris, nunquam non magnificienda. L. 1.

Pluribus annis tempore Belli Suecici administravit Parochias in Höfelhurst, & Wattenweiler, atque inter Vicarios Regulares inibi personaliter residentes omnium ultimus fuit. Anno 1658. ad finem Martii in Vicarium Ichenhutiam constitutus decem solummodo mensibus animarum Pastorem egit, anno enim proxime sequenti Calendis Februarii in æde Parochiali ibidem vitam terrestrem exiit pro tempore Capituli Senior, ut supra memoravimus. Cujus exanime corpus eodem adhuc die ad Canoniam Wattenhusanam honorifice revedum tumulum accepit in ambitu anno 1659. die 1. Februarii.

Reverendissimus D. Philippus Faber Nobilis Rhætus Veldkirchenfis. Vitam Canonicam auspicatus est anno 1613. die 4. Julii. Post Sacerdotales Primitias anno 1616. celebratas Oeconomiae Collegii Præfecturam gessit, & quidem sedulitate maxima, usque ad annum 1629. quo decurrente mensē Septembris ad Herbrechtinganam Præposituram postulatus, Autoritate Ordinaria ad hanc confirmatus simulque a Commissariis Cæsareis in plenam possessionem inductus est. Adiit illam quidem omnibus dotibus ad Magistratum hunc gerendum ornatus, biennio tamen Regiminis nondum expleto brevi post per universam Sueviam imo, & totam prope modum Germaniam malis passim undique indies incrementibus mœrore consumptus, communi omnium bonorum luctu 4. Maji anno 1632. ad mansiones æternas transit, post cujus felicem obitum Præpositura per triennium vacavit. Scripsit summa cum accuratone

CHRONICON WETTENHUSANUM TRIBUS DECADIBUS DISTINCTUM, quod etiam MS. extat in Bibliotheca exempti Collegii Wengensis.

R. D. Franciscus Petrus natione Suevus. Patriam habuit Augustam Vindelicorum, ex thoro legitimo, ac perhonestis parentibus ortus anno 1639. in orbem natus. Humaniores Musas patrios intra lares, severiores scientias intra Wattenhusanæ Canonice pomœria edoctus fuit, atque illas triplici Votorum Religiosorum vinculo adstrictus maxima cum capacis ingenii, ac indefessæ industriæ, quam egregii profectus laude absolvit. Sacerdotio initiatus vitam contemplativam activa temperare iussus Parochiales curas summa cura in se suscepit. Oeconomiae Præfectus Pater Pauperum & Consolator afflictorum audiit. Religiosæ vitæ semitam adeo indefesse currit, ut ob Regularis vitæ conversationem omnibus amori fuerit & exemplo. Otium, Diaboli culcitram, cane pejus & angue fugit, omnesque horas a negotiis ex Sacra Obedientia impositis vacuas, aut sacræ lectioni, aut evolvendis historicis, aut Scriptioni impendit. Scripsit

1. Sueviam Ecclesiasticam sumptibus Bencardianis Dilingæ editam in folio anno 1699.
2. Germaniam Canonico-Augustinianam. Præfens Opus, in quo conscribendo plusquam 40. annos sudavit.
3. Germaniam Sanctam.
4. Bibliothecam Canonico-Augustinianam.

Horum duorum postremorum Operum non nisi fragmenta extant, quod dolendum. Nulla ipsi dies in seram usque ætatem fuit sine linea. Interim tamen dum perficiendæ complendæ, reficiendæ, & augendæ suæ *Germania-Canonico, Augustiniana* omnem laborem, omnesque curas usque ad Septuagesimum Septimum vitæ suæ annum impendit Mors vitæ suæ filum simul & contexendæ historiæ abruptit anno 1716. quo piissime defunctus ex misera lachrymarum valle æthereas mansiones, atque a laboribus ad æternam requiem transit, quam illi cum omnibus Historiæ Ecclesiasticæ amatoribus ex animo imprecamur.

R. D. Thomas Eberwein Suevus, Weissenhornii progenitus. Anno 1568. die 29. Septembris de more solenni professus post susceptum Sacerdotium anno 1574. totum se Litteris ac pietati consecravit, unde mox anno 1576. in Decanum Monasterii ad S. Nicolaum extra Passavium in Norico postulatus fuit, ubi uno solum anno in suscepto commissæ reformationis negotio perstitit, maximum tamen fructum inde reportavit, ab homine enim inimico lethaliter intoxicatus vel invitatus domum remeavit propriosque lares repetiit, ubi continuus Infirmariæ inquilinus lenta tabe corruptus, Religiosæ patientiæ speculum humana deseruit anno 1607. die 4. Octobris in ambitu sepultus. Scripsit

Insignem tractatum de Disciplina Canonica facta & recta jugiter conservanda.
Lib. Unum. Servatur adhuc in MS.

R. D. Sebastianus Ratlishofer Ichhusianus Suevus. Post vota emissa Presbyter factus anno Domini 1580. mense Decembri primum Sacrificium obtulit Deo anno proxime sequenti in Epiphania Domini. Proximit inde usque ad annum 1607. quo currente terris vivere desit. Custodis officium laudabili solertia gessit, ac in MS. reliquit :

1. De Zelo animarum Pastoribus necessario. L. 1.
2. Sermones de potioribus Festivitatibus. L. 2.
3. Sermones de Dominicis per Annum.

Reverendissimus Perillustris ac Amplissimus Dominus Godefridus Rheter, de quo supra inter Præpositos Wettehusanos egimus, locum honorificum inter Scriptores Asceticos fuit promeritus per sequentes Tractatus quos singulari zelo conscripsit :

1. Tyrocinium Militiæ Christiano-Religiøsæ. L. 1.
2. De Fructibus Obedientiæ. L. 1.
3. Conciones de tempore ac Sanctis. Lib. 5.

Reverendissimus Perillustris ac Amplissimus Dominus Augustinus Erath ab Erathsberg. Cujus nomen grande semper fuit ac erit in Orbe Litterario. Gente fuit Suevus Patria Buchloviensis e forensi territorio Episcopatus Augustani progenitus ex Prænobilibus Parentibus. Tres habuit Germanos unum Cognominem ad Exemptas Insulas Wengenses Ullmæ Præpositum ac Abbatem S. C. Majestatis Consiliarium ac Sacellanum perpetuum, alterum Reverendissimum Dominum Antonium Antislitem Celeberrimæ Canonice Steingadensis Abbatem, denique tertium P. R. D. Carolum Canonicum Regularem & Procuratorem Inclytæ Canonice Dieffensis in Bavaria, hocce quatuorviro Reipublicæ Ecclesiasticæ vere magnos omnis deprædicabit Posteritas. Augustinus hic noster per triplex Religiosæ vitæ vinculum in Canonica Wettehusana se obstrinxit Deo anno 1667. Dominica decima octava post Pentecosten die 2. Octobris in Sacerdotem consecratus fuit primumque Sacrificium solenniter ad aram litavit anno 1672. in Festo Divæ Virginis annuntiatae. Anno 1677. in Subdecanum assumptus, in Cathedra tum Philosophica tum Theologica Augustinianum ingenium prodidit. Quare Superiorum jussu in Episcopali Universitate Dilingana SS. Theologiæ Doctor inauguratus post absolutos aliquot Philosophiæ ac SS. Theologiæ cursus, post administrata varia Religiosi sui domicili munita ab Eminentissimo S. R. Ecclesiæ Cardinale & Principe Passaviensi in Consiliarium Ecclesiasticum assumptus, ac demum vacanti Prælaturæ ad S. Andream in inferiori Austria legitima postulatione anno 1698. præfectus fuit, Mitramque Abbatialem obtinuit, maximis meritis, scientiis egregiis, virtutibus eximiis dudum promeritum. Obiit Musis omnibus amare flentibus, ac cum ingenti omnium bonorum luctu anno 1719. decimo quinto Octobris, ac regna cœlestia adiit Aureola Doctoratus æternum coronandus. Catalogus præclarissimorum suorum Operum est sequens :

1. Mundus Symbolicus in Folio, à Domino Philippo Picinello Canonico Regulari & Abbate Mediolanensi Italico Idiomate compositus ac tertia vice in Italia editus; postmodum à D. Augustino Erath in Latinum traductus ac justo volumine auctus. Etiam in Latino Idiomate jam tertia vice impressus est; Imprimis Coloniae Agrippinæ Anno 1680. rursus ibidem anno 1694. ac denique Lipsiæ, etsi tecto loci nomine, Anno 1607. Distributus est in duos Tomos, quorum primum Augustinus Erath Anno 1680. die prima Maij dedicavit Serenissimæ Eleonoræ Mariæ, Reginæ Poloniæ, Archi-Ducissæ Austriæ, & Ducissæ Lotharingiæ &c. Alterum Serenissimo D. Carolo Leopoldo, Duci Lotharingiæ, & Barri, Governatori Tyrolis, Cæsarei Exercitus supremo Præfecto &c. Nuncupatorium hoc munus Serenissimis Conjugibus, Reginæ Poloniæ & Duci Lotharingo, Oeniponti submississime oblatum, perquam placuisse, luculento ac clementissimo testimonio demonstrarunt, dum D. Augustinum Erath in Palatio Oenipontano præter alias gratiarum exhibitiones donaverunt grandi catena aurea, & appendente viginti Dugatorum Numismate, cujus una facies repræsentat utriusque Serenissimi Conjugis effigiem; altera Symbolicam amborum Iconem.

2. Lumina reflexa seu Consensus veterum Authorum Classicorum cum Sacris Bibliis Legis antiquæ ac novæ. D. Philippo Picinello Canonico Regulari & Abbate Lateranensi Authore; & ex Italico Latinum reddente D. Augustino Erath. Nuncupatus est Celsissimo Principi Rudolpho Josepho Secovienſium Episcopo, Comiti à Thun. At cum liber Celsissimo Principi porrigendus, ad Episcopale Palatium Græcense deferretur, Princeps magno Interpretis mœore mortuus est. Impressus est liber in Folio Francofurti ad Mœnum Anno 1702.
3. Commentarius Theologico-Juridico-Historicus in Regulam S. Augustini, nova Methodo explicans Ordinum Religiosorum, præsertim Canonicorum Regularium, originem, vota, essentiam, prærogativas &c. Impressus est Viennæ Austriæ in Folio, Anno 1689. approbatus à tribus Universitatibus, Viennensi, Colonienſi & Græcensi. Ac imprimis dedicatus Reverendissimo Domino Christophoro, Pralato ad S. Hippolytum in inferiore Austria &c. & postmodum Reverendissimo Domino Maximiliano Ernesto, ex Comitibus de Gleisbach, Cathedralis Ecclesiæ Secovienſis in Styria Canonicorum Regularium Præposito & Archi-Diacono nato. Tomus primus hujus Commentarii respondet primo Capitulo Regulæ Augustinianæ, subsequetur etiam reliquis novem Tomis ad totidem Regulæ capita, si Deus vitam ac vires in modernos Prælaturæ labores conceſſerit.
4. Unio Theologica seu Conciliatio Prædeterminationis Physicæ seu Decreti Divini intrinsece efficacis, prout Thomistæ docent, & Decreti Divini extrinsece efficacis, prout Recentiores per Scientiam mediam explicant. Impressus est liber in quarta forma Augustæ Vindelicorum Anno 1689. ac dedicatus Innocentio Undecimo, Pontifici optimo, Maximo. At priusquam liber Romam attigit, Summus Pontifex, magno Authoris luctu, supremum diem obiit.
5. Maximæ Sacrarum Religionum ex Regulâ S. Augustini centum Discursibus explicatæ, Authore D. Philippo Picinello, & interprete D. Augustino Erath, Canonicis Regularibus. Impressus est liber Augustæ Vindelicorum in quarta forma Anno 1696. Inscriptus D. Decano & Canonicis Regularibus Ducalis & exemptæ Ecclesiæ Collegiatæ in Berchtolsgraden.
6. Tractatus Theologico Canonicus de Sacris Canonicorum Regularium vestibus, Rocheto, Mozetta, Almutia &c. imprimis Viennæ Austriæ in quarta forma, ac postmodum in octavo Dilingæ rursus impressus Anno 1686. Nuncupatus Reverendissimo Domino Christophoro Pralato Claustro-Neoburgensi in inferiore Austria.
7. Augustus Velleris aurei Ordo, per Emblemata Etheses Politicas, & Historiam demonstratus. Accessere Historica origo Augusti Ordinis Militaris Equitum Aurei Velleris; item Parergon primum de Illustrissima Domo Lambergiana; & Parergon secundum de Illustrissima Domo Scaligerana, cujus insignia inserta sunt Insigniis Lambergianis. Impressus est in forma octava Ratisbonæ Anno 1697. ac dedicatus Excellentissimo D. Francisco Josepho Comiti à Lamberg &c. Aurei Velleris Equiti, S. C. M. Consiliario Intimo, & superioris Austriæ supremo Capitaneo. Abhinc triennio, videlicet Anno 1694. hic Libellus de Aureo Vellere Passavii in Folio fuit impressus, additis Thesis Logicis, quas Præsede D. Augustino Erath propugnarunt, Illustrissimi Domini Comites de Lamberg & Harrach, easque Excellentissimo Domino Comiti de Lamberg, supremo Austriæ superioris Capitaneo, Patri, Patruo, & Avunculo suo, cum Velleris Aurei torque insigniretur, dedicarunt. In his Thesis omiſſa sunt Parerga, quæ Libello accesserunt; addita tamen est Tabula Genealogica Illustrissimæ Domus Lambergianæ, cupro incisa.
8. Symbola Virginea, quibus Festa ac virtutes Deiparæ Virginis quinquaginta Discursibus ac totidem Symbolis repræsentantur; Authore D. Philippo Picinello, Interprete D. Augustino Erath, Canonicis Regularibus. Impressus est liber in forma octava Augustæ Vindelicorum Anno 1694. dedicatur Reverendissimo Domino Matthæo, Pralato Canonicorum Regularium ad S. Florianum superioris Austriæ.
9. Meditationes & Recollectiones Animæ, per decemdiaria Exercitia Deo suo vacaturæ. Italico Idiome editæ à D. Bernardo Finetti, Clerico Regulari.

- Latinitate donatæ, & copiose auctæ à D. Augustino Erath, impressæ Augustæ Vindelicorum Anno 1690. Dedicatæ Reverendissimo Domino P. Leopoldo, Regiæ Cartusiæ Maurbacensis in inferiore Austria Prælato.
10. Acta pro Coæva exemptione Cathedralis Ecclesiæ Passaviensis contra subjectionem Metropolitanæ Ecclesiæ Salisburgensis, hæctenus agitata Romæ coram sacro Tribunali Rotæ Romanæ, & Viennæ in Aula Cæsarea; tota causâ nunc ex Summi Pontificis & Cæsaris Mandato ad perpetui silentii tranquillitatem composita. Inter Acta primo Typis Viennensibus prodiit succincta Narratio Facti & Juris, quod habet Ecclesiâ Passaviensis contra Salisburgensem in causa Exemptionis. Secundo succincta Narratio Facti & Juris iterata ac defensa pro nativâ Exemptione Ecclesiæ Passaviensis contra Brevem Notitiam Juris Metropolitanici Salisburgensis in Ecclesiâ Passaviensem. Tertio Genuina Informatio Historica pro nativâ Exemptione Ecclesiæ Laureaco-Passaviensis contra recens scriptum, cui titulus, Informatio Historica super Jure Metropolitico Salisburgensi in Ecclesiâ Passaviensem. Typis Passaviensibus, Autoritate ac jussu Celsissimi Principis, Episcopi Passaviensis.
  11. Adventuale, seu Conciones in singulos Dies Adventus.
  12. Item Quadragesimale primum,
  13. Et Quadragesimale secundum, seu Discursus in singulos Dies Quadragesimale. Italico Idiomate compositæ à D. Philippo Picinello, Interprete D. Augustino Erath, Canonicis Regularibus. Hoc Anno 1710. in forma quarta Typis Lipsiensibus imprimenda.
  14. Manna Animæ, oder Himmel-Brodts der Seelen, auf jeden Tag des Jahrs eingerichtet von R. P. Paulo Segneri Soc. Jesu Idiomate Italico. Hernach auf Befehl Ibro Kayserl. Majestät Eleonoræ Magdalenæ Theresiæ von Herrn Augustino Erath in das Teütsche überfetzt, und Ibro Majestät dediciert. Idiomate Italico quinquies impressum, & bis Idiomate Germanico in forma octava Viennæ Anno 1690. & Lipsiæ in forma quarta Anno 1692. Denique etiam Latino Idiomate in forma quarta Dilingæ. Quod suæ Sacræ Cæsareæ Majestati labor versionis Germanicæ placuerit, testata est aureo annulo ex Saphyro; & cruce pectorali Adamantibus & Smaragdis distincta, quam D. Augustino Erath donavit.
  15. Geistliche Amalthea oder Betrachtungen und Versammlungen der Seel durch zebentägige Exercitia, sambt 20. geistlichen Discursen. Augustæ Vindelicorum Anno 1695. in forma octava; Dedicert der Hochwürdigen Frauen Anna Eusebia Antonia Gräffin Preinevin, und Pröbstin der Regulierten Chorf Jungfrauen S. Augustini zu der Himmel-Porten in Wienn.
  16. Kurz verfasste Sprüchwörter der Heiligen Ordens-Stüffter in forma duodecima. Colonia Anno 1680. Dedicert der Hochwürdigen Frauen Maria Catharina Portneria von Teyren, des Closters Mödingen Ord. S. Dominici Priorin.
  17. Variis typis Dilinganis, Augustanis, Passaviensibus & Viennensibus editæ sunt diversæ Conciones Panegyricæ de S. Benedicto, SS. Ignatio & Francisco Xaverio, S. Francisco Affiliatæ, S. Bernardo, S. Dominico, S. Pancratio, S. Dorothea, & tres Panegyres funebres.
  18. Inter Manuscripta adhuc asservantur tota Theologia Scholastica,
  19. Et Tractatus singularis ad mentem S. Augustini de Sacramentis.
  20. Item Anti-Chrisis pro vindicando honore ac Prærogativa sacri & antiquissimi Ordinis Canonicorum Regularium.
  21. His omnibus proxime accedent Annales antiquissimæ Ecclesiæ Collegiatæ Canonicorum Regularium ad S. Andream cis Trafenam in inferiore Austria cum Historia Politica rerum Austriacarum, quos Annales hoc adhuc Anno 1709. Author D. Augustinus Erath, Deo Duce, profequitur, proxime ad finem ac typum deducendos.
  22. Meditatur etiam singularem Tractatum de Titulo Abbatis, prout Prælatis Canonicorum Regularium & Monachorum competit; sequenti Anno Typis parandum.

R. D. Hieronymus Bozenhardt Suevus. Natus est in vitales auras ex honestis Parentibus Elchingæ, quæ superior dicitur, Anno 1682. Inter Benedictinas Monasterii Elchingensis Musas adolevit. Vitam Canonicam Professus est in Wettenhusano Collegio Anno 1700. die 20. Octobr. In Universitate Dilingana Philosophicis & Theologicis Scientiis vacavit & primam insigni cum laude adeptus est SS. Theologiæ Lauream. Ab Universitate Dilingana Redux sublimiorum Scientiarum Cathedram ascendere iussus, ex qua tanta cum laude descendit, ut viri doctrina præstantis, famam domi, forisque, sit assecutus. Honorifica domi administravit officia, Decani ac Novitiorum Magistri ingenti cum fructu. Maligna febre correptus pie in Domino obiit Anno 1721. Ulmæ in Exempta Canonica Wengensi, in qua junioribus Canonicis Theologiam prælegerat. Quæ edidit sunt:

1. Solitudo Sacra pro Novitiis Apostolici & antiquissimi Ordinis Canonorum Regularium S. Augustini. Ulmæ typis Gassenmajerianis Anno 1717.
2. Vita SS. Salvatoris nostri Jesu Christi, à gloriosis Comprehensoribus antiquissimi & Apostolici Ordinis Canonorum Regularium S. Augustini moribus & Exemplis expressa. Constantiæ Anno 1721. Pars I. tantum prædiit.

Novam præstantissimi hujus operis, & quidem completi Editionem proxime expectamus.

R. D. Petrus Paulus Rosenberger, natus est Augustæ Vindelicorum Anno 1660. die 8. Junij. renatus per vitam Religionis Canonico-Augustinianæ die suo Natali nempe 8. Junij Anno 1681. Varia officia, invariata tamen cum laude obiit inter suos Con-Canonicos. Ad Thavmaturgam Deupacensem per 26. Annos excurrit, Parochiæ & Archi-Confraternitatis SS. Rosarij Præses, nunquam nec in via, nec in Cathedra Mariana, nec in cura animarum fatigatus. Novitiorum Magister ad plantandos Canonici Ordinis surculos destinatus Viros & spiritu & zelo sibi simillimos reliquit. Anno 1718. ad Decanatum promotus eidem per septennium omni cum laude præfuit. Meritis plenus ac omnibus SS. Morientium Sacramentis vitæ provivus in corona Fratrum pie obiit Anno 1736. die 26. Junij. Bis Jubilæus anno ætatis 76. Professionis 55. & Sacerdotij 50. Publicæ luci donavit.

1. Marianarum Concionum volumen.
2. *Sebatz des Heiligen Rosenkranz in 12. Augspurg* Anno 1696.

Transeamus nunc à mortuis ad vivos, hos inter, qui aliquid publicis Typis vulgaverunt sunt sequentes

P. R. D. Stephanus Seiz modernus celeberrimi hujus Collegij Sub-Decanus. Orator Apostolico Zelo plenus & eloquens, cujus aliquot Panegyrici Sermones publicam aspexere lucem.

1. Opus tertie diei Creationis. Sermo habitus Elchingæ in Jubilæo Confraternitatis B. V. Mariæ dolorosæ. Campidonæ 1744. Typis Rollianis.
2. Sanctitatis Triumphus. Eucharisticus & Sæcularis Sermo Anno 1752. dictus in Medlingensi Ordinis Prædicatorum Cœnobio quod hoc anno ob centenarium Monasterii sui possessionem Jubilæa per Octavam celebravit gaudia. Augustæ Vindelicorum sumptibus Eysenbarthianis 1752.
3. Panegyricus in Honorem S. Benedicti Patriarchæ declamatus è Cathedra Ecclesiæ Imperialis Monasterij Ochsenhusani, cujus sumptibus & communi applausu impressus est Anno 1751.
4. Arbor vitæ. Sermo de SS. Cruce Climacensi. Reperitur inter Sermones tempore Jubilæi solennitatis in Climacensi Parochiæ Ecclesia habitos ac postmodum impressos.

A. R. D. Bernardus Streler Ex-Decanus, ac Sub-Senior hujus Collegij meritissimus

1. Eleganter ex sacro umbone locutus est in Jubilæo Monasterii Fultenbacensis Ord. S. Benedicti, atque floridissimum Sermonem suum passus est publicari inter reliquos Panegyricos hac occasione publicæ luci datos.
2. Solennem Orationem etiam habuit in Translatione Corporis S. Isidoræ Virginis & Martyris Günzburgi publicæ venerationi apud Seraphicas S. Francisci Filias exposita, quæ pariter typis excusa est.

Quid Bernardus iste, Vir eruditissimus, & Mathematicis etiam Scientiis excultus præstiterit in elaborando Globo Cœlesti Imaginibus Sanctorum Sacri Ordinis nostri decorato, quantumque laboris impenderit in Colligendis Documentis ad Germani-

maniam Canonico-Augustinianam? satis descripsimus in Præfatione Tomi III. hujus Collectionis.

A. R. D. Ambrosius Zesch Ex-Decanus, & p. t. Procurator meritissimus, Apostolicam suam eloquentiam in variis publicis Cathedralibus cum applausu demonstravit, verum duos duntaxat Panegyricos Sermones publice excusos legimus. Uterque habitus est In Medlingano Ordinis Prædicatorum Monasterio.

Primus Laudes enarrat S. Catharinæ de Ricciis in solenni ejusdem Canonizationis memoria.

Secundus Doctoris Angelici encomia facundissime promulgat.

W E Y A R E N S E.

Anno Domini 1133. quo Innocentius II. in Sedem suam a Lothario II. restitutus, idemque vicissim ab eodem Pontifice Romæ in Basilica Lateranensi ritu solemniter inauguratus, inelytum hoc, & elegantissimum hodie Monasterium Bavaricæ in districtu Diocesis Frisingensis pro Canonicis Regularibus conditum Deo, & BB. Petro, & Paulo in suam, & majorum salutem una cum conjugæ suæ sponte, & humiliter obtulit Illustrissimæ Familiæ suæ ultimus Sibotho Comes a Falckenstein, & Nenburg, ut latius patet ex Litteris Foundationis, quas integras habet Metropolis Salisburgensis tomo 3. fol. 494. & seqq. Porro novam oblationem istam ratam, & gratam recipiens Metropolitanus Reverendissimus DD. Conradus S. memoriæ Archi-Episcopus Salisb. legitime confirmasse legitur hoc tenore: *Ego Conradus, Salisburgensis Ecclesiæ Dei gratia Archi-Episcopus defendendam suscipio, & in nomine D. N. J. C. & auctoritate B. Petri, & Innocentii Papæ nostri confirmo, ut, si quis eam annullare, vel in irritum ducere temerario spiritu attentaverit, anathemate percussus intereat, & a societate totius Ecclesiæ cum Christo regnante sequestretur, cum Juda in inferno torqueatur.* Anno Domini MCCXXXIII. Indictione 11. Innocentio Papa, Lothario Cæsare facta hujus rationis consignatio. Datum Salisburgi septimo Iduum Juliarum die. Ita Hundius ex Aventino tomo 3. fol. 495. Cæterum de origine, fundatione, & progressu Monasterii hujus plura scripsit ejus Præpositus Reverendissimus DD. Georgius, anno 1532. terris demortuus; quæ tamen effera sequentium temporum Bellona denuo subtraxit: ut ex iis nil penitus remanserit, nisi mutilus hic

Catalogus

Reverendissimorum Antistitum Ecclesiæ Weyarenensis Cann. Regularium S. Augustini Diocesis Frisingensis in superiore Bavaria.

LIEBHARDUS, obiit anno 1273.

GOTTSCALCUS 1387.

WILHELMUS 1332.

RUDPERTUS 1344.

CONRADUS I. 1346.

ALBERTUS 1350.

HENRICUS 1372.

CONRADUS II. 1389.

FRIDERICUS Kircher 1467.

LEONARDUS Lauffner 1490.

GEORGIUS I. Haffner 1516.

GEORGIUS II. Rot Schmidt 1532. venerationi S. Barbaræ V. M. deditissimus; hinc morti vicinus in ædem sacram ad aram illius se volens deferri, ibi dulcissimo in Patronæ tutelaris suæ sinu felicem animam reclinavit, de Canonica sua præ multis egregie promeritus. Fertur scripsisse de prima fundatione Weyarensi.

JACOBUS Köpfinger 1543.

GEORGIUS III. Schmittheimer post triennium obiit 1548.

JOANNES Rieder, villicus utilis, & fidelis administrationem terminavit anno 1561.

OSWALDUS Graff 1569.

JOANNES I. Ecfhart, Presbyter seculi, Parochus Aiblingensis, ob Monasterium adeo depauperatum, & ædificia collapsa, nullo alio superstite postea administrationem gerere nominatus brevi obiit anno 1570.

JOANNES II. Piscator ex Canonica Berenriedensi postulatus, provixit ad annum usque 1575.

LEONARDUS Hörmann Aiblingensis administrationis munus assumpsit anno 1576. rexit annis 13. tandem decrepitis obiit in pace anno 1589.

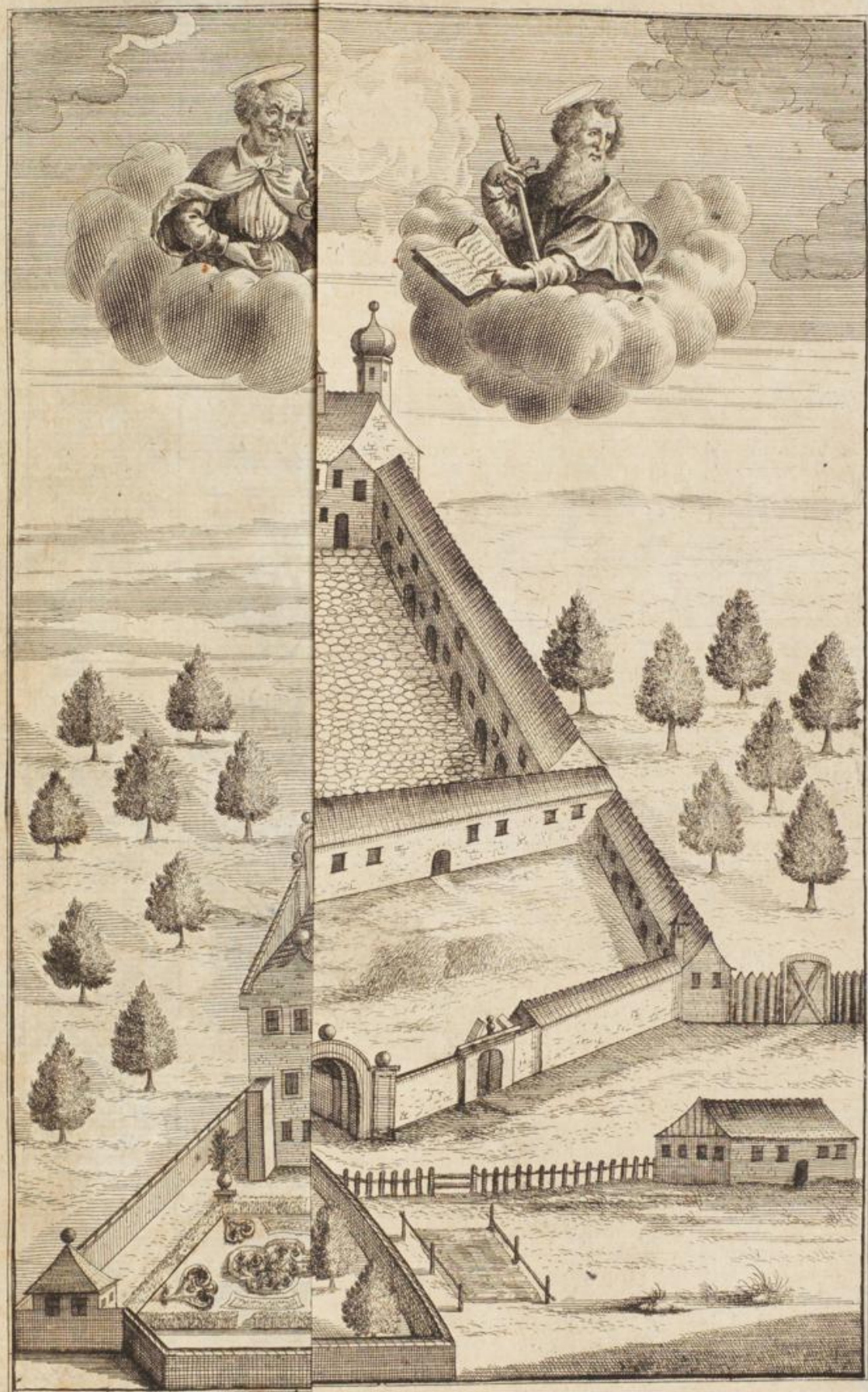
GEORGIUS IV. solo posteris nomine notus.

CASPARUS Holnsteiner in officio confirmatus, obiit 1610.

WOLFGANGUS de Reiffenstuel, sanguine, virtute, rerum gerendarum peritia Nobilissimus, obiit 1626.

VALENTINUS Steurer, de quo gloriosa dicta sunt, tot annis Antistes, quot Magister noster, Christus vixit, annis 33. ut ex ungue noscatur leo, Valentinus valens erat opere, & sermone, quem ob antiquam, & adnatam pectoris sinceritatem, & simplicitatem, insigni prudentia, providentia, & agendi dexteritate stipatam potentes admodum æstimabant, amabant, & honorabant maximi quique, medioximi, & infimi; præ cunctis autem Ille Germanorum Salomon Maximus-Æmilianus, Maximilianus, Septemvir Imperii Elector, & Dux Bojorum, cui in tantis erat gratiis, & delitiis, ut quoties placeret, ingrediendi Aulam Electoris toties copia esset. Oeconomi incomparabilis nomen obtinuit, quia Monasterii Censuræ, & redditus auxit, prædia, villas, nemora, Decimas, feraces piscium aquas comparavit, totam Domum insignibus ædificiis illustravit, ampliavit; ad quæ laudatissime præstanda maxime adjuvit, quod totis 18. annis inter Status Provinciales in Regimine Monacensi Quæstorem egerit, quæstum faciens licitissimum pecuniarum, & maximorum meritorum, erga D. P. N. Aurelium Augustinum vere aureus Zelotes, quin & universum Ordinem Canonicum, ut in Bojaria, suo præsertim Cœnobio luculentum honoris Ejus incrementum fecerit non locum, parietem dimittendo, unde non resplenderet divus aliquis Ordinis nostri Canonicus, vel picta tabula expressus, vel lapide, vel ligno formatus, & excisus. Nec intra domesticos solum parietes fervor hic subsidebat, & alibi passim negotiosus, in promovendo Ordinis bono tum Romæ, Gabrieli Pennoto, nominatissimo nostri Ordinis Historiographo, Lateranensis Congregationis Abbati, summique Hierarchæ Consiliario per litterarum commercium notus, & pretiosus, tum alibi quoque, ubi ubi poterat. Sic sane erga Ordinem nostrum afficiebatur tenere, ut vel ipsis parvulis ejus amorem instillare laborarit, pro doctrina Christiana elargiri volens multifarias Icones Divum nostrorum, quarum ingentem copiam ære depingi fecit sumptibus haud sane exiguis. Loquuntur & ejus in Apostolicum hunc Ordinem fervorem templa, saxa, marmora, parietes, tabulæ, chartæ, perenni eloquio resonantia litterarum monumenta. O tales numeret Achilles plures hic Ordo! quam brevi aliam induet faciem serenior! sed, ubi in Prælatorum subselliis splendet aurum, nitent gemmæ ad mundi pompam, fervor interim Ordinis subsidit, amor elanguit, contemptus accrevit; quid mirum, jacere debita Religionis ornamenta, Disciplinæ Canonice incrementa? quemadmodum autem in Ordinem, & ejus Patrem pius erat, sic in Matrem, & maximam Candidæ Religionis Patronam, B. V. devotus erat. Hujus a Rosis dictam Archifraternitatem vel in limine Regiminis jam introduxit non sine maximo in Theotocon amoris augmento. Basilicam, tota regione celebrem ad fontem sanctum Weichelindam prope Höglin brevi magnis laboribus excitavit nobilissimæ statuae B. V. crebris miraculis ibi propitiæ; de qua Guilielmus Gumpenberger S. J. in suo Atlante Mariano Triade 1. Imagine 184: fol. 298. ita scribit: *In pago Höglingen, prope Monachium, Bavariæ Metropoli hortus est longus 100. pedes ultra 12. latus 86. simplici se cinctus, dictus pridem Weichblindanus a tilis duabus, quæ olim latissimis brachiis ramosæ umbram fecere sepulchris 3. magnorum virorum, ut constans ait majorum traditio. Nec mirum, hic jacere, qui hic cecidere, quicumque illi sint; nam anno 635. magna ibi cum Hunnis, seu Hungaris Bavariæ infestissimis prælia fuere. Certum insuper est, S. Marinum Episcopum, natione Hibernum, ab Hunnis ibi crudeliter occisum esse, teste Proprio Festorum Monasterii Rottensis ad Oenum fluvium, ubi S. hic titularis colitur. Senes tradunt, rupta negligente ædituo saepe, animalia, inde gramen capientia, contagiosa lue perivisse, & grandinem omnem viciniam illo anno vastasse; Locus jam a sæculis sanctus, sacello bono-*

CANONIA REGŒCE SIS ERISINGENSIS IN
BAVARIA IN FLI FUNDATA ET CONSECRATA.

Joann. Franck. sc. 1687

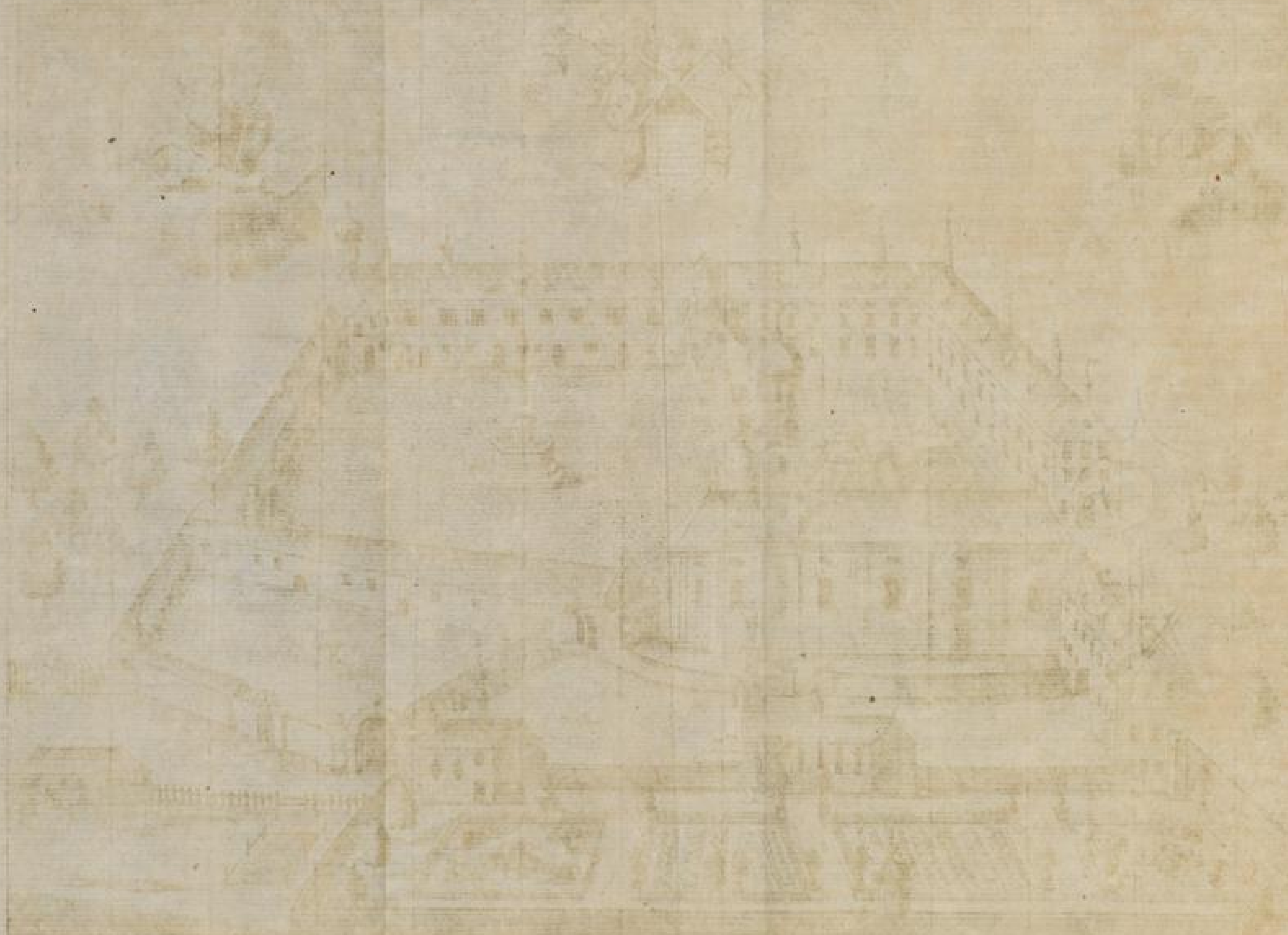

CANONIA REGULARIS WEYARENSIS CANN: REGG ORD. S. AUGUSTINI DIOECESIS ERISINGENSIS IN
 BAVARIA IN HONOREM PRINCIPUM APOSTOLORUM SS PETRI ET PAULI FUNDATA ET CONSECRATA
 ANNO CHRISTI. M. CXXXIII

Jean Frank f. 168

THE ARCHITECTURE OF THE BUILDING IS IN THE STYLE OF THE 17TH CENTURY. THE BUILDING WAS DESIGNED BY AN ARCHITECT WHO WAS A PUPIL OF THE GREAT ARCHITECT. THE BUILDING IS A MONUMENT TO THE GREAT ARCHITECT. THE BUILDING IS A MONUMENT TO THE GREAT ARCHITECT.

honoratus a pagi incolis est anno 1632. quo Suecicus furor Bavariam vastavit, sacelli Patrona electa B. V. Sic nempe cogimur majorum vota, & promissa seri nepotes perficere; voverunt enim hoc sacellum incolæ pagi ea conditione, si indemnes præterirentur, & voto facto fuga se furori subduxere. Abeuntibus e Bavaria Suecis rediere inquilini, & omnes pagi hujus incolæ domos suas intactas reperere; sed & anno 1634. a peste totius Patriæ Höglingenses fuere immunes, & hæcenus, ut, & diu postea, 11. annis promissum Sacellum nondum stetit. Obtenta tandem Ordinarii facultate rotundum exsurrexit venustum Sacellum. Nunc de statua B. V. lignea loquor, duos cum dimidio pedes alta; stabat in Parochia Höglingensis pagi in alto pariete, olim, ut ferunt, culta, tum vero nullo honore celebris. Accidit, ut vexillifer supplicationis rusticanae sacrum, & altum vexillum supplicantibus Prælaturus, labore, & ingenio erectum imperitius vibraret, & statuam è suo loco deturbaret; quæ, quia ex tanta altitudine in stratum lapide pavementum violenter præcipitata, illæsa tamen omnino permanfit, populo pius majorum cultus in mentem rediit. Votum igitur omnium fuit, columnam erigere juxta Sacellum, & statuam columnæ imponere ad frugum securitatem contra grandines. Concessit Parochus, nec displicuit B. V. vigilem se creatam a rusticis his; fatentur certe, nunquam eam se vidisse sacram statuam, nivibus coopertam, afferebanturque anathemata, accepti Beneficii certa testimonia. Interea pro Sacello meliore advecta jam omni materia quærebatur aqua miscendæ calci, & post facilem fossionem quamprimum reperiebatur. Facilitas hæc occasionem dedit sperandi majora, nam ægris aqua pota fuit ad salutem, quin & ad balneum aptata majus loco nomen fecit; ut & e terris remotis concurreretur; nec itineris penituit, quos vera fides adduxit: Nam sani rediere, quos venientes mala premebant. Miracula ritu Ecclesiæ ab Ordinario approbata, & scriptu digna numerantur 130. ab anno 1645. ad annum 1660. Porro supra Sacellum fabricarunt templum ingens, Cænobio Weyavensi unitum. Jam tandem peregrinis Sacramenta petentibus sat fieri potest, & citra paucos annos 30000. numerarunt communicantium, novem Altaribus hæc peraguntur, anno 1657. Calendis Julij ab Ordinario loci consecratis. Visitarunt pie templum præter Ferdinandum tertium Imperatorem Ejus cognati, Serenissimi Archi-Duces Austriae, Ferdinandus Carolus, & Sigismundus Franciscus. Imperatrix Eleonora lampadem argenteam, alii donarunt alia. Hæc ad me ex Weyavensi Monasterio perscripta sunt, ait R. P. Gumpenberger l. c. Præterea idem Præpositus in suo atrio Weyavensi eidem B. V. Sacellum erexit, ut & in medio aræ colossus e quadrato lapide posuit in apice, statua B. V. insignem, & D. Barbaræ suam piissimam locavit operam, antiquissima ejus Sodalitate in Reichersdorff magno Zelo reparata, ab Innocentio X. P. M. Privilegiis impetratis, & Indulgentiis. His proin passibus valentissimis Valentinus properavit ad suorum coronam meritorum, quam utique indeptus est anno 1659. mensè Decembri, die 3. hora nona matutina, omnibus Ecclesiæ Sacramentis rite præmunitus, defixis in Christi crucifixi effigiem oculis, adstante Fratrum corona, post vitæ 73. regiminis 33. annos.

BERNARDUS Clar, cujus virtutes insignes hoc describunt encomio litteræ, ad Confœderatos emissæ: *Annus erat hujus Seculi sextus, quo mortalium lucem aspexit, exin primo Monachii humanioribus feliciter absolutis mox Oeniponti Archi-Ducalis Aulae Principi Epbebus suffectus, emenso litterarum curriculo maturus in D. Archimandrita Augustini Canonicas Leges juratus miles transcriptus adeo Belle suas ubique partes egit, ut ad diversa Asceterii nostri munia, ut per gradus ascenderet. Audite, & mirabimini tantas in uno puerulo gemmas, quas silere Filiorum amor, & dolor posthucus non finit. Decanatu per annos 15. laudabiliter evoluto, 11. ætates cum dimidia Præposituræ clavum tanta laude, & æconomia prudentia tenuit, ut jure omnium votis, suspiriisque memoria Ejus in animis omnium, maxime suorum, nunquam sit emoritura. Ampliora fors exspectatis? Non desunt; singulis enim mensibus pro numinis cultu, & B. V. honore e Cathedra ad circumfusam multitudinem disertu. ingenti verborum enervia dixit, & movit insignis plane Ecclesiastes; quin & pro re Christiana addiscenda adstantibus parvulis Catecheseos dogmata, ut nucleum e cortice suaviter explicuit humilis, Soteris Theandrici secutus Exemplum Matthæi cap. 19. v. 1. Discipulis indignantibus parvulos ad se venire permittens, talium esse Regnum cælorum coram edixit, pauperum Studioforum Fautor eximius, quos omni charitatis obsequio in Weyavensi suo Seminario ope, & consilio complexus est, passim ab omnibus Pater pauperum audivit. Fæchinganam adem, B. V. Beneficiis illustrem, fere collapsam, e fundo instauravit. R. P. Gumpenberger l. c. Imagine 105, fol. 221. meliorem ædis formam sic pingit:*

” Föchinga pagus est, tribus leucis Monachio distans. In Templo vides statuam B.
 ” V. Dolorosæ gypseam, sesquipedem altam, hodie ad invidiam caterarum miracu-
 ” losam. Origo tanti cultus, & Beneficiorum hæc est: Nicolaus quidam lapicida
 ” Tom. V. Cann. Regg. Orig. Pars altera. X x x inter

„ inter rudera, nescio, cujus Templi hanc statuam eruit, & impetrata eorum, quorum
 „ intererat, licentia suam fecit, Monachium detulit, & coluit domi cum uxore.
 „ Hæres ejus Michaël, Electorali Hospitali S. Elisabethæ Præfectus eam aliquamdiu
 „ tenuit, unde devenit ad Nicolai parentis focum Mariam. Anno demum 1645.
 „ ad Elisabetham catapultarum Magistri uxorem devoluta est Jure Hæreditario; quo
 „ obeunte Elisabetha Anglipoli concessit Monachium, vidua octogenaria. Accidit,
 „ ut brachium sic læderet, ut id movere ad caput nequiret diu, noctuque, graves
 „ semper perpessa dolores, dum semel sacram statuam festivius vestitura e statione
 „ sua tolleret; tum enimvero quamprimum omnis dolor evanuit, & prior brachii
 „ usus non sine omnium stupore rediit. Fama mox per omnem circumlata urbem
 „ Monachii cives, B. V. addictissimi ita advolarunt, ut mox videretur domus versa
 „ in Templum; nam & Lytaniæ plena Musica cantabantur, & vota facturi votis
 „ damnati redibant, locum iterato venientes implebant muneribus, & cera, accepti
 „ testibus Beneficii. Res nova Frisinga accivit Illustrissimi, & Reverendissimi Episco-
 „ pi Vicarium, qui rite examinatis miraculis multa eorum approbavit. Res publi-
 „ cum spectabat, & Elisabetha patrio Templo pagi dicti tantum thesaurum destina-
 „ bat. At Serenissima Maria Anna Austriaca, Electrix Baviaræ sacram statuam, an-
 „ tequam aveheretur, in Aula habere voluit. Hic per aliquot dies a toto Gynecæo
 „ pie cultam remisit, pretiosa veste ditioem. Tandem, non repugnantibus Serenissi-
 „ mis Principibus, & annuente Episcopo Frisingæ, non sine honorifico comitatu de-
 „ ducta, & in templo S. Joannis Baptistæ decore collocata anno 1646. 5. Julii; mox
 „ peregrinantium accursus locum celebriorem fecit, & celebritatem auxere Beneficia
 „ B. V. mille, & amplius pœnitentes diebus B. V. numerari solent; ob Templi angu-
 „ stias etiam extra sub dio auditi. Missus est ad me Catalogus miraculorum appro-
 „ batorum numerosus, fors typis edendus. Demum Elisa in ultimo senio 90. fere
 „ anni pie defuncta Fœchingam, in Patriam est delata, & ante Altare B. V. sepulta.
 „ Hæc ad me ex Monasterio Weyarensi Canonicorum Regul. S. Augustini perscripta
 „ sunt, „ ait Gumpenberger l. c. Sed amplius; „ idem Præful D. V. M. Barbaræ
 „ Ecclesiam in Reichersdorff qua concionibus, qua picturis, & sacris Imaginibus mag-
 „ nis sumptibus decoravit. Ex peculiari ergo Jesu Nutritium D. Josephum, & Ejus
 „ profapiæ SS. Observantia in Ecclesia Weichenlindana, ad sacrum fontem dicta Fra-
 „ ternitatem S. Josephi primus erexit, fundavit, Diplomate Pontificio stabilivit. Erga
 „ tremendum Missæ Sacrificium adeo erat devotus, ut quotidie aris non solum ad-
 „ staret mysta, sed duo insuper, vel plura, non impeditus, audiret sacra, Rosario
 „ B. V. addictissimus cliens, cujus honorem privatum & in publico propagare pro
 „ viribus allaborabat, Sodalis ex asse Marianus. Feria Pentecostes II. graviter de-
 „ cumbens, posthabita valetudine, scipione nixus, e loco quodam, Ecclesiæ nostræ
 „ contiguo Divinis interesse magno populi exemplo visus est. Denique in lectulum
 „ ægre deportatus, dum subin spasmus illum corripere, manus in Sacerdotis morem
 „ pium Sacri Missarum Canonis meditantis jam extendit, jam porrexit in altum, &
 „ sibi coram Horas Canonicas a Fratribus recitari voluit integras, quas, quoad potuit,
 „ lingua titubante est profecutus, ne verbo quidem de vi morbi conquestus, omnia
 „ Dei nutui transcripsit, & dolorem patienter suppressit. Cum Sacerdos quidam no-
 „ ster invalescente morbo in conclavi decumbentis pluries sacra faceret, e strato æ-
 „ gre prorepens, & in genua se demittens maxima animi demissione sacri dimidium
 „ bis humi genibus sine fulcro perduravit. Hospitalem vultis insuper? fuit aman-
 „ tissimus Præful; norint illi, quos paterne, si non lautæ, saltem benevolæ mensæ
 „ adhibuit, & pro Clausula ultimi ferculi cor apposuit affabilis, meliora daturus, si
 „ habuisset. Temporis erat avarus mercator, sacris, aut domesticis curis occupatus,
 „ residuum temporis Concionibus, aut animarum saluti lubens impendit, Bibliotheca-
 „ cam Libris instruxit copiosissimis, Templum vasibus pretiosis, & pulchris adorna-
 „ vit, pro Testamento grande sui desiderium in animis Fratrum reliquit, multis jam
 „ lacrymis deploratum. Demum post sacram Exhomologesin Evcharistiæ pabulo re-
 „ fectus, & sacro ceromate delinitus, lethargo, apoplexia, & capitis dolore dirissime
 „ excruciat, decimo Calendas Junij circa noctis decimam placide obdormiit, anno
 „ ætatis 65. Professionis Canonice 36. Fratrum amator, egenorum, & pupillorum
 „ Pater, reciproce ab omnibus reverentiam, & singularem amorem reportare meritus.
 „ &c.

GELASIUS Harlas, cujus laudum Epitomen ex Encyclicis Confœderatorum
 Literis, typo descriptis in compressum coarctamus hoc compendium. Laudum quasi
 titulus, seu Epigraphe hæc erat: „ Lauda post mortem. Novam, & insolitam hæc-
 „ nus Præful hic Vigilantissimus Laudis materiam dedit uberrimam: Laudem voluit
 „ „ audire

„ audire raro, adversus Panægirsten cum nausea in vita vera fuit illi laus invita; sed
 „ nec post mortem laudari voluit, prohibuit Confœderatis in rotula, aut prædicari
 „ in Cathedra, tantum suffragia, preces, Sacrificia rogavit instantissime humillime.
 „ Quid amplius? vitupero. Prohibet in vita, quod Deus dat, & ratio non vetat;
 „ mandat post mortem, tunc, ubi mandata Præfulis jam exspirarunt cum Præsule, ne
 „ cadaver terris mandaretur in Templo, quod is sat magnificum exstruxit sumptibus,
 „ curisque plurimis, ne honestiori videretur in loco proprio modestus post mortem
 „ recumbere, elegit potius calcato sub aditu ad Portam Templi jacere sepultus.
 „ Altare summum, dedicatum Petro, cui Christus ipse Cœlorum claves tradidit, Præ-
 „ fulis sumptibus artificiose elaboratum non potest aliter compensari, quam, ut vicif-
 „ sim Petrus ad cœli portam primus humillimo Præsuli obviet aperta porta. Quod
 „ olim sublimis splendido quasi Theatro in Throno residens Pontificaliter, hic primus
 „ Infulatus Præpositus Canonice Weyarensis Gelasius præsideret, talis is tibi videretur
 „ extra, at is sibi intra videbatur alius, humilis, exiguus, & vere sic erat, super-
 „ bus non sibi, sed Canonice honorificus, ambitiosus non Canonice, sed DEO pium
 „ Majestate peregit Sacrificium, populo novum mirante. Ex ultimis intellige prima
 „ vitæ, & nobilem animum nobilibus Patritiis Monachii, & Herbipoli satum, & Ju-
 „ venis præproperum ad Religionem Zelum, quo tetenderit cum tota norma Regu-
 „ læ, quam observavit annis 46. Hæc pietas cum rei œconomicæ scientia, & magna
 „ diligentia constituit ipsum Præpositum, & præfuit annis 22. sic, ut desideretur ad-
 „ huc diutius. At is peregit cursum vitæ, & Religionis anno 63. 30. Novembris,
 „ hora sexta inclinante, mane, momento, quo ad aram Sacerdos elevabat Evchari-
 „ stiam, non morbo aliquo misere cruciatus, sed placide deficientibus vitalibus, subin-
 „ in sinum obviantis incidens, paulatim in lecto phrenesi correptus, & iterum sibi re-
 „ stitutus, munitus Sacramentis sancte omnibus, postquam valedixisset Canonicis,
 „ obdormiit vere in Domino. Hinc, postquam ipsum pauperibus sui desiderium re-
 „ liquit, & subditis restat tristis memoria, scientibus benevolum Præfulis animum.
 „ At nos angusto Præsulem jam tectum loco in terra aspicimus jacere sepultum, qui
 „ multis curis, & angustiis reliquit suis commodum, & pulchrum ædificator bonus
 „ Conventum: Ille, qui DEO Ecclesias erexit adhuc duas cum splendore, & orna-
 „ mentis debitis, quibus providit subin ad abundantiam, nec inde laudem, sed Dei
 „ quæsitit gloriam. Ergo nobis Canonicis ob mortem plorantibus, suspiriis gemitu
 „ triste sonantibus verba defunt ad laudem Præfulis: Mandatum miramur, ut tacea-
 „ mus, etiam post mortem chari Præfulis obedientes Filii obsequimur. Sat laudatus,
 „ quia sic voluit, laudari noluit. Mirum! unde Deum benigne disponentem lauda-
 „ mus, & Virginis Patrocinium: Primo defecit spiritu, & vitalibus, in æde B. V. die
 „ Sabbathi, inter Lauretanos Cantus, quo post octiduum exspiravit etiam: Redux
 „ ad animum, & mentem venit, postquam communis plebs cum Sacerdotibus expo-
 „ sita ad pietatem Synaxi, orasset Rosarium: Huic præ aliis devotus precator opti-
 „ mo exemplo ob auxilium laudem dedit præstitum Barbaræ Virgini, & Patronæ ago-
 „ nizantium, ne immatura quis discedat morte, aut sine moriatur Viatico, sic erat
 „ deditus, ut nunquam non coleret, hujus Fraternalitatis Promotor assiduus, eviden-
 „ tem hinc expertus assistentiam, & præmonitum instantis mortis &c. Obiit anno
 „ 1698. 6. Januarij.

Doleo occasionem mihi deesse dicendi plura. Pulsavi fores, auditus non sum.
 Si non aperitur, abitur, ut commune habet Proverbium. Interim qui plura de cele-
 berrima hac Canonica scire cupit, illi suadeo ut mortuos potius quam vivos consulat,
 præsertim Hundium & Gewoldum in Metropoli Salisburgensi Tomo III. pag. 342.
 & sequentibus, ubi plura occurrent Diplomata huc facientia.

W I L D E S H U S A N U M.

Seu Wilshufen, Westphaliæ ad fluvium Huntam situm, & olim ob præsentem Ot-
 tonem tertium Romanorum Imperatorem inclytum oppidum, ubi Wigbertus Dux
 olim Angriæ Collegium erexit Canonicorum, & ipse fundator ibi conversatus requie-
 vit; sic enim de eo Albertus Krantius Lib. II. Saxon. cap. 26. *Hic igitur Wigber-
 tus inter Saxones vir primarius, uxore accepta Sindacilda, de genere Rabodi, Frisonum
 Ducis, qui baptizandus, quoniam concessissent Patres ejus, ubi audiit, omnes a Christo
 alienos in perditionem abyssæ, pedem a baptisterio retraxisse fertur, eo se profecturum
 contestans, quo majorum suorum cæcus demigrasset. Ex ea conjuge Wigbertus gemi-
 nam sustulit prolem, Brunonem, & Walbertum. Profectum hunc Wigbertum Romam
 comperio devotionis gratia, & inde Sanctorum Reliquias retulisse, quæ in novum Colle-
 gium,*

gium, quod in Wildesbusen oppidum Bremensis Diœcesis erexit, sunt collocata, ibique vir Christiani nominis amabilissimus, post longam inter suos, & religiosam vitam in pace obdormiens requievit, ibi tumulatus. Item cap. seq. Walbertus filius erat Wigberti, in gente Saxonum Nobilissimus, & in Christiana pietate ferventissimus, qui Romam devotionis gratia petens a Summo Pontifice Leone corpus B. Alexandri M. filii felicitatis acceptum dono in Wildesbusen perfecto Collegio, a patre inchoato perduxit, & ibi religiose est veneratus. Agit de eo Chronicon Mindense apud Henricum Meibomium tomo 1. Rerum Germanicarum, pag. 555. Dicitur corpus Alexandri, filii S. Felicitatis integrum e Roma in oppidum Westphalia Wildeshusen a Walberto filio filii Wedekindi Regis Angavorum translatum; de quo denique in Officiis propriis Ecclesiæ, & Diœcesis Osnabruggensis die 10. hujus; ubi post verba illa Martyrologii Romani: capitis sententia puniti sunt, subjunguntur hæc: ex horum SS. Reliquiis corpus S. Alexandri sub Leone IV. P. M. in Saxoniam per Walbertum, Nobilem virum delatum est Wildesbusum in Diœcesin Osnabrugensem; ubi Insignis Ecclesia, & Canoniorum Collegium fundatum est. Qui plura de hac materia desiderat, legat Acta SS. Joannis Bollandi, & Continuatorum ejus tomo 3. 10. Julii in vita SS. 7. Fratrum.

WILHERINGANUM,

Seu S. Hilarii in Austria superiore, uno milliari supra Lintzium, urbem Austriae ad Danubium ter inclytum Cisterciensis Instituti Cœnobium, primitus, anno nempe 1146. a 2. fratribus germanis Ulrico, & Colone, Baronibus de Wexenberg fundatum legitur pro Canonicis Regularibus apud Bruschiu in Supplemento, seu Centuria 2. de Monast. German. fol. 113. sed, paulo post displicente fundatori Ordine, cum esset tunc in summa existinatione novus Ordo Cisterciensis, pulsus Canonicis introducti sunt Cistercienses, adhuc locum retinentes.

S. WILLIBORDI,

Seu Heptinacrianum, vel etiam Epternacense, a civitate, cui inest sic dictum Cœnobium, quatuor milliariibus a Treveri versus Lutzelburgum intra septem altissimorum montium juga constructum, fundatum legitur anno 696. ad preces S. Willibrordi, primi Archi-Episcopi Ultrajectensis a Domino Pipino seniore, Francorum Duce; inhabitantur ibi præter Monachos & Canonicos, vel saltem aliquanto tempore Regulares, teste Bruschio in Chronolog. Monast. Germ. fol. 510. ubi sub Adelardo Comite Lotharingæ, & Abbate S. Willibrordi Epternaci numero nono ad annum 856. pro introductis Canonicis, & Clericis Præpositum ponit Hiltgerum, & paulo post Guntranum. Item sub Regeriberto Abbate 11. ponit Canonicorum Præpositum Alidopertum, sub Adelardo 2. Præpositos Foloricum, & Hemeradam, sub Roberto Heligardum, & Hildewinum, sub Reinero Berengaudum, sub Gisilberto Godowinum, & Herinum, omnes Canonicorum Præpositos. Denique sub Abbate Sigefrido 19. Otho Imperator anno Regni sui 34. Imperii vero 12. seu anno Domini 972. Canonicos inde expulit, & Congregationem Monachorum adunavit, cum ibi fuissent Canonici annis 125. Hæc Bruschius l. c. & miraris fors, amice Lector, unum & idem Cœnobium inhabitasse Canonicos, & Monachos, Instituto prorsus contrarios? sed audi Authorem supra dictum Gallum de Ordine Canonico f. 302. Willibrordus Archi-Episcopus Trajecti, sic etiam Epternaci, Canonicos, & Monachos Apostolatus sui adjutores, & socios in uno, & eodem Cœnobio vitæ cujusdam communis societate devinxit usque eo, dum Religiosis utriusque Ordinis propria Cœnobia in diversis Ecclesiis assignari possent; mansit hæc societas mixta ex Canonicis, & Monachis ad extrema usque tempora Bonifacii Archi-Episcopi. Surius in vita S. Willibrordi cap. 5. quod & alibi contigit sæpius, ut nemo negabit, qui historiarum vel mediocriter peritus inaudit.

WIMARIENSE.

Secundum alios rectius Weinmariense duobus circiter milliariibus Wimaria, famosa urbe Thuringiæ sejunctum Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini venerabile quondam Collegium in districtu Metropolitanæ Diœcesis Moguntinæ, anno non notato Illustrissimi Comites de Gleichen condidere, BB. MM. Laurentio, Cyriaco, & Justino sacrum; cætera nobis penitus sunt occulta.

WIMERTINGENSE.

Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini celeberrimæ Congregationis S. Sepulchri in vastissima Diœcesi Leodiensi adhuc conspicuum, anno 1243. ab Innocentio IV. P. M. multis & magnis gratiis, & Privilegiis nobilitatum, a Bertholdo, Illustri Viro, supra in descriptione Collegii Denchendorffensis commendato fundatum anno 1139. Uniebantur semper Wimertingense, & Denchendorffense testibus pluribus Privilegiis Regum, & Imperatorum in Suevia Ecclesiastica verbo Denchendorff recensitis.

WIMPINA,

Teutonice *Wimpfen* urbs Imperii Diœcesis Wormatiensis ad Nicrum fluvium in extremis finibus Sueviæ, Franconibus conterminæ, olim Episcopatu Wormatiensi recuperata; inde tamen denuo sui juris facta, liberis, & immediatis Statibus Imperii in Circulo Sueviæ confœciata adhuc habet, licet civibus suis omnino Lutherana, in primaria sua Ecclesia Catholica Insigne Canonicorum Collegium, ab origine sua Regulare, fundatum a S. Crotaldo, qui ab anno 503. in pastoralis munere præclarus, Wormatiæ Episcopus numero, & ordine 6. tunc, ubi Wormatia cum plerisque castellis, urbibus, & pagis Rheno aditis circa annum 445. ab Atila Hunnorum Rege, notissimo flagello Dei crudelissime devastatis pariter exusta sibi Wimpinam in Sedem Episcopalem Monasterio exstructo delegit, ubi & sanctissime in Domino requievit. Epitaphium lege in Bruschio de Episcopis Germaniæ tomo 1. cap. 7.

WINCLÖENSE.

Communiter *Winckolo* nuncupatum Canonicorum Regularium Franconiæ Monasterium, vix jam nomine notum, olim cum Moguntino S. Albani, & Sponheimensi religiosa Confraternitate conjunctum, & confœderatum, de quo pridem antiquato nil refert Trithemius in Chronico Sponheimensi, nisi folio 245.

WINITHEHUSANUM.

Antiquissimum fœminarum Regulare Collegium, de cujus primo conditore, & tempore foundationis non amplius inquirere datur, cujus Domicellas aliquando minus bene reformatas ad dedocendam prioris vitæ laxitatem ad Quedlinburgense, paris sexus, Ordinis, & Canonicæ Professionis contubernium, supra recensitum fuisse translatas, satagente S. Mathilde constat ex vita ejus Reginæ apud Continuatore[m] Bollandi tomo 2. Martii die 14. cap. 2. in hæc verba: *Cum perseverent Henricus Rex, & Mathildis uxor cum filiis, Nepotibus, & Amicis, magna prosperitate pacis, Dei inspiratione desiderabant Monasteria construere, & adminiculum præbere illic commorantibus de regni facultatibus, ut sui, suorumque patrum, vel nepotum memoria ibi perpetim haberetur firmissima. Igitur tractantibus tanti operis fundamentum ubi poneretur, Principibus populi in unum convocatis postulavit sibi consilium dari, ubi hæc decenter possent adimpleri. Principes respondere: intra Winithehusum esse sanctimoniales, regulari Disciplina carentes, quæ nequirent ibi diutius demorari, ni sustentarentur adjuvamine regali, & consulebant in Quitiligebure transferri. Ergo ambobus hoc placuit consilium, & inter se conspirabant implendum. Post hæc Rex Henricus adiit Bathfeldum, quo sapissime exercuit venatum, ubi brevi languore correptus vi febrim nimis laboravit; sed parum sedato morbi dolore inde ad Erfordiam iter direxit, & ibi cunctos Principes regni convenire præcepit, ut se invicem coadunarent, quem suorum filiorum regale solium possidere eligerent. Venit & Diemet Abbatisa Winithehusensis, evocata præcepto Regis, & prioris memor desiderii postulabat, ut sibi subditas Moniales in Quitiligebure consentiret transponi, quæ petitionem Regis gratanter accipiens, libens annuit. Et paulo post Num. 10. Tunc, post obitum Mariti sui, Regina venerabilis dictam Abbatisam Monasterii Winithehusii ad se iterum vocavit, & Congregationem sibi subditam illuc transferri admonuit, quod Abbatisa primo renuit, sed postea imperante ejus filio Othone consensit &c. &c.*

WITTENBERGA.

Superioris Saxonie Metropolis ad Albim fluvium sub limite Diœcesis Hildesienfis præter secularem Collegiatam omnium SS, Ecclesiam, & Regularem habuit B. V. Tom. V. Cann. Regg. Orig. pars altera, Yyy dictam

dictam cum Claustrali Collegio, a Canonicis inclytæ Congregationis Windesemensis inhabitatam, quæ tamen pridem invalescente Hæresi Lutherana penitus eversa nomen adhuc unum retinet. Agit de Ea Buschius in Chron. Windes. Libro 1. cap. 44. fol. 201. & L. 5. cap. 59. f. 552. Item Miræus de Can. Reg. cap. 13. f. 63.

W O R M A T I A.

Pervetusta Germaniæ nostræ urbs, Borbetomagus, Werdomagensis initio dicta, dein more aliarum urbium nomen gentis, cujus caput erat, accepit, Vangiones, seu urbs Vangionum dicta, Regum, & Cæsarum nuptiis ibi initis nobilitata. Metropolin Germaniæ primæ quondam fuisse, & Ecclesiam Moguntinam sibi subjectam habuisse, multorum est traditio usque ad annum circiter 719. ubi Gervilius Wormatiæ Archi-Episcopus, ordine, & numero 13. propter eadem Reguli cujusdam Saxonici, a quo Pater Geroldus Gervilij in Archi-Episcopatu Wormatiæ Antecessoris jam prius in Bello occisus est, quem sub specie amicitia, & cum eo, quæ pacis sunt, tractaturus maceravit, a Pipino Rege, Gregorio III. P. M. consentiente Archi-Episcopali Dignitate non tantum exauthoratus, sed & Wormatiensis Episcopalis Ecclesia prius coruscans eadem Dignitate minorata, & Moguntinæ subjecta est. Cæterum Ecclesiam hanc Wormatiensem a primo suo Episcopo Victore, quem Concilio Colonia Agrippinæ sub annum 349. adversus Euphratem Arianum habito interfuisse referunt, Regularem fuisse, & sic mansisse usque ad annum circiter millesimum, legis in Trithemij Historia Hirschaugiensis ad annum 977. & Bruschiij Libro de Episc. Germ. sub Baldrico 22. Episcopo Spiræ &c. &c.

W O R M A T I E N S E.

Aliud quoddam ibi celebre fat, & pijssimum hæctenus Canonissarum Regularium Phrontisterium, communiter S. Richardi nuncupatum, usque huc genuino flore suo conservatum, nec sine singulari numinis providentia etiam inter meros A catholicos constantissime perduravit; cujus tamen primam originem vel inviti nescimus; non item fatale illud excidium, quod non sine ingenti, & inexplicabili totius confinis Provinciæ luctu novissime sustinere debuit ad initium Junij anno 1689. tota hac urbe se cum Cathedrali, & reliquis pluribus omnibus Ecclesiis, Templis, Monasteriis, Palatiis, habitaculis profanis, & sacris, urgente ita fortiter Rege Galliarum Ludovico 14. tota quanta exusta.

W O R M A T I E N S E.

Tertium in, vel prope Wormatiam Canoniorum Regularium Congregationis Windesemensis Collegium, communiter Hortus B. V. appellatum, de quo tamen præter nomen nil inviti scimus. Meminit illius Pennotus noster in sua Historia Universalis parte 2. cap. 39. num. 14. & Buschius in Chronico Windesemensis Libro 1. cap. 45. fol. 26. Miræus de origine Canoniorum cap. 13.

W U L F I N G H U S I U M.

Antiquatum Canoniorum Regularium Ordinis S. Augustini Monasterium sub limite Diocesis Wormatiæ, in forensi ditione Electoris Heidelbergensis, superiore ætate quidem præclarissimum, nobis tamen primogenia fundatio penitus ignota, utpote post publicatam Pacificationem Cæsareo-Suevicam a popularibus Heterodoxis sacrilege detentam. Singularem hujus Cænobii mentionem facit Romanus Hoij in suo Horto Crusiano f. 525. ubi in Litteris quibusdam copialiter apposis Comprovinciales Status Equestris Nobilitatis Rhenanæ sub dato 1636. 18. Decembris emissis Monasterii hujus Præpositus cum cæteris aliorum Religiosorum Ordinum Commissariis in causa faciendæ Restitutionis Monasteriorum in Germania deputatis ita subscribit: *Petrus Hoane Præpositus Wulfinghusanus Ordinis Canoniorum Regularium in Aula Casarea nomine Ordinis Commissarius &c.* Sub annum 1648. dignissimum hoc Cænobium Pacificatione Westphalica Electori Palatino in plenam Possessionem concessum est.

W U L F I N G H U S I U M.

Aliud hujus nominis, & Ordinis, alterius vero sexus, & regionis, Saxonie superioris Cænobium Diocesis Hildesimensis olim inclytum, originem debet Conrado hujus
nomi-

nominis secundo Episcopo Hildesii circa annum 1230. ita post Albertum Crantzium in Metropoli Saxoniae Libro 7. cap. 38. refert Bruschius de Episcopis Germaniae Tomo 1. cap. 11. in eodem Conrado 29. Episcopo Hildesii. Porro idem Parthenon olim a Joanne Buschio, Monasterii Bodecensis in Westphalia Priore de Congregatione Windesemensi circa annum 1420. strenue fuisse reformatum, constat ex Actis; nec tamen plus de hoc, quam nuda nobis est memoria relicta, utpote in terris A catholicorum existente.

WULFINGHUSANUM.

Tertium hujus nominis, & Ordinis Parthenæum in Principatu Calenbergensi, alias in Ducatu Brunsvicensi sub annum 1235. a Nobili Dinasta Oddie Rhode fundatum, teste Gabriele Bucelino in Germ. Sacrae parte 3. fol. 128. Præter nomen nil nobis constat, cum Documenta ab Heterodoxis inique hæctenus sint retenta.

WUNSTORPHIUM.

Alias Wonsterpe dictum, inclytum olim Canoniorum Regularium S. Augustini in Ducatu Brunsvicensi Collegium, in honorem SS. Cosmæ, & Damiani MM. fundatum a S. Theodorico, hujus nominis primo, ordine vero, & numero 3. Mindensium Episcopo circa annum 876. inhabitantur hoc Collegium Canonici 12. simul, & Canonissæ 12. magnisque successive ornatum est proventibus, quos tamen nunc omnes cum Cœnobio Religio mutata devoravit.

WURLINGENSE.

Vetustissimum Diœcesis Constantiensis in Comitatu dudum Wirtenbergico conjuncto Tubingenfi Canoniorum Regularium, postea secularium Collegium, pridem Hæreticorum invidia penitus extinctum, sola illius superstite, quæ Parochialis est, Ecclesia in præcelso paris nominis monte conspicua, & Imperii Monasterio Creuzlingensi pleno jure subdita, & incorporata, proin semper a Canonicis his ad nutum Abbatis in hoc Ministerium substituendis administrari solita. Primævi Fundatores fuisse perhibentur Illustrissimi DD. Comites Calwenses, quocum unus circa annum 1270. constituit anniversarium in hac Ecclesia, sibi, Majoribus, & consanguineis celebrandum, opiparum, & sat lautum convivium olim assuetum quotannis Feria 2. post diem animarum expletis mortuorum solemnibus instruendum, quod, & quale, usque ad excrendam orthodoxæ religionis immutationem in tota Wirtenbergensi Provincia potentissime coactam, accumbentibus fuerit exhibitum, prolixè sat ostendit repetita dicti anniversarii fundatio, seu, ut melius dicamus, ejusdem foundationis reiterata nova proclamatio facta sub annum 1530. tota legenda apud Crusium Parte 3. L. 2. c. 17. & L. 11. cap. 5. „ Universis, & singulis præsentibus Litteras inspecturis Bertholdus „ Decanus Capituli in Boldringen, & Gebhardus Camerarius, & tota Universitas „ Confratrum ejusdem Capituli reverentiâ omnibus cum orationibus suis in Christo „ devotis &c. &c. Norint omnes, & singuli, quos nosse fuerit opportunum, quod „ nos omnes die, & loco subnotatis causa communis necessitatis nostræ convenienter „ requisiti ab honorando in Christo Patre Hermanno Abbate Monasterii in Creuzlingen nomine suo, & Conventus sui de forma, seu tenore refectionis remedialis præfati nostri Capituli singulis annis de quibusdam in monte dicto *Wurmlingen* sitis, „ & præfato Monasterio olim a quodam Comite in Calb in remedium animæ suæ legatis nobis, & nostris Successoribus respondemus, quod olim spectabilis quidam D. de Calvo præfata boha montis dicti in animæ suæ remedium præfato Monasterio in Creuzlingen Abbati, & Conventui tali legatione legavit &c. ut singulis annis Feria proxima secunda ante Feriam tertiam proximam post diem animarum Camerarius prædictus cum uno, & altero Ministro deberet ascendere montem *Wurmlingen* sem, ibi inventurus ante portam Cœmeterii plaustrum fissorum lignorum facile, & sine fumo ardentium, & saccum bonorum carbonum, plaustrum sæni, & insidentem huic spadicei coloris anserem. Hunc donet Camerarius ei, qui advexit sænum in signum, cuique Sacerdoti postredie adfuturo proprium anserem in mensa appositum iri. Adsit & juvenis triennis, opimus, & tres porci saginati, nempe porcellus lacteus, porcellus anniculus, porcus biennis, a lanione probati, ne forte grandinosi sint. Adsit Camerario Cerevisia trium generum, annicula, bima, & trina, vel triplex vinum, rubrum, vetus, & novum album, & tria genera panis, similagineus, triticeus, & siligineus, terni panes uno solido pisti, lanio, & coquus exercitati, &

„ periti, ne quid in mactatione, aut coctione desideretur. Tum Abbatis Creuzlin-
 „ genſis Procurator, in hoc monte habitans, ſeu Eccleſiaſtici, ſeu ſecularis Ordinis,
 „ lano, & coquus cum reliqua Familia huic muneri adhibita jure jurando devincien-
 „ tur Camerario, ſe prædictarum rerum nullam in alium uſum converſuros, quam in
 „ quem jubeantur. Ideo conclave, ſeu penu his rebus aſſervandis, & ſuo die præ-
 „ ſtandis illis ſit aſſignatum. Poſtridie, die Martis, animarum omnium Feſto, Deca-
 „ nus, & omnes Capitulares cum Miniſtris Tubingeniſibus, & Rotenburgenſibus mane
 „ in montem dictum equis, & pedibus aſcendant habitu cucullario, & lugubri, ni ve-
 „ lint ſerius etiam veniendo, aut omnino abeſſendo modio tritici mulctari. Poſteſt
 „ & quiſque ſecum umbram, ædituum, aut Scholareſem adducere, cui eadem, quæ
 „ Parocho ejus, tractatio contingat. Quodſi Collegii conſortis, ſeu Capitulari Do-
 „ mino, quiſquis ſit, montem verſus tendenti in via homo honeſtus, alterve obviet,
 „ eos invitet, & ſecum adducat, licet; modo ſtatim, ut in Cœnobium venerit, Came-
 „ rario ſignificet honoris debiti, talibus hoſpitibus declarandi cauſa. Unicuique
 „ etiam equum adducendi vas ligneum novum, mulctrale, in eaque pars modii avenæ
 „ ad paſcendum equum, & recens funis ad equum alligandum præbeatur. Vaſis, &
 „ funis cujuſque Capitularis Domini ædituus poteſtatem ſecum ob rei memoriam
 „ auferendi habet. Ubi Capitulares mane die conſtituto convenere, ocreas, & cal-
 „ caria detrudunt, caputia, ſeu cucullas induunt, & ad ſepulchrum Fundatoris,
 „ commendatum Eccleſiæ in dicto monte ſitæ, vigiliam percurrunt. Decanus dein
 „ Capituli, ſeu Collegii officium animæ cantet, & Capitulares oblationem faciant,
 „ & interim aliquot Miſſas legant. Interim aliquis Presbyterorum renuntiet nomen
 „ Fundatoris, & uxoris, & liberorum ejus. Miſſa perfectâ reditur ad monumentum
 „ Fundatoris, canenda Veſpera, Placebo, & adjunctæ aliæ Collectæ, aſſiſtat dein
 „ Decanus cum Collegiis ſuis cunctis in ſuis cappis ordine ad Altare animarum, &
 „ duos ſibi adſtantium velet tegumento, Sala dicto. Tum recitato Camerarius In-
 „ ſtrumentum, vel ultimam voluntatem Fundatoris lingua, quam cuncti intelligant,
 „ explicatione adjuncta omnium eorum, quæ forte minus diſerte ibi poſita ſunt.
 „ Cuncti dein Capitulares digitis in plynarium poſitis juramento confirment, institu-
 „ tionem hinc hætenus, & a ſe, & ab omnibus Antecceſſoribus ſuis, quantum quidem
 „ auditu perceperint, obſervatum eſſe, & in præſenti quoque ſervari in uno hoc ex-
 „ cepto, quod nunc pro cereviſia vinum apponatur. Quæ, ubi ſic rite abſoluta fue-
 „ rint, jam ex institutionis formula Camerarius Capitulares DD. & cæteros Specta-
 „ tores reverenter ad epulum invitet, & qua illi humanitate ſunt, obtinet. Interim,
 „ dum ipſi de primo accubitu certant, & omni carentes ambitione ſinguli poſteriores
 „ eſſe contendunt, ipſe in locum deſcendit, cui nomen Silcha, infra montem. Ibi
 „ juveni pellem, de quo ſupra dictum, expandat in Cæmiterio, & homines leproſos
 „ permiſſu institutionis ibi congregatos, quod certe laudabile, diſcumbere jubet.
 „ Redit dein ad Capitulares, & hoſpites, ſimilaceum panem capit, excavat, cuique
 „ apponit. Huic pani quiſque Capitularis indit nummum, hoſpites, quidquid vo-
 „ lunt. Eam pecuniam deportat in Cæmiterium adſedentes miſeros circa bovis ter-
 „ gum, & inter eos dividit. Interim tria genera panis apponuntur, & totidem vini,
 „ vinis conjuncte fruementibus convivis, conſecratur precibus menſa, coquus a Came-
 „ rario effundere cibos apponendos jubetur. Inferuntur tria capita ſuilla frixa:
 „ Quæ, ubi convivæ de his comederint, rurfus auferuntur cum pane, & vino, quod-
 „ cunque eſt, & leproſis dictis dantur. Rurfus panis, & vinum trium generum ap-
 „ ponitur, & infunditur: Inferuntur anſerum pedes, alæ, jecinora, ſtomachi, & id
 „ genus alia, de quibus ubi comeltum, reliquiæ ipſorum, panis, & vini, ut prius,
 „ pauperibus diſtribuuntur. Apponuntur dein elixæ gallinæ, & carnes jurulentæ,
 „ piſces, & carnes aſſæ: quorum omnium reliquiæ, ut & piperata pultis, in egenos
 „ diſtribuuntur. Apponuntur dein piſces elixi cum jure Aromatico, & duo genera
 „ panis, ſimiligineus, & triticeus, vinum triplex. De reliquiis mos prior ſervatur.
 „ Sequitur rurfus vinum recens, & panis, & binis Capitularibus anſer aſſus, in quo
 „ pullus gallinaceus aſſus, ita, ut ſingularum rerum delectabilium numerus triplex ſit.
 „ De hoc Trojano anſere, & cæteris deliciis fas eſt Dominis impertiri aliqua ſuis ho-
 „ ſpitibus, ædituis, ſcholaribus, & aliis, cætera omnia in egenos diſpertienda cibaria,
 „ panis, vinum &c. Demum caſeus, & placentæ, poma, & pyra, & ejuſdem generis
 „ alia, quæ venerabilibus viris apponi lex eſt. Quorum & reliquiæ pauperum reſe-
 „ ctioni aſportantur, ita, ut de toto convivio nil reliquum fiat: Quibus & jus, &
 „ carnes, & piperatum pulmentum, & unicum poculum vini exhibentur. Peracto
 „ epulo, & gratiis Deo dictis Proceres ſurgentes fanum ineunt, & quaſtionem exer-
 „ cent de hoc epulo in Choro, an rite, & ex institutione Fundatoris per omnia com-
 „ pletum ſit. Cum ſatiſfactum eſſe, nec deſiderari quid dicitur, tunc Decanus Ab-
 „ batem,

„ batem, & Conventum, ut Executores institutionis hujus liberos, & quietos, ab omni
 „ querela, & postulatione pronuntiat. Dein palam recitatur ipsa iterum inst tutio ;
 „ liceat & Capitularibus, si placet, certam pecuniam pro convivio excipere, ita ta-
 „ men, ut nequid pauperibus de jure suo discedat. Quodsi accidat, hanc institutio-
 „ nem non servari, seu in una re, seu pluribus, tunc omnes fructus, & redditus montis
 „ ad Comitum Calwensium natu maximum revertantur. Qui tum in testimonium
 „ rei evidens equo insidens, & in stapedibus recte consistens aureum nummum trans
 „ turrim Wurmlingensis montis librans jaciatur, & dein cum hæredibus institutionis
 „ Executores sunt. Vespere dantur Familiæ jusculentæ carnes, & decem solidi di-
 „ missionis loco. Tunc, quidquid reliquum, coctum, seu incoctum in pauperes di-
 „ stribuitur. In hujus rei testimonium Sigilla nostra Decani, & Camerarii, Conradi
 „ Rectoris Ecclesiæ in Hufen, Conradi Incurati Ecclesiæ in Rotenburg, Bernardi Re-
 „ ctoris Ecclesiæ in Ehingen, Bernardi Incurati in Tubingen, Stehelini Incurati in
 „ Chileberg, Waltheri Ecclesiæ in Reminsheim, & Incurati Ecclesiæ in Lustnow,
 „ sunt appensa anno 1348. in crastino S. Mauritii, & Sociorum ejus.

Littera Z.

Z E H E N E N S E

Canonissarum Regularium apud Belgas Congregationis Windesimensis Sodalitium.
 Hujus aliquando Venerabilem Patrem ac Dominum Martinum a Brœchhusen
 Congregationis supradictæ Canonicum abdicato Corsendonceni Prioratus sui munere
 in Spiritualibus Rectorem egisse legimus. Plura de Religiosa hac domo non scimus.
 Videatur Clarissimus Hagerus de Script. Ordinis Canonici L. M. V. Martinus à
 Brœchhusen.

S. Z E N O N I S

Monasterium Canoniorum Regularium D. Augustini. Conradus Archi-Episcopus
 Salisburgensis, Nepos Babonis Comitis Abenspergensis apud Reichenhall in No-
 rico Canonicis Regularibus Sancti Augustini Collegium instituit, quod sancti Zenonis
 vocant, primumque Præpositum ibi Lonzonem ordinavit. Obiit Conradus, postquam
 XLVI. annis laudabiliter Ecclesiæ Salisburgensi præfuisse, anno 1147. Aventinus
 lib. VI. fol. 615. & 623.

Nobiles ibi sepulti de Haslang.

*In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis, ego Conradus Sanctæ Juvavensis
 Ecclesiæ Archi-Episcopus, & Apostolicæ Sedis Legatus.*

Quoniam quidem Christus, cum dives esset, pro nobis pauper factus est, ut nos
 illius inopia ditaremur: Sic nobis intelligendum est, super hunc egenum & pau-
 perem, ut & vestigia humilitatis ejus imitari studeamus, & ei in fratribus suis mini-
 mis, ubi eget & pauper est, benefacere non negligamus. Itaque pauperes Christi Ha-
 lenses Canonici, cum clamarent ad nos, aurem benignam protinus apponentes eorum
 vocibus, effectum petitioni ex Pontificali munificentia præstitimus, ipsisque miseri-
 cordiam fecimus, ut in die malo liberante nos Domino misericordiam inveniamus.
 Proinde tradimus omnipotenti Deo, Beatæque Dei Genitrici Mariæ, Sanctoque Ze-
 noni, & supradictis fratribus prædium unum & sylvam quod in Cella dicitur, quod
 beneficium erat Comitis Cunradi, quod ipse nobis manu sua resignavit, ea de causa,
 ut prædictæ Ecclesiæ traderemus. Quod ita distinctum est in terminis suis, qui justis
 nominibus exprimuntur Chympergifort, Munechisfurt, Grunethal, Rintpachis, Ur-
 sprinch, Ascheke, Peutaris. Hujus inquam prædii donationem facimus cum omni
 jure nostro, quod ibidem habuimus, vel habere possumus, & omni utilitate quam ad
 præsens ibidem inveniunt, & in posterum consequi possunt. Decernimus ergo ut
 nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam, aut ejus possessiones auferre,
 vel ablatas retinere, minuere, vel quibuslibet vexationibus fatigare: sed illibata om-
 nia & integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione con-
 cessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua ergo in futurum Ecclesiastica sæcula-
 risve persona, hanc nostræ institutionis Paginam sciens, contra eam temere venire